
1
7

METHODVS QVA OMNES HVMANI CORPORIS AFFECTIONES

ab humoribus copia, vel qualitate peccantibus genitæ,

TVTO, CITO, ET IVCVNDE curantur.

A MARCO CORNACCHINIO, ORDINARIO,
primum quidem rerum naturalium, mox vero Medicinæ Practicæ in Pisano Gymnasio, Professore,
in lucem edita.

AD ILLVSTRISSIMVM D.
ROBERTVM DVDLEVM
COMITEM DE VVARVICH, &c.

EDITIO ALTERA correctior, & auctior.

FLORENTIAE MDCXIX.
APVD PETRVM CECCONCELLIVM.
AD MEDICEA SYDERA.

SVPERIORVM PERMISSV.

Virg 4. Georg.

IN PRAECEDENS EMBLEMA (QVOD VVLGO IMPRESA DICITVR) OPERIS ARGVMENTVM CONTINENS.

VT furor, atque feris apibus crudelia bella
Iactu sedantur pulueris exigui,
Sic Duce VERVICHIO, quem MARCVS porrigit, iras
Succorum, & febres protinus eripiet.
Cessas, quod priscis non dicta haec? iam tibi cuncta
MARCI de priscis explicat ingenium.

Nicolai Guastauinij Patricij Genuensis.

ILLVSTRISSIMO DOMINO
COLENDISSIMO
D. MATTHAEO BOTTI
MARCHIONI CAMPILLIAE
SERENISS. MAGNI HAETRVRIAE DVCIS,
Imperandi Consiliario, & Palatij Magno
Magistro. S. P. D.

NOVA cuique placent; vtilia iuuãt, prodesse enim volunt, et delectare, & hoc vnum scribentium finis, quũ omne opus plurimum ob id soleat commendari, quòd vnà cũ voluptate quæ ex eius lectione percipitur, vtilitatem etiam adferat non mediocrem. Ea verò, quæ ad vitæ incolumitatem præstandã, prorogãdamuè pertinent, vtroque nomine summa laude digna videntur. Quò enim magis vita, bonis cœteris præstat, eo etiam hæc nobilior, & præstantior existimanda est, in qua tam necessaria scientia aliquorum oscitantia,

tia, ac ſocordia eſt accuſanda; qui rem vſque adeo præcioſam, ac ſalutarem cunctis mortalibus commodam, aut penitùs negligunt, aut nimis ſolutè, ac leuiter tractant, itaut non medicina, ſed potius hominum carnificina dicẽda videatur Quare ſicut omnes bono publico inniti debemus, ita ad hæc incommoda euitanda operepræcium duxi PHARMACVM *hoc generi humano quam vtiliſſimum proferri, ac patrocinio tuo, ingentis ſpiritus* VIRO, *vndequaque conſpicuo, commendari; quo tanquam verus Mæcenas in Seminario ſcientiarum degentibus ſemper iuuaſti, opibus, atque operibus benè de Rep. licteraria mœrentibus largè, & promptè adfuiſti. Hilari igitur vultu ea qua ſoles magnanimitate, humanitateuè, munuſculũ hoc non de digneris, obſecro, obteſtorque; quia, et me ad maiora, & ſcientiarum ſtudioſos ad iucundiora, atque vtiliora, in diem propaganda excitabis; Reſque publica licteraria tibi, tuoque nomini perpetuam fœlicitatem, ac gloriam nunquam defuturam auſpicabitur. Vale.*

Florentiæ ex Aedibus meis Kal. Decẽbris 1619.

D. T. Illuſtriſ.

Perpetuus, ac additiſ. ſeruus.

Petrus Cecconcellius.

PRAELECTIVNCVLA IN ITERATAM METHODI IN PVLVEREM EDITIONEM.

VBI primũ hoc præſenti anno MDCXIX. in Piſano Gymnaſio magnæ ſtudiorũ omniũ vacationes datæ fuerunt,& à publico legẽdi munere feriatum eſt; ſtatim Piſis ceſſimus, & Florentiam nos contulimus, vt METHODVM hanc in puluerem, quam typis ibi cudendam publicæ vtilitatis gratia iam curauimus, exciperemus, exceptã que traderemus Sereniſſimis Principibus, Illuſtriſſimo Comiti, ceterisque ſtudia hæc nõ aſpernantibus; ſed præcipue ijs, qui artem exercent, ac profitentur; ad hoc, vt citius, tutius, & iucundius, quam ad hanc vſq; diẽ fieri ſolebat, ægritudines humorales curare poſſent. Et profecto quam tranquilla, quam ſerena fronte Sereniſſimi Domini, Illuſtriſſimus Comes,& alij quãplures optimi viri has noſtras commentationes receperint, non ſolum ex oratione, ſed etiam (vt aiunt) ex vultu, & oculis perſpicere vnuſquiſque potuit. Quid plura? quotquot exemplaria in lucem

data

data fuerunt (fuerunt autem non pauca) tot vnius hebdomadæ ſpatio, Florentiæ, ac Piſis diſtributa fuerunt. Iam vero, quia innumeri, ſalutis humanæ percupidi, qui non ſolum Florentiam, vel Piſas, ſed alias quoque Italiæ, & extra Italiam, Vrbes incolunt, iſtius lucubrationis (qualiſcumque ſit) cupiditate flagrant, & partim à nobis eam quotidie efflagitant, partim proprijs manibus eamdem exarare contendant; cumque nō paucos fore animaduerterim, qui quidem qua ægritudinis ſpecie præciſe ij laborauerint, qui pulueris huius beneficio ſanati ſunt, tenere velint; & alij, qui nouis quibuſdam probabilibus rationibus permoti, pulueris iſtius vsū adhuc recipere negligant, immo potius extra medicinæ campum prorſus reijciendum, & vento proijciendum; his omnibus de cauſis equidem coactus temperare mihi non potui, quin METHODVM iſtam iterum in lucem prodire paterer; tribus tamen auctam appendicibus: Prima (quæ ad ſecundi capitis calcem adiecta erit) varias, atque diuerſas variorum, ac diuerſorum ægrotantium Hiſtorias continebit tali potiſſimum puluere ſanatorum: in Altera, (quam poſt Sextum caput apponemus) nouæ difficultates à præſtantiſſimis quibuſdam Medicis Florentinis propoſitæ in medium afferentur: In Tertia tandem (quā ad operis finem conterebimus) difficultates iam propoſitas ſuperare pro viribus conabimur. Cœptis faueat Deus, ac vota noſtra ſecūdet.

Iteratæ huius Methodi editionis cauſſę.

Appendices Tres.

Prima.

Altera.

Tertia.

IN

IN ITERATAM METHODI EDITIONEM IN PRETIOSVM D. MARCI CORNACCHINI PVLVEREM.

Distichon.

PVLVIS erat nebulis restaurans obrutus atris,
Quem Zephirus spirans MARCVS ad astra vehit.

Dionysius de Dionysijs Vercellensis, Philosophiæ, & Medicinæ Doct.

IN PVLVEREM MEDICAMEMTOSVM.
V. EXCELLENTISSIMI
D. MARCI CORNACCHINI
IN ACADEMIA PISANA
DOCTORIS MEDICI
CELEBERRIMI.

VNde noua exiguo Panacea in PVLVERE *surgit,*
Tam cito morborum quae genus omne leuat?
An nouus has nobis adfert Asclepius artes?
Et Stygio functos rursus ab amne vocat?
Hoc merito acceptum tibi, CORNACCHINE, *ferendum est,*
Quod non nota alijs, & meliora docet.

Iulij Cæsaris Bulengeri Doctoris Theologi.

DE

DE EODEM PVLVERE STVPENDO.

I.

QVID causæ esse rear, subito quod PVLVERIS *haustu*
Corpore tabifico vis inimica fugit?
Vidimus effectus mirandos, vidimus arte,
In desperatis, maius Apollinea.
Languebat coniux, armi, laterisque, pedumque,
Et stomachi, & capitis pressa dolore graui.
Non prius haustus erat PVLVIS, *quam reddita vis est*
Integra, & vegeto corpore abacta lues.
Hoc ignorabant & Cos, & Pergamus ante,
Et non humanæ est hoc rationis opus.
CORNACCHINE *Dij vel te docuere Magistri,*
Vel mira arte Deos ingenioque doces.

Thomas Dempsterus Pandect. Profess. Ordinar.

II.

PVLVIS *Olympiaco firmabat corpora caestu*
Ceroma quondam nobile
Proderat at ſanis tantum; ſed PVLVERE *noſtro*
Artus leuantur languidi
Redditur, & ſubitum robur, ſine tormine corpus
Blande veneno liberat.
Sic tibi parta viget iam CORNACCHINE, *corona*,
Superans Olympicas tubas.
Illa ſuos tantum ciues decorabat honore
Totum per orbem tu iuuas.

IDEM.

III.

DIcebant ὑπὸ ποσσὶ κονίσσαλος ὤρνυτ' ἀελλής,
At nunc vna salus, curaque PVLVIS *adest.*

Homer. III. Iliad.

Idem.

IIII.

SIccabat quondam PVLVIS, *nunc corpora laxat,*
Naturæ miras ò variantis opes?
Illa opulenta quidem, sed auara parentibus, vnus
CORNACCHINE *orbi pandere operta iubes.*
Felices ergo tanto Doctore nepotes,
Sæculaque à tanto nostra beata Viro.

Plin. lib. XIV. cap. XIX.

Idem.

V.

CAmbises dolet esse suos sub PVLVERE *pressos,*
Atque arma horrenda nube sepulta tegi.
CORNACCHINE *tuo sub* PVLVERE *lætior orbis*
Spirat, & humanis certa medela datur.
Quæ fuerat mors ante aliјs, vitalis origo est,
O rarum inuentum diuitis ingenij.

Seneca lib. II. nat. quæst. cap. XXX.

Idem.

IN ADMIRANDVM ILLVSTRISS. ROBERTI COMITIS *PVLVEREM MEDICATVM.*

Ab Excellentissimo Viro MARCO CORNACCHINO tum vsu, tum ratione doctissimè comprobatum, & in lucem editum.

Aemilij Vezosi Medici, ac Philosophi Arretini.

Epigramma.

SI tristes vexent languentia corpora morbi,
Qui mortale neci dant genus ante diem,
Non opus est posthac Medicorum absynthia tetra
Potare, vt redeat pristina deinde salus:
Non opus infesta salientem sanguine venam
Cuspide, siue manus, siue ferire pedis.
Nam CORNACCHINVS tradit Diuina reperta;
Nec minus hæc vsu, quàm ratione probat.
Quis non hunc merito Superum dignetur honore;
Quòd nos tam magno iuuerit auxilio?

In eundem puluerem eiusdem Auctoris.

Distichon.

SCammonij, Stibijq; parum, fæcisq; Lyæi
Suauè, Citò, ac pariter Tutò agit omne malum.

DE

DE PVLVERE
EXCELLENTISSIMI DOMINI
MARCI CORNACCHINI
Ad Germanos tormentarij pulueris authores.

Camillus Accarisius I. C. Senensis in Pisana Academia professor.

HAC, Germane, tenus commixtus sulphure tetro
Extulerit nomen puluis vbique tuum,
Ne tumeas si quando tuis micat ignibus æther,
Attollique graues cernis ad astra globos:
Ecce Machaonia MARCVS clarissimus arte
Aegra salutari puluere membra leuat;
Sustulit hic palmam, hic vera fert præmia laudis,
Est huius maior gloria, dede manus.
An vereare? necem sæuus mortalibus ipse
Præbes, hoc (mirum) puluere vita datur.

AD

AD LECTOREM.

PVluis eras olim, modò viuens, inde futurus
Aut nil, aut ſaltem poſt tua fata cinis.
Ergo nihil, aut puluis eris, qui à puluere viuens
Factus, & à fatis gloria puluis eris.
Vtere ſub morbis hoc vtere puluere; dices
Pulueris, & vitæ, qui fuit auctor, erit.

Ad Eundem.

PVluere nitrato muris propellitur hoſtis,
Hoc morbos pelles puluere quotquot habes.

Ioſephi Laurentij Doctoris Theologi Ciuis Lucenſis.

AD

AD LECTOREM.

PAnchrestum medicamen habes; Podalirius alter
Temperat, ac, sumas qua ratione, docet.
Quid cessas? aurum puluis præit, anteit Author
Ipse Machaonia quoslibet arte viros.
Vtere vtroq; fluet summus tibi fructus vtrinque.
Mentis hic est Doctor, corporis ille salus.

Aliud ad Authorem.

OMne tulit Pandora malum; tristesq; recluso
Vase cateruatim prosiluere lues.
Omne bonum contra, mi MARCE, refundis, abitq;
Vase, quod apponis, pulueris, omne malum.
Macte vir insignis, totiq; salutifer orbi,
Te Medicum Princeps est vel Apollo minor.

PERILLVSTRI, ET EXCELLENTISSIMO MEDICINAE DOCTORI D. MARCO CORNACCHINO.

SI constare tribus, perfecti dicitur esse,
Puluis pulueribus constat & ipse tribus.
(Hoc est Scammonio, Stibioq; & fæce Lyæi)
Ergò perfectum iam medicamen erit.

Aliud.

QVàm benè confractum Figulus vas fictile cogit,
Et creta excreta vile resarcit opus.
Iam benè MARCE tuo sanas ex puluere corpus
Puluere, & à morbis languida membra leuas.

Aliud.

AVxilijs centum morbos si pellere centum
Coo olim Magno gloria magna fuit.
PVLVERE nunc vno morbos expellere mille,
CORNACCHINE, tibi gloria maior erit.

Ioannes Peregrinus Camaiorensis Philos. & Med. Doct.

IN ADMIRABILEM
AC MEDICABILEM PVLVEREM
ILLVSTRISS. COMITIS VARVICHII

Per Excellentiss. Philosophiæ, ac Medicinæ Doctorem

D. MARCVM CORNACCHINVM in publico Pisano Gymnasio Ordinarium artis Medicæ professorem in vsu receptum, & approbatum.

CARMEN.

DEsinat Hippocratem mendax laudare Vetustas
Artis Apollineæ, qui decus est habitus.
Ingeniumque alij cessent celebrare Galeni
Nec referant quantas sustulit orbe lues,
Frustra etenim longo perquirit tramite calles
Qui breuiore potest tutior esse via.
Non tua maiorum contenta est gloria fama,
Sed vis præclaros vincere MARCE Viros.
Nam si vix reliqui possunt medicamine multo
Reddere languentum corpora tuta malo:
CORNACCHINE potes multos tu pellere morbos,
PVLVERE, Varuichius, quem dedit ipse tibi.
Nil mirum, si quisque tuos admordet honores,
Inuidiæ Virtus subdita namque iacet.
Hinc dolet, & Medicus breuies quòd tempore febres
Atque lucrum tollas puluere MARCE tuo.
Inuidus at taceat, taceat detractor honoris
Præparet, aut melius si medicamen habet.

Bernardi Gamurrini Aret. Acad. Vmb.

DE EODEM PVLVERE
AD AVCTOREM.
OCTASTICON.

AVrifices veluti coopertum sordibus aurum
Expurgant Stibio, nec sibi maßa deest.
Haud aliter Stibium vario cum puluere miscens
Aegrotum purgas viscera MARCE Virum,
Nec tamen Aegrotis languent in corpore vires,
Corpore nam fugiunt absque dolore lues.
CORNACCHINE igitur maiori es laude canendus,
Auro quo melius stat cuicunque salus.

De eodem Aliud.

SI cinis expurgat tabentia lintea sorde,
Reddit & è fœdis candidiora niue.
Cur mala non poterit purgato corpore puluis
Tollere, & ægrotis ferre salutis opem?

Eiusdem ad eundem super eodem.

LIuore est peior miseratio (Pindarus inquit)
Nam sunt fœlices, quos petit inuidia:
Tu caue sis lætus, quamuis mordebere dictis
MARCE etenim Virtus concipit inuidiam.

Εἰς τὸ αὐτό.

Ἐρ᾽μῆ πού νεῖκυς; πῶς μοι μόνος ὧδ᾽ ἀφικάνεις.
Ἤ κάμες, ἦτ᾽ ἄτροπος κάββαλε τὴν τομίδα,
Θάμβος ἀκεστορίης (ὅδ᾽ ἔφη) κεῖνιν ἴσορες εὗρον:
Εἰσόκε δ᾽ αὐτὴ μένει, οὐδ᾽ ὀβολὸν συνεχοις.
Τοῦ γοῦν, ἔς κατάγω δίξεν γέρον, ἔγωγ᾽, οἴω,
Εἴτις ἄγει, λεύσσοις φροῦδα μέλαθρα γέου.

Ραφαήλου τοῦ Μαγιττίου

Τοῦ αὐτοῦ ἀνάγραμμα διπλοῦν.

ΒΕΡΒΙΧΙΟΥ΄ ΚΑΙ΄ ΚΟΡΝΑΧΕΙΝΙ΄ ΟΥ ἄνερ.
Α᾽ΒΡΟΥ` ΒΙΟΥ΄ ΚΟΝΙ΄Ν ΚΙ΄ΧΕΙ θεῶν ΧΕΙ΄ΡΑ.
ΚΑΙΡΟΝ ΒΙ΄ΟΥ ΚΙ΄ΧΕΝ κῆρις, ΒΙ΄ΟΥ, ΧΑΙ΄ΡΕ.

IN SALVBREM PVLVEREM PRAESTANTISS. DOCTORIS MEDICI MARCI CORNACCHINI.

Ardua olympiaci frons, HAVD SINE PVLVERE, Circi
Clamat, & intrantes admonet illa viros:
Diua ſalus pariter ſancti tua limina Templi
HAVD SINE nunc eadem PVLVERE verba notent.

Nicolaus Adiunctius.

ALLOQVTIO PVLVERIS EXCELLENTISS. MARCI CORNACCHINI ADVERSVS ZOILVM.

Stridula vipereæ deludere ſibila linguæ,
Mordaci tandem tutus ab hoſte, datur;
Noſtrum quippe decus, nec ſat laudabile nomen
Sydera bina fouent, Numina bina beant.
Hinc mihi belligera VERVICCHIVS Arte, Gradiuus,
Hinc CORNACCHINVS, Cinthius alter, adeſt.

Franciſcus Bernardinus Tempia Bugellenſis,
Acad. Rudis.

ALL'EC-

ALL'ECCELLENTISSIMO SIGNOR DOTTORE

MARCO CORNACCHINI

Per il suo trattato della poluere medicinale.

Se per souerchio humore
Langue di febbre Humana salma, e frale;
Mostri com' in poch' hore
Arrestar', MARCO, il suo languir' mortale
Può d'vna trita, & arida mischianza
L'ammirabil' possanza.
Hor' chi più seppe mai
Di te? che dar' medica aita sai,
Ingegno fortunato,
Con poca polue à chi di polue è nato.

Del Signor Cammillo Campiglia.

CANDIDO

CANDIDO LECTORI.
OCCASIO SCRIBENDI, ET AVTHORIS INTENTIO APERITVR.

COmplures anni sunt, ex quo Illustriss. Viro Comiti Roberto de VVaruich, Viro quidem omni laudum, ac virtutum genere ornatissimo, non minori (opinor) curæ fuit Mare nostrum à Barbaris pyratis, nefarijsque prædonibus, Nomini Christiano infestissimis hostibus, diligenter vindicare; quam corpus humanum à molestis ægritudinibus, ac periculosis morbis frequenter ipsum oppugnantibus, & opprimentibus, studiose liberare. Itaque cum optime videret, viros, ac mulieres omnium generum, ætatum, habituum, ordinum

Rationes quibus Comes permotus pulverem cõposuerit.

num, omnis denique fortunæ, atque loci, quolibet * *anni tempore, varijs corporis affectionibus corripi, ac non nunquam etiam perdi, et extingui; ijs potissimum, quæ ab humoribus ortum ducunt, vel copia, vel qualitate peccantibus: ad quos depellendos Medici accersiti, modo sanguinem mittere, non semel tantum, et bis, verũ etiam pluries: modo pharmaca subductoria nuncupata, infirmis exhibere coguntur: quæ male se habentẽ illorum gustum, propter insuauitatem magis, magisq; afficiunt, stomachum euertunt, vomitũ cient, torsiones pariunt, aluũ præterea sæpenumero restrictam, corpusq; non parum debile reddunt, & neque pluries possunt (si occasio vrgeat) continuata serie exhiberi: alia non pauca symptomata inferunt: in vnum hoc opus, et dies, & noctes incũbere cœpit, vt ægri cuiuscunque sortis ab humoralibus vocatis ægritudinibus, tuto, cito, et iucun-*

† 3. *Aphorismorum* x 1 x.

Morbi humorales, quibus curentur.

Medicamẽtorum subductoriorum effectus.

de omni tẽpore ſanari poſſent abſque ſanguinis miſſione, quam ipſi vel propter ætatem, vel propter anni tẽpus, vel propter alias contraindicationes (de quibus infra ſuo loco) perſæpe admittere non poſſunt; nec non abſque medicamenti vel lenientis vocati, vel ſoluentis potione, quæ ob inſuauitatem, ac tetrum odorem, oculi fugiunt, aures horrent, os reſpuit, et animus reformidat, et nuper dicta incommoda ſolent afferre. Tandẽ optimus iſte Vir poſt longam conſiderationem, contemplationemq; in eam ſententiã deuenit; vt, ſi puluis aliquis inſipidus, inodorus, et mole quidem paruus, ſed virtute maximus adinueniretur, quippe qui cõmode hæc præſtare poſſet, illũ toto corpore libenter amplexari, & in manibus habere deberemus. Non paucos igitur ſecum commentari, multos conficere, eos deniq; experiri, ac tentare cœpit. Poſtremo Deus Optimus Maximus

Sanguinis miſſionis cõtraindicationes.

Medicamẽtorum ſubductoriorum inſuauitas, & incõmoda.

ei

ei occurrit, & in optatis et in votis; puluerem enim quēdam excogitauit; qui (dummodo, veluti decet, paratus sit) non sapore, nō odore prædītus est; dum deglutitur, dumq́; in ventriculo moratur, nauseam non infert, vix vllum excitat tristem sensum, perquā raro vomitum mouet, aluum non adstringit, neque corpus admodū debilitat; sed (seruatis, quæ in illius vsu seruari debent) blande, placide, sedateq́; peccantes humores per aluū educendo, ægritudines quoq; ab eis factas simul tollit, & extirpat. Hoc igitur puluere vti cœpit, et semel, atq; iterum, ac sæpius, quolibet anni tempore, qualibet ætate, habitu, temperatione, nec fere vnquam frustrata est eū hæc sua spes. nam quatuor ab hinc annis rem quomodo se habebat, mihi narrare cœpit, puluereq́; ex quibus, & qua ratione pararetur, indicauit; iuratusq́ue dicebat sexcentos (adhuc sunt inter viuos) istius pulueris vsu

Puluerē in multis alia medicamēta vacuantia superare.

 sa-

Puluere cur Author antea vſus non fuerit.

ſanitati ſe reſtituiſſe. Ego vero in alia omnia; immo audacter, libere, et aperte reſpondebam, hoc ſuum cõmentum eſſe purum, ac verum figmentũ, veterum dicta, et ſcripta penitus euertẽs, humano generi pernicioſum, neq; vllam peſtẽ in medicina reperiri maiorem; quemadmodum rationes, et authoritates inferius afferendæ, quas ipſi obijciebam, luce clarius demõſtrabunt: proinde, vt à ſententia deſiſteret, ipſum hortari, ac rogare etiam, atque etiam non deſij. Quæ quidem ipſe omnia non ingrato animo, ſed obſtinatione quadam ſententiæ repudiabat: Cum ecce Illuſtriſſimus Vir, in fine veris proxime præteriti, dum Liburnio Piſas ſe conferret, in itinere animi gratia vehemẽtiſſime in venãdo, et aucupãdo corpus exercuit: vnde fluxio ad membranam ſuccingentem circa mammam ſiniſtrã oborta, dolorem in ea, veluti [a] pũgeretur, ac [a] tenderetur, cum febre [a] acuta, ſpiratione

Comitis pleuritide laborantis hiſtoria.

a 1. de cri. iij. & v. v. de loc. aff. 3. 4. de cauſis pulſ. viij

tione [a] exigua, et frequenti, tussi cum [a] sputo colorato, & cœteris [b] pleuritidem comitantibus symptomatis, excitauit. Quod vbi sensit, statim Pisas aduolauit; palatiumq; ingressus, decubuit; et [c] mutata victus ratione, [d] & fotibus loco dolēti adhibitis, puluerem semel, bis, ac tertio assumpsit; cuius ope, & auxilio sine sanguinis detractione, siue alterius medicamenti lenientis, vel purgantis potione ex morbo euasit. Interim Illustrissima illius Cōiux (quæ iam per duodecim dies conceperat, sed ignorabat) de totius corporis grauitate, capitis, stomachi, ac renum (quemadmodum facere solent prægnantes in primis grauidationis mensibus) dolore conqueri cœpit. Sed puluere deuorato, corporeq; multis vitiosis humoribus exonerato, melius se habere aperte indicauit, & post idus Ianuarij marem in lucē edidit cœteris rite consequutis [e]. Dum hæc aguntur Mariam filiolā simplex

febris,

Curatio.

Comitissæ grauidæ affectus.

Curatio

Maria filia & Philippus obso-

b *4. de causis puls. viij*

c *1. acut. 44. 2. acut. xv. xvi. xvij.*

d *2. acut. 1. vi. aph. xxxi. 9. de decr. Hip. & Plat. vi.*

e *3. in primum epid. hist. iiij.*

nator pulueris vsu curantur.

febris, Philippum vero obsonatorem vna cũ epinyctidibus per vniuersum corpus inuasit; vtrisque puluerem vna vice tantum exhibuit, & vtrosque ad pristinam suam valetudinem reuocauit. Quæ quidem omnia ego præsens contemplatus; quin admirarer maxime facere non potui; ac tot, tantisq; exemplis doctus, et ductus; ad morbos pariter à materia excitatos, siue cum febre forent, siue minus, profligandos, eundem puluerem adhibere institui. Cumque rem prospere semper euenire animaduertissem; illius vires non solum admodũ efficaces, sed etiam tutas, admirabiles, incredibilesque palam vera cum gloria prædicare non dubitaui. Hæc cum non pauci quoque oculati, & cordati non solum Medici, verum etiam alij salutis humanæ studiosi conspexissent; admirati; multa ex me petierunt, quæ & commoditatis, & breuitatis gratia reduci posse videntur.

Occasio scribendi.

Intentio.

AD LECTOREM.

Ad septem hæc capita

Primum.	Qualis nam sit iste puluis, ex quibus, & quomodo paretur.
Alterum.	Puluerem hunc omnes humani corporis ægritudines (dummodo à materia copia, vel qualitate peccante excitentur) generatim profligare; experimentis demonstratur.
Tertium.	Eundem puluerem easdem ægritudines generatim depellere rationibus comprobatur: simulque ostenditur vacuationem per ipsum factam, illam non parum superare, quæ vel per venæ sectionem, vel per cætera medicaméta subductoria pręstatur.
Quartum.	Febres putridas pulueris istius beneficio speciatim tolli non solũ non experimentis, verum etiam nec rationi, nec Galeni, nec aliorum Veterum placitis repugnare demonstratur.
Quintum.	Quæ sint obseruanda pro recto pulueris vsu.
Sextum.	Quibus argumentis nonnulli ad pulueris vsum improbandum vtantur.
Septimum.	Quem finem, & exitum habeant argumenta proposita.

Quibus

Quibus pro virili, & quantum per assiduum publicè legendi, disputãdi, ac medendi munus licet, explicatis; & iusta petentibus me satisfecisse; & de tuta, cita, & iucunda morborum humoralium curatione bene meruisse arbitrabor. Votis igitur aspiret Deus Optimus Maximus, & à capite ad calcem vsque bene cœpta secundet.

QVALIS NAM SIT ISTE PVLVIS, *ex quibus, & quomodo paretur.*

Cap. I.

Puluis iste cur Cerberus dici possit.

QVemadmodum fabulosi Poetæ Cerberum tricipitem fingebãt, inferorum custodem, Cerberumque appellabant quasi κρεοβόρον, idest carnem vorantem: ita nos pulue-rem nostrum Cerberum quoquo pacto nuncupare poterimus; quandoquidem ex tribus constat, & humana corpora custodit, humoralesque illorum morbos depascitur, ac depopulatur. Constat igitur (sed quæso, ne ceu pueri voces, quæ ad timorem proponuntur, timent, ita viriles animi nominibus res, quibus pul uis conficitur; significantibus auditis, terreantur) Scammonio, seu Scammo-nia, ab omnibus sic dicta; nec non Antimonio sic à nostris, Στίμμι[f] à Grçcis, Sti-

Ex quibus constet.

Ingredientibus auditis, viriles animi terreri non debent.

f Dioscor. l.v.cap.58. 9.simplic. VI. de val. tuen.XII.

bium à Latinis appellato; & denique vini fæce Italice (*Gromma di botte*) præparata, quæ postmodum cremor, seu sal Tartari vocatur. Et quamuis tria hæc ad huius pulueris compositionem concurrãt; basis tamen in Scammonio, & Antimonio posita est; Tartarum vero additur propter rationes, quas paullo infra ex Hippocrate, [g] & Galeno [g] afferemus. Iã verò quid sit Scammonia, quid Antimonium, quid Vini fœx lippis, atque tonsoribus notissimum est; ea propter in re tam clara, atque aperta diutius immorari non est necesse: verum enim si dicere volumus, Scammonia iam inde ab [h] Hippocratis tempore vsque ad hæc nostra semper in frequentissimo fuit vsu. Antimonium pariter Veteres nõ latuit: si quidẽ non modo à Dioscoride, & Galeno, & ab ijs, qui post ipsos floruerunt, illius mentio fit, v erum etiam à Spiritu Sancto in sacra [i] pagina; eo enim potissimum mulieres vtebantur ad venustatem sibi conciliandam, præcipue secundum oculos, aufert enim ex eis sordes, & supercilia denigrat. Tartarum similiter notissimum existit præcipue mulieribus,

Basis pulueris.

Scammonium, Antimonium ac Tartarum quid sint, ut notum non explicatur; fuerunt .n. & sunt in continuo vsu.

Tartari vsus.

g 2. acut. 11. de ijs, quos, qu an do, purgare oportet in fine.

h 4. acut. 64.

i 4. Regum c. 9. Hierem. 4. Execchiel. 23.

ribus, quæ ad rutilandum capillum eo vtuntur; & ad maculas delendas, gutta olei ex ipso extracti diluta ex aqua; efficacissime enim abstergit faciem. Fullonibus quoque in aperto, & in propatulo existit, vt pote quòd ad præparandas varias colorum infectiones Tartarũ hoc adhibeant. At dicet quispiam, si hæc medicaméta vsurpatissima semper fuerunt, ad quid igitur puluerem hunc ex ipsis conflatum, tanquam nouum aliquod pharmacum, tot tantisque laudibus, ac plausu ad sydera vsque celebrare, ac tollere? Certe negare non possumus, quæ pulueris compositionem ingrediũtur, vnicuique nota non esse, & in medicinæ vsu iam diu posita, at diuersus prę parandi, & vsurpandi modus est, qui nõ solum nouitatem, præstantiam, ac nobilitatem, verum etiam mutationem secũdum substantiam huic remedio affert. Nam quod ad Scammoniam pertinet; ipsa ad hęc vsque nostra tempora parata est, per decoctionem in furno, ex cydonio, vel permixta cum eiusdem cydonij succo; & sic parata, non quidem substãtiam, vel qualitatem calidam, sed dunta-

Obiectio Vtrum pulu is medicamentum nouum dici possit. Solutio.

Pulueri, quæ nobilitatem, & præstantiã afferant. Scammonij communis, & antiqua præparatio.

xat nomen mutat; dicitur enim à Græcis διακρίδιον, à Latinis vero, modo Diacrydium, modo Diagrydium, modo vero Diadagrydium. Iam vero Scammonia, ex qua puluis noster conficitur, sulphuris sumo accomodatur hunc in modũ.

Scãmonij nostra præparatio, & eius viros.

Accipitur Scãmonij electissimi certa quædam quantitas, eaque classiuscule trita, super chartam exugentem appellatam, extenditur: mox sulphure super ignitas prunas iniecto, super fumum, qui ex sulphure attollitur, charta iam dicta eo vsque detinetur, quousque Scãmonium liquari, & chartæ adherere incipiat; nam tunc statim à fumo charta remouenda est; alias, si diutius ibi permaneret, vim ex toto amitteret.

At, si vt dictum est paretur, medicamentum redditur sine odore, ac sapore efficacissimum quidem ad bilem, cæterosque calidos, ac tenues humores blande, placide, & absque caliditate, ac molestia (contra ac faciat Scammonium communiter paratum) educendos, quemadmodum in fine Veris proxime præteriti, tota hac Aestate, per Autumnum, & per Hyemem fœlicissime in sexcen-

Antimonij nostra præparatio eiusq; vires.

tis

tis fere ægrotantibus sum expertus. Antimonium vero alia arte, & alijs ingenijs paratur, quam huc usque paratum fuerit; nam.

Accipiuntur Antimonij optimi pars vna, verbi gratia, vncia vna, salis vero nitri sic nuncupati partes duę, verbi gratia, vnciæ duę; simul negligenter triturantur: mox in vase testaceo (crucibulũ vocant) supra carbones ignitos collocato, ponuntur ad comburendum, seu vt dicunt ad calcinandum. Sed notandum, ne talis calcinatio fiat igne admodum vehementi. Hoc facto, iterum tantundem salis nitri, scilicet ad vncias duas ponitur; & denuo comburuntur. Tertio denique rursus tantundem salis nitri superadditur, videlicet ad vncias duas, & comburuntur. Quoniam vero secunda, ac tertia vice difficulter admodum combustio, seu calcinatio sequitur; ea propter, vt vis ignis quoquo versus penetrare possit, ferro, seu carbone ignito continuo res dictę sunt versandæ, donec ex æquo vndequaque penitus combustę sint; id quod ex colore cognoscitur, nam vel subalbæ, vel subflauę red-

Antimonij benè præparati signa.

dun-

duntur; & quod si super ignitos carbones iterum ponantur, non amplius crepitum, vel fumum emittunt. Insuper idem Antimonij pondus, vel parum excedens, quod ante calcinationem acceptum fuerat, post calcinationem remanere debet.

Vsta secũdum substantiam mutantur.

Hoc pacto Antimonium paratũ mutatur secundum substantiam; quia quæ vruntur Galeno [k] authore secũdum substantiam (quicquid nonnulli dicant, vt postea videbimus) mutantur, & (quemadmodum infra suo loco demonstrabimus) nullam adipiscitur caliditatem; & copiose quidem, sed iucunde, non enim molestiam infert; suauiter, non enim prauo odore, non sapore præditum est, corpus nostrum à frigidis, & crassis humoribus (veluti decem mensium spatio sum expertus) purgat sine vlla fere viriũ iactura, non aliter, ac aurum omni admixtione liberum, ac purum absq; propriæ substantiæ imminutione eiusdem Antimonij beneficio redditur: id quod metallici, aurifices, & alij omnes, qui aurum tractant, in eo defæcando, mundãdo, & depurando benè norunt. Antimo-

k v. simpli. xv. 3. de tẽperamẽtis.

Aurũ Antimonij ope sine sui diminutione defæcatur.

monių vero quomodocunque aliter paratū, efficacius quidem (negari nõ potest) vacuat, at quanta cū molestia, & quanto cū periculo, miseri illi, qui tale medicamentū sumpserunt, quiq; hos miseros viderūt, referre possunt. Quod vero ad Vini fæcē spectat; hæc vt fiat cremor, seu sal cum puluere nostro permiscẽdus, hac arte vti debemus.

Antimonij aliter parati vires.

Vini faex quomodo fiat cremor, seu sal Tartari.

Accipiantur ex Tartaro albo crasso modo puluerizato, & multiplici aquarū ablutione repurgato, donec clarissimum euadat, libræ quinque vel sex: indantur in patinam terream vitreatam; inde aquam affunde clarā fontanam, vt quinque aut sex digitos materiam supernatet, & bulliant in vase per spatium duarum horarum: posito dein vase in loco frigido in superficie concrescet cremor crystallinus, quem separabis cum cochleari perforato: reiterata sæpius eadē ebullitione, post materiæ refrigerationē semper cremor adimatur, qui in frigido coagulabitur, & fac vt exiccetur in aere, & vtere.

Caret

Caret hoc quoque omni odore, ac fere omni ſapore, ita, vt medicamentum nulla ratione ingratum reddere valeat. Et quamuis eximia huius celeberrimi pulueris vis, & poteſtas in duobus duntaxat primis medicamẽtis verſetur; nihilo tamẽ minus, quia ex præcepto [1] Hippocratis,& Galeni [1] „ *non ſolum non malum, ſed maxime vtile eſt permiſcere cum medicamentis purgantibus aliquid eorum, quæ aut boni odoris ſunt, ne ſola ſinceraque ipſorum virtus os ventris tangat, quod maxime tum neruoſum, tum ſenſile exiſtit, ſed aliqua ex parte retundatur; vel vt attenuare, & incidere valeant, vel vt craſſos humores ſecare, vel vt vias, per quas educi debent, aperire, & patefacere poſsint:* hoc tertium medicamẽtum ſi nõ propter primam rationem, ſaltem propter alias huic pulueri addendum,ac permiſcendum eſt. Et recentiores omnes, qui de huiuſmodi cremoris,ſeu ſalis Tartari viribus pertractant,tales illi pręciſe tribuunt virtutes, nimirum incidẽdi humores craſſos,& tartareos,meatuſque obſtructos aperiendi.

Cremoris, ſeu ſalis Tartari vires.

Cum Purgantibus cur alia medicamẽta ſint permiſcenda.

[1] *l 2. acut. 11. viij. ca tatop. 3. de ijs quos, quãdo purgare oportet in fine,*

Pulue-

Puluerem hunc omnes humani corporis ægritudines (dummodo à materia copia, vel qualitate peccante excitentur) generatim profligare experimentis demonstratur. Cap. II.

DVo sunt potissimum organa, seu instrumenta iudicandi; vel duo sunt ea, ex quibus iudicandi materiã (vt ita dicam) petimus; vel duo sunt argumenta κριτήρια à Græcis dicta, ad quę respicientes iudicamus. Alterum est sensus, seu experientia, cui tãtum tribuebat Epicurus, vt rationem omnem contemneret; & illa Medicorũ [m] secta, qui empirice medicinã faciebant, istius Viri vestigia sequebãtur; quia sola experientia nitebantur, & caussas, & rationes, ac naturas rerum contemnebant. Alterum est ratio; cui tãtum Academicorum Princeps tribuebat, vt sensum, & experiẽtiam parui faceret; quam opinionem Medici [n] Methodici appellati tenuisse videntur, qui solum communitatibus

Κριτήρια duo sunt, Experientia, & Ratio. Epicurus, & Empirici experiẽtia vtebantur.

[m] *de sectis 2. 3. de loc. aff. 2.*

[n] *de sectis 6.*

Plato, & Methodici potius rationem ad mittebant. Aristoteles, & Galenus vtrũque.

quibusdam vtebantur, & reliqua om nia negligebant. At vero nunquam satis laudati Aristoteles, & Galenus; vt neque rationem despiciendam, sic neque sensum vnquam dimittẽdum esse existimarunt; immo Peripateticorum [o] Princeps eo deuenit, vt scriptum reliquerit; relinquere sensum, & quærere rationem, imbecillitatem esse mentis. Quare vtrunque [a] accipiendum, ac retinendum esse fatentur; & sensum ac rationem simul cõferenda, comparandaque sic esse; vt quando alter alteri in iudicanda alicuius rei veritate adamussim, ad regulam, & examinate respondeat, & alter cum altera exæquetur, tunc veritatem, quæ, vt Democrito aliquando placuit, in profundissimas tenebras demersa est, ex vmbris longe quam Cimmeriæ vnquam fuerit densioribus, erutam, & in hanc splendidissimam lucem elatam, pro certo ha bendum sit. Quamobrem (vt ad pẽsum redeamus) puluerem, de quo loquimur, sine venæ incisione, vel alterius medicamenti, siue lenientis, siue

o *Arist. 8. Phys. partic. 22. 26. & 3. de generat. animal. cap. x. pri. poster. 134.*

a *1. Meth. 3.*

Veritatem tunc nos habere tenendũ est, quãdo experientiæ ratio consentit.

Veritas in tenebris demersa iacet ex Democr.

Puluerem auferre ægritudines humorales absque venæ sectione, & absque vacuatione per medicamenta experimẽtis probatur.

ue soluentis vsu, humorales, vocatas ægritudines, humores, qui illas excitant, blande per aluum educendo,& lenire, & finire; innumera,ac propemodum infinita testantur experimēta, partim ab Illustrissimo Comite, partim ab alijs pręstantissimis Medicis Florentiæ, ac Pisis publice medicinam profitentibus, partim quoque à nobis ipsis experta,atque perspecta. Qui vero tali medicamento conualuerunt adhuc sunt inter viuos; poterit vnusquisque ex proprio ipsorum ore, vera ne an falsa sint, quæ diximus, accipere; vel ex eorundem chirographis, quæ tum apud Comitem ipsum,tum apud me fideliter seruantur, manifeste, ac certo depræhendere. Præter modum enim, ne dicam in infinitum cresceret opus,si vnumquemque singillatim attingere vellem, qui cum aliqua ex humoralibus affectionibus prius laborasset,mox sine venæ sectione, aut alterius medicamēti subductorij ingestione, istius pulueris auxilio cito, suauiter, ac tuto voti compos factus est. Illi vero, qui-

Experimẽta particularia.

bus alicuius artificij suspitio dictorũ testimoniorum fidem abrogat; accedant, & Perillustrem, atque admodũ Reuerendum Paullum Troncium Canonicum Pisanum. I. V. D. Protonotarium Apostolicum Virum integerrimum interrogent, & quod nã præsidij genus hac proxime præterita æstate ipsum à febre acuta prauis comitata symptomatis integrum, & omnino liberum bidui spatio seruauerit? Rursus; & quod nam Elizabeth matrem, Matronam honestissimam per æstatem, & autumnum ter in febres delapsam, totidem ab ijsdẽ sanauerit? Item; & quod confratres Clauorum Domini Nostri IESV CHRISTI congregationis (cuius idem Canonicus clauũ tenet) toties à varijs, & diuersis ægritudinibus vindicauerit? & quod Venerabilem, & egregium Iacobum Borrium humanarum Ecclesiæ Metropolitanæ litterarum professorem? Et quod non paucos eiusdem Ecclesiæ Sacerdotes? Ingrediantur isti minus creduli. D. Frigdiani Collegium, religiosissimos illos

illos regulares cõgregationis D. Paulli Clericos ſciſcitentur, quot ex eis liberauerit, aut alios viderint in domibus priuatis huius eiuſdem auxilij auxilio liberatos? Adeant ſacras D. Ioannis, D. Paulli, D.Laurentij,D.Bernardi, & D.Dominici Abbatiſſas; ab eis petant, vtrum ne hoc ipſo anno per venæ ſectionem, vel per medicamenta ſubductoria, an potius per vacuationem tali puluere molitam ęgritudines humorales, & ipſæ, & cœterę ſorores,ac virguncułę cum ipſis inſtitutæ,& educatę à ſeſe propulſauerint? In Almum Piſanum ſe cõferãt Gymnaſium; Perilluſtres, & Excellentiſſimos Iulium Cæſarem Bulengerium artium humanarum, Petrum Accoltum Ordinarium Iuris Põtificij, Thomam Dempſterum Ordinarium Pãdectarum, Frãciſcum de Schipſis Inſtitutionum Iuris Ciuilis Profeſſores alloquantur, nec nõ Clariſſimos Angelum Michaelem Saccum, & Fabritium Bartoletum Anatomicos Bononienſes,qui hoc anno in Amphitheatro Piſano ſumma cum ipſorum glo-

ria, tum Audientium vtilitate viuam Anatomen Sereniſſimi Principis noſtri nutu adminiſtrarunt; hi enim de pulueris pręſtantia certiores facti, admirati, puluerem vna cum præparationis, & vſus methodo ſecum, quaſi theſaurum quoddam aureum Bononiam perferre voluerunt; illos vero vno, eoq; pleno ore reſpondentes audient; iſtius admirandi pręſidij vim, & efficaciam, & in ſemetipſis, & in domeſticis ſuis eſſe pluries expertos, idque nunquam ſatis ſuſpicere. Conſulant vigilantiſſimos Collegij, & Ducalis, & Ferdinandi Moderatores, eos quæſo rogent; & quo medicaměti genere CORNACCHINVS Ordinarius vtriuſque Collegij Medicus in alumnis ſuis ea fælicitate, qua ipſi viderunt, vacuandis paſſim vtatur? vnanimes proculdubio reſpondentes percipient, nullo alio, quam ſuo puluere. Non dico, vt Illuſtriſſimum Comitem interrogent, quonam medicamento in fine veris præteriti, (quemadmodum ab initio monuimus) ad morbum lateralem depellĕ-

dum

dum vſus fuerit; neque vt ab eodem petant, quod nam pariter auxilium hac hyeme adhibuerit, vt ſe à fluxu dyſenterico, & à febribus, quæ talem fluxum ſequutæ ſunt, liberaret; nam certo ſcio bonos hoſce viros reſponſuros, Comitem ita fateri, quòd res agitur ſua, & honor eius in diſcrimẽ adducitur; Quare tranſeat hoc. At quęſo Viros Illuſtriſſimos D. Stephani Equites, ac ſtrenuos Duces, Octauiũ Barbolanium ex Mõtis Acuti Comitibus, Petrum Capponium Equeſtris militiæ Piſanæ Præfectum, & Marcũ Barbauarium Generalẽ Naualis Piſani Prouiſorem audiant; ipſi enim viui, ac præſentes teſtes adfuerunt, & vera ne an falſa hæc, quæ dicuntur, ſint, renunciare poſſunt. Immo idem Prouiſor, cum æſtate prętерita tertiana febre grauiter laboraret, hoc puluere ſemel accepto; ſuo, Adſtantium, ac Nobilium turbæ ſtupore, ſanus factus eſt; & Comitem etiam, atque etiam rogauit, vt pulueris propria manu præparati ſibi copiam faceret; & ſimul efflagitauit me, vt methodum

præ-

præſcriberem pro recto illius vſu: & hæc omnia Mediolanum tranſmiſit ad Ludouicum Fratrem Ordinariũ Metropolitanę Mediolanenſis Eccleſiæ Canonicum, nec non Cancellarium Archiepiſcopalem quartana laborantem curandum; & Deus Optimus Maximus (quæ ſua eſt benignitas, & clementia) ſuis votis, atque optatis, vt ſpero, occurret. Sed miſſa iſthæc faciamus, & cauſſas potius perquiramus, propter quas puluerẽ exhibitum ſuo munere interdum fungi non videamus.

Puluis cur ſemel exhibitus non ſẽper munere ſuo fungatur.

Si igitur quandoque contingat, vt ſemel exhibitus puluis non ea præſtet, quæ dicta ſunt; is ad memoriam reuocare debet, quę Galenus 2.[p] de rat. vict. in morb. acut. obſignauerit, & nos paullo infra ſubiungemus. Neque ob id Medicus cordatus animo cadere debet; propterea quod, vel puluis plene, & perfecte ſuo munere functus eſt (& tunc nil aliud ſollicite tentandum erit; nam " *quæ*[q] *iudicantur, & iudicata ſunt integre,*[q] *neque mouere, neque nouare aliquid, ſed ſinere*); vel diminute,

p commen. 11.

q 1. aphor. 20.

& ſimul cum dolore, atque tormini-
bus; & tunc vel clyſtere aliquo defe-
ctui ſupplendum eſt; vel iterum in
maiori doſi eundem nobis exhiben-
dum: quemadmodum cuidam acu-
ta febre laboranti contigit, cui cum
neſcio quis Medicus puluerem in mi
nori quãtitate dediſſet, quam natura
illius exquireret, humores in illius
corpore non ſine moleſtia fuerunt a-
gitati: vnde febres adauctæ, ſitis, in-
quietudo, vigiliæ, & huiuſmodi alia
ſymptomata: ſed clyſtere iniecto, &
cum conferentia, ac tollerantia red-
dito, puluereque iterum noſtro con-
ſilio in maiori quantitate aſſumpto;
cuncta (Deo fauente Maximo) ſeda-
ta fuerunt; vel quia cum in maiori
quãtitate puluis exhibitus fuerit, quã
patientis natura expoſtulet, vacuatio
ſupra modum ſequitur: ex quo, & laſ-
ſitudo, ſitis, diarrhæa, dyſenteria, &
febricula excitatur. Tunc Auicenna
[r] Authore confert refectio per ea, quę
multum nutriunt, ac facile conco-
quntur, quæ etiam refrigerẽt, adſtrin
gantque; ſomnus quoque iniungen-

Vacuationis ſuperfluæ ex medicamẽto ſymptomata. Curatio.

[r] *Auic. l. 4 f. 1. tr. 1. cap. 26.*

dus, & quies; cor insuper, hepar, & ventriculus roborandus; & denique fluxus sistendus. Vtcunque tamen sit; si experientiæ standum[s] est, veluti procul omni dubio standum,[s] præsertim vero in purgatione, quemadmodum[s] Hippocrates innuit, & potissimum in ea, quæ per medicamenta purgantia præstatur; hæc enim Galeno[t] authore per experientiam inuēta sunt, non demonstratione aliqua; postea igitur quam qui puluere seruatis omnibus seruandis vsi fuerūt, omnes beneficium receperunt, nullus fere noxam; constat medicamentum hoc ad quaslibet ægritudines à copia, vel mala qualitate humorū factas profligandas saluberrimum esse.

Purgatio bene, vel male sit administrata, ex experientia coniijciendū.

Purgantia medicamēta per experiētiam sunt inuenta.

s 1. aphor. 2. & 23. 4. aphor. 2

t Secundo acutorum. xi. & in libris de simplic. medic. facult.

APPEN-

APPENDIX AD CAPVT ANTECEDENS,

Vbi particularibus nonnullis historijs, quasi exemplis, demonstratur, quas præcise ægritudines humorales, & qua fœlicitate puluis propositus assumptus, sanauerit.

QVãdo superioribus diebus Florentiæ morabar, nonnulli, ad quorum manus hæ nostræ lucubrationes peruenerunt, cum antecedens caput perlegissent; in quo experimentis demonstratur puluerem de quo est sermo, omnes humani corporis ægritudines humorales generatim profligare; me conuenerunt, simulq; cupiditatem, quam mente, ac sensu conceperant, eam voce pura, & integra mihi aperte significarunt; præter generalia illa experimẽta, peculiaria aliquot sese libẽter visuros, in quibus tota ægritudinis, & curationis series

Particulares egrotãtiũ hoc puluere sanatorũ historias cur Author addiderit.

ſingillatim explicaretur ; ad hoc, vt non modo quanta in huiuſmodi prę-ſidio vis inſit, & poteſtas, ipſis innoteſcat ; verum etiam vtendi modus, tempus, & alia, id genus.

Horum igitur authoritate, nutu, atque conſilio varios ægritudinum humoralium caſus ſubiungere non grauabor: qui vero propoſitas perpeſſi ſunt affectiones, adhuc viuunt, & ſpirant ; poterit vnuſquiſque de ijs quærere, vera ne, an falſa ſint, quæ conſcribemus. Si cui vero tempus, & ſpatium datum non eſt, quominus hæc perlegere poſſit: hiſtorijs prætermiſſis, ad caput Tertium pertranſeat ; quandoquidem experimenta generatim iam ſupra allata ſatis certum (vt opinor) integritatis, & fidei teſtimonium dederunt.

Opus abſque hiſtorijs legi poteſt.

Aegrotus primus.

AVguſtini Gymnaſij Piſani apparitoris filiæ virgini, annorum circiter decem ſeptem, habitus mollis, & candidi, coloris ruffi; iam per decem menſes

menſes purgationes ab vtero defece-
rant: in ipſo autem circuitus tempo-
re ſanguis è naribus fluebat: & ab vte
ro fluxio muliebris aſſidue manabat.
Ex quo roſeũ amiſit colorem; facies
ſubtumida facta eſt; aluus intumuit
cum duritie; ſcalas aſcendere nõ po-
terat; ac demum ex cachexia in hy-
dropem præceps ruebat. A duobus
Medicis à principio varijs, & diuerſis
tam pharmaceuticis, quam chirurgi-
cis præſidijs tractata fuit, at vani ſem
per, futileſq; fuerunt ipſorum cona-
tus. Qua propter ſub præteriti Men-
ſis Auguſti finem parentis pręcibus
permotus: illius curationem ſuſcepi:
& conuenienti victus ratione impe-
rata; leuiter præparantia, occaſione
bidui ſpatio arrepta; nõ nulla illi exi
bui; mox vero Comitis puluerem.
Certe dici non poteſt, quanta cum
conferentia, ac tollerantia per ſupe-
riora, & inferiora vitioſorum excre-
mẽtorum omnis generis copia excre
ta fuerit. Inde aptis, & accommoda-
tis ſyrupis humores parare, & vias
paullatim aperire cępimus. Vix pri-
mum

Menſtruorũ ſuppreſſio, Alui tumor, ac tenſio, & inchoata hydrops tali puluere tolluntur.

mum assumpserat syrupum, cum de alui dolore cōquesta est: demisso autem altero syrupo (quis crederet)? mē strua, sed varij coloris copiose, ac diu fluere cœperunt. Aluus interea paullatim detumescere, ac mollescere lęti videbamus: vetus præterea forma, solita venustas, elegans gratia, & floridus, ac roseus faciei color, ad pristinū statum rediere. Aluus sponte largè fluere cœpit, & sana Deo dante ex toto facta est.

Aegrotus secundus, ac tertius.

DOmina Margarita Iachinia, quæ Puellam iam decimestrē oblactabat annorum supra triginta, habitus gracilis, temperationis ad Melancolicam, simplici tertiana ab initio correpta fuit: cumque nullum sibi pręsidij genus adhibendum curaret, post tertiam accessionem, quinta scilicet ipsa die, ex vnica tertiana duæ factæ fuerunt; filiolam vero simplex inuasit tertiana. Mater de capitis conquerebatur dolore, sitiebat, lingua sicca,

Tertianæ duæ, & vna tolluntur hoc puluere.

subni-

ſubnigra, aſpera; anxioſa, nauſeabunda, parum dormiebat, vrinæ coloratæ. Septima ego vocatus in febris declinatione clyſterem communem. (Aluus enim ſtiptica erat) inieci; conuenientem victus rationem inſtitui, iuſcula alterata. Octaua in febris acceſſione puluerem dedi, qui cō tulit, & facile tulit; febris namque, & cœtera omnia mitiora reddita fuerunt. Nona, & Decima eadem præſtabantur. Vrinæ bonæ, & ipſa celebrata tertia per puluerem purgatione, filiola vero ſecunda, iudicatæ fuerunt.

Aegrotus quartus.

ADmodum Reuerenda Mater Soror Victoria Monialium Diui Ioannis Hieroſolymitani Abbatiſſa, annorū quinquaginta ſeptem, habitus boni, temperationis ad Sanguineam; iam elapſo Septembri menſe, acutiſſima (ſic enim ab * Alexandro vocatur) illa fuit affectione correpta, quā ª Græci, & Latini elegantiores Choleram dicunt,

** Alex. l. 7 cap. 16.*
a 2. meth. 2.

Cholera, cardialgia nauſea, inappetẽtia, vigilia, ſitis, & anxietas hoc puluere ſedantur.

dicũt, [b] Barbari vero [c] cũ Hippocrate Cholericam, ſiue Choliricam paſſionem, non quidem arida, [d] ſeu ſicca, [d] ſed humida, poſtea quam per os, & per aluum [e] acrem excernebat [e] materiam, cum cardialgia, nauſea, inappetentia, immo potius cuiuslibet cibi abominatione; non dormiebat, erat anxia, ſitibunda. Sexta die (non prius, propterea quod ſacræ illę Virgines huius Reuerendæ morem optime tenentes, quod nullum medicamenti genus aſſumere poſſet) me acerſiri iubent. Ego ſtatim illud curationis adhibui genus, quod Galenus [f] non ſemel perſcripſit, & ſimul puluerem hunc exibui, qui magnam humorum crudorum (hos enim in Cholera partem quoque habere, [g] Aetius, nõ ignobilis Auctor teſtis eſt locupletiſſimus) & acidorũ; qui proinde mordendi vi præditi ſunt, copiã per vomitum eduxit; Sed multo maiorem, & pituitoſorum, ac bilioſorũ valde fetidorum per inferiora. Ex quo ſeptima die circa ſtomachũ meliuſcule ſe habere; aliquid aſſumere,

ac

b Gradius, & alij.
c 7. epid. 81.
d. 4. acut. 103.
e 4. acut. 103. in introduct. ſeu medico. 13. 3. aph. 30 3. de ſymp. cauſis c. 2. 3. de nat. fac. 13.
f vi. vi. epid. commẽto v. 12. meth. in fine.
g Aetius.

ac retinere, & modicè, placidèque dormire cœpit. Interim octaua, nona, ac decima, illa præsidia intrinsecus, & extrinsecus adhibebantur, quæ ab Auctoribus præscribuntur, eaque nunc memorare non est necesse. Vndecima eumdem puluerem iterum exibuimus, qui contulit, facile tulit. Iudicata est.

Aegrotus quintus, ac sextus.

DOmina Camilla, Bartholomæi, quę in Charitatis Domo degit, annorũ circiter vigintiseptem, habitus gracilis, temperationis ad biliosam; continuò sine febre delirio correpta fuit, modo cum furore, modo cum timore, ac tristitia; nunquam dormiebat, verba multa, risus, fletus, cãtus; Puluis iste à principio datus, munere suo functus est, venã secauimus, sed quia sanguinem flauum, ac tenuem fluere vidimus, statim suppressus fuit. Capiti extrinsecus Oxirrhodinũ, & Embrocationes Soporiferæ, Intrinsecus vero Soporifera itidẽ instituta fuerũt.

Cumque fieri nullo modo posset, vt aliquod assumeret pharmacum; iterum puluerem in ferculo (quemadmodũ [h] Galenus sua quoque medicamenta exibebat) dedimus: mox è vena frõtis recta sanguinem hausimus, & post aures, hyrudines applicauimus. Ipsa paullatim resipiscere cœpit.

h 13. meth. cap. xi. 14. 15. 16. Hippocr. l. de alimẽto.

Hanc eamdem curationis normam præscripsimus cuidam iuueni Butesi Sebastiano nomine. Et curatio eumdẽ optabilem habuit exitum.

Aegrotus septimus, octauus, ac nonus.

EXcellentissimi I. C. Pisani D. Francisci de Schipsis Sorores Virgines, habitus boni, temperationis sanguineæ, altera annos nata erat decem septem, altera vero decem octo; vtraq; eadem die decubuit ob febrem, cum capitis, ventriculi, ac renum dolore, inappetentia. Vrinæ erant crassæ, & coloratæ. In diei quintæ fine vocatus Clysterẽ communem inijciendum curaui, conuenietem victus rationem

Tertianarũ curatio per puluerem hunc.

tionem institui, pulueremq; septima die in ipsamet paroxismo dedi: Qui adeo belle munere suo functus est, vt sub illius diei vesperum, ambas consueto cultu ac vestitu exornatas, rectas obambulantes domi conuenerim. Nupertime vero Domina Alexandra earum mater fęmina lectissima, cum simplici laboraret tertiana, quinta irruente, & inuadente accessione, puluere deuorato, corporeque blāde exonerato, febrem non amplius vidit.

Aegrotus decimus.

RODULPHO Rodulphio Aurifici, annorū vigintiduo, habitus boni, tēperationis ad sanguineam, post itinera, & alios in sex rebus non naturalibus appellatis, errores, dexter testis intumuit cum dolore, & abscessus post aures apparuerunt: Ad summam decumbere coactus est, quotidiè enim cum febris inuadebat cum frigore, & horrore, erat sitibundus, cum capitis dolore, nares merū stillabant, Hypochōdrij dextri tensio, ab aluo ster-

coracea multa ſponte prodibant, vrinæ coloratæ. Quinta die puluerem aſſumpſit, qui contulit, facile tulit, dormiuit, ſudauit, vrinæ meliores, cœtera omnia mitiora facta fuerunt. Sexta ſudor, diarrhęaq; biliosa ſequebatur; bene ſe ad ſomnum, & ad oblata habebat; vrinę quoque meliores, at depoſitæ conturbabantur. Septima dictis deiectionibus iudicatus eſt.

Aegrotus vndecimus, & duodecimus.

GEneua, & Raphael Baptiſtinius, hic annorum decem, & octo; illa vero circiter quinquaginta, habitus boni, temperationis ſanguineæ; ab Iſchiadico dolore miſere diuexabantur, & vix ſe mouere poterant; ſed puluere accepto, alijs non neglectis præſidijs, breui ad conſueta munera obeunda rediere.

Iſchiadici dolores puluere hoc mitigantur.

Aegrotus decimustertius.

ILlustris Annibal Primius Patritius Pisanus, annorum supra sexaginta, habitus pinguis, temperationis pituitosæ ad sanguineã, doloribus arthriticis pluries præsenti anno excruciatus est; Sed mense Decembri in lecto iacebat, & vix se mouere poterat; post multum autem temporis quadã die in Aurora puluerem nostrum assumpsit, & ea ipsa die è lecto surgere, & recta baculo innixus obambulare cœpit.

Arthritici dolores leuantur.

Hic idem nobilis, & optimus vir testari potest, quam grauiter, & acute filiola ipsius vnica, amores, & delitiæ eius, quæ vix biennium excesserat, æstate præterita ruri ægrotaret, nil assumebat, non dormiebat, fastidiosa febris erat cõtinua, vires omnes ferè deperditæ; ad summam adducta erat in maximum periculum, & extremum pene discrimen. Quis vnquam venam illi secasset? Quis unquã Pharmacum oblatum vt deglutiret, ei per suadere posset? At bis clanculum pul-

Febris acuta extinguitur hoc puluere.

uere deuorato, suoq; munere placide perfuncto, iudicata est.

Aegrotus decimusquartus, decimusquintus, decimussextus, decimusseptimus, & decimusoctauus.

PVluerem hunc tum alijs humoralibus febribus, tum potissimum quartanis (quę quo magis medicamentis [i] tractantur, eo magis [i] exacerbari compertum est) finē imponere, quatuor sequentes historiæ testes, nuntię, ac luces, sempiternæ veritatis erunt.

Quartanæ multæ finiuntur.

i lib. de prœcognitione ad Posthum. c. 2. & 3. 1. ad Glau. xi.

Frater Paullus de Franchis Pistoriensis Capuccinus Concionator non ignobilis, annorum circiter quadraginta quinque, habitus mediocris, temperationis sanguineæ ad Melancholicam; iam per tredecim Mēses Quartanam pertulerat: vbi autem ad ipsius aures peruenit istius pulueris fama, me statim conuenit, vtque talis medicamē-ti schedulam, atque ordinem illi prę-scriberem, me vehementer etiam, atque etiam rogare cœpit; quibus acceptis; puluerem in prima sequentis febris

bris accessione deuorauit: qui cum in minori, quam illius natura exigeret, quantitate exibitus fuisset; ab aluo nihil quidem eduxit; non tamẽ vllam ipsi molestiam intulit. Verum cum in alterius sequentis febris accessione eumdem puluerem ea dosi, qua decebat accepisset, aluus cum conferẽtia; ac tolerãtia mota est; neque amplius Quartanam expertus est.

Ioannes Baptista Accoltus, annorum decemnouem, habitus mediocris, temperationis ad melãcholicam; in eamdem incidit febrem: & parum habita victus, & medicamentorum ratione, seu cura, ex vnica, duæ factæ sunt. Quapropter Excellẽtissimus illius patruus consilio quidem proprio, maximè (vires enim istius pulueris optime tenebat), sed me auctore puluerem nepoti in maioris febris accessione exhibuit.

Ea die multa per aluum absque molestia, cum conferentia educta fuerũt. Sequenti die (qua minoris quartanæ accessio futura erat) puluerem iteratò dare decreueramus; at quia præcedentis

dentis

dentis diei vacuatio adhuc perſeuera bat; à pulueris exhibitione abſtinendum duximus, in futuram, quam expectabamus maiorem exacerbationẽ reſeruantes. Sed nunquam postea febris comparuit; & ipſe conualuit, Piſiſque ceſſit, Florentiamque ſe cõtulit; vbi cum non paucos committeret errores; quas iam per menſem amiſerat febres iterum adinuenit. Quod vbi præſtantiſſimus illius Patruus ſenſiſſet; pulueris præſidio denuò pluries vſurpato, febrem exturbauit, & expulit.

Magiſtrum Sebaſtianũ Zenodochij Piſani chirurgum, annorum circiter vi gintiduo, habitus gracilis, temperatio nis ad bilioſam, eadem febris inuaſit, ac integro menſe cũ dimidio ipſum deturbauit. Cumque quodam die id mihi ſignificaſſet; petij ab eo, cur puluere noſtro non vteretur? Reſpon dit, ſe ignorare doſim, tempus, modum, & cœtera in illius vſu ſeruanda; Hæc illi cum aperuiſſem; ſemel tãtum illo hauſto, ſanus, Immortales Deo optimo Maximo gratias egit.

Poſtre-

Postremo circa hyemis proximè præteritæ finem, Reuerēdus Dominus Andreas Ringherius Sacerdotalis Diui Stephani Aeques, nec non Sancti Aegidij parochus, annorum supra quinquaginta, habitus gracilis temperationis Melancholicæ, hac eadem febre affectus, post quartam accessionem puluere nostro vti cœpit: ex cuius vsu singula quaque febre, febres ipsas minui manifestò deprehendebat; quandoquidem minus perdurabant, & minus eum affligebant. Vix quinquies puluerem sumpsit, & ex toto febres discesserunt.

Aegrotus decimusnonus, vigesimus, vigesimusprimus, vigesimussecundus, vigesimustertius, vigesimusquartus.

HOc ipso anno Pisis per totam vrbē variolæ longe atque late passim vagatæ sunt, & adhuc vagantur. Et profecto nō pauci iugulati sunt, multi sua sponte sanati, plures auxilijs ab Auctoribus pro tali affectu propulsan

do propositis, (quibus & nos nõnullos etiam seruauimus) liberati. Verum enimuero cum quinque præ cœteris in maximum periculum, & in extremum pene vitę discrimen adductos conspexissemus, quibus neque solita presidia magnum quiddam afferebant, neque remedijs magnis (nimirum sanguinis missioni, & propter [K] ætatem, & [l] vomitum, [l] diarręam, & vermium copiam, & humores crudos, & vitiatos in primis [m] vijs, locus daretur; neque pharmaci potione, quod propter ætatem cũ rationis sensu carerent ad sumendum persuaderi non possunt; tum propter [l] vomitum, vel alui [l] fluxum, & alia huius generis: nos puluere dato, voti compotes facti sumus, quemadmodũ inter cœtera exẽpla, quæ sequuntur perspicue demonstrant.

Variolas hic puluis leuat.

K xi. meth. 14. 15. de curand. ration. per sang. 13. 4. de valet. tu. 4. 2. catatop. 1. Auic. l. 1. tr. 4. c. 20. l 1. ad Glauc. 14. m 4. de valet. tu. v. de curand. ration. per sang.

Vrsulã Magistri Nicolai Aurificis filiolam quinquẽnem febris cum alui fluxu inappetentia, vomitu, siti, & alijs symptomatis inuasit. Tertia puluerem assumpsit, qui cum conferentia, ac tolerantia multa, eaque praua edu-

xit excrementa cum lumbricis pluribus. Ex quo Aluus ad ſtatum naturalem redacta eſt, ſymptomata mitigata, & Variolæ poſtea feliciter, ac placide apparuerunt, & ad exitum ſalubrem deductæ.

Domini Pompilij Tripallij Pharmacopolæ puellus biennis, febri cũ delirio correptus eſt, inſcius in lecto minxit, ſitibundus, peſſime ad oblata, clyſterulus eluens, ac dulcis inditus, contulit. Secunda puluerem accepit, ex cuius vſu corpus à multis vitiatis humoribus nõ ſine vermibus expurgatum fuit. Tertia variolæ erumpere cœperunt, cœteris ritè ſubſecutis.

Dominici frumentarij filiolus quinquẽnis in febrem cũ vomitu aſſiduo incidit; ita, vt deuorata omnia ſtatim reijceret vna cum excrementis quibuſdam ſubnigris. Tertia puluere deuorato, paullatim per inferiora tot vermes excreuit, cum alijs vitiatis excrementis, vt matulæ dimidium caperent. Variolæ poſtea ſecutæ ſunt cum ſalubritate.

Domini Franciſci Cannauoti vallorum,

& fossarum (sic enim dicunt) cancellarij filij tres febricitantes, ante quam variolæ efflorescerent, puluerem sum pserunt; cuius ope vermes non pauci cum conferentia, ac tollerantia simul cum vitiatis humoribus excreti fuerunt. Cosmo vero natu minori, quod pessime omnium tractaretur, puluis iterum datus alius insuper eduxit vermes, cumque fera superuenissent symptomata, & peticulæ etiam simul cũ variolis apparerẽt, oleo Magni Ducis aduersus venena deuorato, noui vermes educti fuerunt; Ex quo symptomata mitiora, ipsæ vero meliuscule ita se habere cœpit, vt tandem pręter spem conualuerit.

Aegrotus vigesimusquintus.

IAcobus Iuliani Castaneoli viri optimi filiolus, annorum sex, habitus mollis, & candidi; in lateralem incidit morbum, vix respirare poterat, de continuo, eoque pungenti circa sinistrum latus dolore cõquærebatur; tussis erat assidua, sic febris; pulsus paruus,

Pleuritides puluere hoc terminatur.

uus, debilis, durus, & inęqualis, vrinę crudæ. Secunda clysterculum inijeci; fotum loco dolēti adhibui; & cōuenientem victus rationem institui. Tertia lateris dolor circa iugulū erat ingens, maxima erat spirādi difficultas, febris etiam valde acuta: at cum tussi sputum facile reddidit coloratum, & vrinæ non malæ; sudauit per totum, dormiuit. Quarta puluis datus, pauca eduxit: at clysterculi ope multa, fœtidaque reddita fuerunt. Sputum copiose cum facili tussi reijciebat. Quinta parum dormiuit, clyster fœtidissima eduxit. Sexta omnia mitiora, & ab aluo spōte stercoracea prodibant. Septima copiose sudauit per totum. Iudicatus est.

Aegrotus vigesimussextus.

Tertianæ nothæ duplicis curatio per puluerem.

GInum Buonamicum Pratensem almi Collegij Ferdinandi Alumnū, annorum viginti, habitus gracilis, tēperationis biliosæ ad sanguineam; duplex inuasit Tertiana notha; vrinæ erant admodum coloratæ, & crassæ.

In

In tertia accessione puluerem accepit, qui quanta cum conferentia, ac tolleratia suo munere functus fuerit, ęger ipse ore proprio confitebatur, & familiares omnes, quotidianiq; illius conuictores vna mecũ viderunt; vrinæ non adeo crassæ, neque adeo colo ratæ, dormiuit. Quarta vix febrem percepit. Puluerem iterum assumpsit; qui pariter contulit, facile tulit. Quinta friguit, incaluit; puluis tertio datus, eum perfectè iudicauit.

Possem & innumeras alias referre historias; sed ijs, qui oculis rectis res intuẽtur, quas in medium adduximus, satis esse poterũt: ij vero, qui oculis prędititi sunt peruersissimis, nõ modo his contenti erunt, sed neque eas videre, aut audire apertis, atque integris & oculis, & auris poterunt. At eos mittamus; ad memoriam reuocantes illud [n] Philosophi dictum, non propter nostrum affirmare, vel negare rẽ esse, vel non esse: iam vero rem (quemadmodum dicimus) ita se habere, historiæ nuper allatæ palam prædicant.

n Arist. 1. periermen. cap. vi. circa mediũ.

Eum-

Eundem puluerem easdem ægritudines generatim depellere, rationibus comprobatur, simulque ostenditur, vacuationem per ipsum factam, illam non parum superare, quæ, vel per venæ sectionem, vel per cætera medicamenta subductoria præstatur. Cap. III.

Præcedentis capitis cũ præsenti nexus.

Puluerem facere ad ęgritudines humorales pellẽdas rationibus probatur.

Prima ratio.

AEgritudines à copia, vel mala humorum qualitate factas, puluerem hunc sua tuta, cìta, & iucunda vacuatione tollere satis superque (nisi ego fallor) experimentis demõstrauimus in præcedenti capite. Age nunc videamus, vtrum rationes quoque hoc idem confirment nec ne. Sit igitur prima ratio.

Omnibus malis (hoc est rebus, quæ nobis præter naturam insunt) obiectu contrariorum occurrẽdum esse, apud omnes (etiam si primis, vt dicitur labijs, medicinam gustauerint) est in confesso; & Medicorum omnium parens Hippocrates [u] non modo in aphorismis id laconice, verum etiam in

Contraria contrarijs curantur.

u 2. aphor. 22.

in vestibulo secũdi de natura humana Attice testatus est; & [u] Galenus vtrobique in commentarijs suis, sententiam hanc pro axiomate recepit: ita, vt in re tam clara diutius morari turpe sit. Iam vero, quia [x] mala, quę nobis accidunt, vel sunt caussæ, vel morbi, vel symptomata; caussis primum, deinde ipsis [y] morbis per se, & primo, nonnunquam etiam [z] symptomatis contraria sunt adhibenda. Verum curatio legitima à sublatione caussæ incipere debet; nam Hippocrates 4. [A] epidemiõ scriptũ reliquit; „ *ad caussam deuenire oportet, caussæque principium,* Et Galenus [u] in allegatis inquit „ commentarijs, *sæpenumero vna cum ipsis, & morbi, qui ab ipsis fiunt, destruuntur.* Cum igitur duæ sint ex toto internæ morborum caussæ, repletio nimirũ, & vacuatio teste Hippocrate, [u] & Galeno locis citatis, & etiam alibi, vt „ quando in aphorismis scripsit; *si menstrua* [a] *plura fiant, morbi accidunt, & si nõ fiant, morbi ex vtero contingunt;* & rursus, *conuulsio fit,* [b] *vel à repletione, vel ab inanitione:* cui etiam videtur assentiri, quod

Prȩter naturam tria sunt in nobis.

Contraria quo ordine caussis, morbis, & symptomatis adhibẽda sint.

Caussæ internæ morborũ duæ.

Secundo de natura human. in princ.

x de differ. sympt. cap. 2. & 7. 3. meth. 1 x. meth. 1 xi. meth. xi & 13. xij. meth. 1. & 2. de constit. art. med. 12. 1. ad Glau. xiiij.

y 3. meth. i 4. meth. 1. & 3.

z 3. meth. 1. 3. de art. medic. 99. 1. ad Glau. 1.

A sectione 2.

a v. aph. 57.

b vi. aph. 39. 3. de loc. affect. c. vi.

Medicinæ est adiectio, & ablatio.

libro de arte medicinam definiẽs dixit Hippocrates; *medicinam esse adiectionem, & ablationem.* Nos dimissa vacuatione, vtpote quę à puluere nostro auxilium nõ expectet; dicimus pro curandis morbis à repletione obortis, nullum posse nos salubrius, præstantius, & efficacius præsidium adhibere, & quod tuto, cito, & iucunde id præstet, quod optamus, quam sit puluis noster: etenim si aliquis venæ sectionem extollere velit, quòd cito vacuationem pręstet; vere quidem, sed statim illi obijciam innumeras illas contraindicationes, quas in præfatione generatim innuimus, & in fine quinti capitis speciatim afferemus: quę quidem sunt in caussa, vt, vel hoc præsidium multoties adhiberi nequeat, vel non ita tuto· vt mirandum non sit, si [c] Galenus propter timiditatem, vel ætatẽ, vel propter alias caussas permittat, vt à venæ sectione abstineamus, & eius loco purgatione vtamur, tãquam præsidium salubre, quodue illius vsum supplere possit. Neque sit, qui dicat Hippocrate [u] lo-

Puluis in morbis ab euacuatione factis locum nõ habet. Sed benè in ijs qui à repletione, & quomodo.

Pulueris vacuatio superat vacuationẽ per venæ sectionem.

[c] 4. de valet. tuend. cap. iiij.

Pulueris vacuatio

cis citatis per repletionem intelligere plethoram, quæ (nullo non consentiente authore) per venæ sectioné per se, & immediate tollitur; nam græcè habetur πλησμονὴ, & [u] Galenus interpretatur tali voce Hippocratem voluisse non solum plethoram, verum etiam cacochimiam. Et, si quis rursus instet, venæ sectionem magis è directo plethoram demere, quam purgationem per puluerem. Ego statim huic obijciam, sanguinem [d] bifariam peccare, & vitiari; vel scilicet, quia multitudine creuit; vel, quia propriá qualitatem ad vnguem non seruet: & [d] Galenus quidem affirmat, neq; nos id negamus, pro tollendo primo sanguinis vitio venæ sectioné è directo, primo, & per se conuenire. Neque tamen quis ob id inferre debet; ergo in tali sanguinis vitio purgationem nullum habere posse locum: si quidem cum [e] (Galeno authore) *fieri nequaquã posſit, vt adeo ſincerus in venis reperiatur ſanguis, quin illi aliquid, aut bilis, aut pituitæ, aut seroſi humoris permixtum ſit*; consequẽter quoque fatendum est, in huiusmodi

veng sectionis vicem supplere potest.

Plethora venę sectione tollitur.

πλησμονὴ quid sit apud Hippocratem.

Sãguis bifariã vitiatur.

Eius vitia quomodo curentur.

Sanguis in venis nunquã sincerus.

d 9. meth. xi. 2. aph. 17.

e de plenitudine c. x

iuſmodi etiam vitio dari locũ ijs medicamentis (in quorum cenſu puluis noſter exiſtit), quæ tales humores educendi vim habent: Sed redeat illuc, vnde noſtra deflexit, & aberrauit oratio. Verum in altero ſanguinis vitio (cacochimia [d] nimirum dicto) venæ ſectio non conuenit è directo, nec primo, nec per ſe; ſed (vt idem [f] Galenus inquit) reuulſionis, vel deriuationis gratia: quãdoquidem ad tale ſanguinis vitium è directo, primo, [g] & per ſe remouendum, purgatio requiritur, & per puluerem præſertim noſtrum, quẽadmodũ inferius (Deo dante) demonſtrabimus. Neque, ſi ſanguis putredinem veluti fit in ſynochis putridis concipiat, in quibus [h] Galenus, & alij omnes (vno excepto Medicorum malleo [i] Auerrhoe) ſanguinem detrahunt, & vſque ad [K] animi deliquium, & cum fructu, & nos etiam non raro experti ſumus: nihilo tamen minus non ob id pulueris vſus improbandus, reijciendus, deteſtandus: propterea quod, ſi vera eſt [l] ſententia Galeni, quam pluribus in locis

Puluis habere locũ in plethora demonſtratur.

In Cacochimia quo venæ ſectio, & quo purgatio conueniat.

In ſynochis putridis omnes (Auerroe excepto) ſanguiné mittunt vſque ad animi deliquium.

f 9. meth. xi. de curã d i ratione per ſanguinis miſſion. xi.

g 2. aphor. viij. vi. aphoriſ. 31. 47

h xi. meth. 14. 15.

i Auerrh. 7. collig. cap. viij.

K 1. aphor. xxiij. ix. meth. c. 4.

l 2. de diſfer. feb. cap. 2. & 9. 2. de criſi-

Sãguisquã do putre-ſcit, ĩ quos humores conuertatur.

bus cap. 6. 9. 12.

„ ſcriptum reliquit, *quando ſanguis putre-*
„ *ſcit, pars eius ſubtilior, ac pinguior omnino*
„ *in flauam conuertitur bilem, craſsior vero in*
„ *atram:* vnde Medicus ex neceſſitate cogitur medicamentum exhibere humores illos educendi vim habens, in quos ipſe ſanguis putreſcens, conuerſus eſt; tale autem noſter puluis exiſtit, vtpote qui beneficio Scammonij humorem bilioſum, Antimonij vero atribilariũ educat. Huc accedit, quod quãdo ſanguinem detrahimus, illius vncias decẽ plus minus exire permittimus. Hoc ſtante; dico ego, in iſtis decem ſanguinis extracti vncijs, quotnam erunt humorum prauorum vnciæ? certe quatuor, aut quinque, vel ſeptem; nam reliquæ ſunt boni ſanguinis. At vero, ſi puluerẽ exhibeamus, multas humorum dũtaxat peccantium libras exhauriemus. Sed iã ſatis ſuperque circa primam rationẽ digreſſi ſumus.

Puluis quos educat humores.

Purgatio per puluerem ſuperare vacuationẽ per venæ ſectionem.

Secunda ratio.

Altera, quam mox ſubijciemus, nos vocat. Habet Galenus [m] 4. de valet. tuen. hæc verba. *Id quod omnino alienum eſt,*
„ *nulla fieri ratione poteſt, vt naturæ ſuæ gra-*

m 4. de valet. tuend. cap. iiij. conſimile 2. aphor. 17

„ *tiam recipiat, sed educere id quam primum*
„ *est tentandum*. At vitiati humores sunt alieni, quippe quia morbos in corpore nostro producunt, siue sint calidi, ac tennes, siue frigidi, crassi, & viscidi, pulueris autem ope, tuto, cito, & iucunde foras trahuntur. Ergo rationi quam maxime consentaneum est hoc puluere vti. Non negamus, quin alia quoque medicamenta ab Hippocrate, Galeno, cœteris Græcis, Arabibus, & Latinis excogitata, & in vsu posita id præstent: at vel multis indigent, ad hoc vt ipsis tuto possimus vti; vel ex eorum vsu aluus adeo stiptica persępæ redditur, vt non nisi post multos dies ad naturalem reuertatur mollitiem; id quod ijs, qui puluerem assumunt, non contingere videmus; vel vsque adeo insuauia existunt, vt multi sint, qui nulla ratione adduci possint, vt ea deglutiant, vel nō qualibet ætate, non quolibet anni tempore, neque in multis alijs casibus, de qbus infra suo loco. Quapropter possumus (venia mihi dãda est) nos puluerē hūc sup oĩa alia pharmaca extollere.

Vitiati humores, cū sint alieni, quàm primum vacuandi.

Puluis cur alia medicamenta vacuantia superet.

Ter-

Tertia ratio. Vacuandũ cur ĩ principio. In exitialibus nihil mouendũ. Coctiones fiunt in vigoribus.

n 2.aphor. xxix.

Tertiam rationem colligimus ex ijs,quę Hippocrates, & [n] Gal. obsignarunt 2.
„ aphorismorum: *Cum morbi* (scilicet sa-
„ lutares, nam in exitialibus nunquam
„ mouere oportet Galeno authore in
„ commentario; & etiam nos circa fi-
„ nem quinti capitis narrabimus) *in-*
„ *choant* (non in vigoribus, coctiones.n.
„ morborũ tunc maxime fiunt), *si quid*
„ *mouendum videtur, moue; cum vero consi-*
„ *stunt, ac vigent, melius est quiescere*: & ra-
„ tio est, quia (vt subiungit in sequenti
„ aphorismo) *circa initia, & fines omnia*
„ (*idest symptomata, accessiones nimirum fe-*
„ *brium, & vigiliæ, & dolores, & fastidium, &*
„ *sitis interpretatur* Galenus in commen-
„ tario) *imbecilliora, circa vigorem vero for-*
„ *tiora*. Huic progressui tanquam maiori propositioni, ego subinfero minorem; At in morbis à materia (copia, vel qualitate peccante) adest id, quod mouendum est, nempe materia humoralis peccans. Igitur in morbis à materia excitatis, ea, quæ mouẽt adhibenda sunt. Quærens autem in commẽtario Galenus; quæ [n] sint ista instrumenta medicinalia, *quæ mouendi*

vim

" *vim habent, dicit esse debere remedia maiora,* " *quæ habentur in arte, venæ nimirum sectio-* " *nem, & purgationem.* Vtrũ vero huic, vel illi primus locus sit tribuendus; in commentario huius aphorismi videtur Galenus primas tribuere sanguinis missioni, nam inquit, *sunt autem hæc* (supple maiora remedia) *maxime quidem venæ sectio; non nunquã vero, & purgatio:* vbi per particulam (*maxime*) venæ sectionem magis extollere videtur, per particulam vero (*non* " *nunquam*) purgationi detrahere videtur. Verum enim vero Galenus alio [o] in loco aliud agens, cum eadem de re disputationem instituisset, quęstionem hanc dirimit hunc in modum; " *venæ sectionem minus quidem auxilium es-* " *se, quam purgationem, securius tamen; con-* " *tra vero purgationem maius quidem auxi-* " *lium esse, sed minus securum.* Quærens autem postmodũ Galenus rationes, cur periculosa sit purgatio, vnã duntaxat eo in loco affert, & est, *quod labo-* " *rantis naturam expertus quis non est, vtrum* " *facilis, vel difficilis ad purgationem* [p] *sit:* ali" bi vero alias; videlicet, *quod medicamē-*

Venæ sectio, & purgatio maiora sunt artis remedia. Cui prima laus tribuenda.

Purgatio cur periculosa.

o 2. acut. 11.

p 1. aphor. 24

ta

,, *ta omnia purgantia potestate sint calida, fe-*
,, *bris vero* (ad quas depellendas Medici potissimum accersuntur, & in quibus profligandis, veluti sequenti capite copiose demonstrabimus, puluis iste
,, plurimum valet) *quatenus febris est, &*
,, *sui ratione, non calefacientibus, neque exic-*
,, *cantibus, sed maxime contrarijs, hoc est hu-*
,, *mectantibus, & refrigerantibus egeat. In-*
,, *super quod ægrotus non erit ante purgationē*
,, *præparatus. Ad hoc enim, vt æger ad purga-*
,, *tionem idonee se habeat,*

Febris quibus egeat. Ad purgationē qui sint idonei.

Hęc requiruntur, ut

,, *Multa cruditate non laboret,*
,, *tenaces, & crassos cibos non sumpserit,*
,, *extenta, atq; inflata hypocōdria nō habeat,*
,, *neque supra modum calida, atque ignea,*
,, *nec inflammata.*

Hæ igitur sunt rationes, vel saltē ad has reduci possunt, quę purgationem periculosam reddunt. Ita vt, si aliqua arte, vel ingenio ab huiusmodi periculis purgationem liberaremus, vel aliquod medicamentum purgans reperiremus, quippe quod à dictis periculis immune foret; præsidium in manibus haberemus, non solum venæ sectione efficacius (hoc enim Ga-

Purgatio per hunc puluerem est immunis à periculis, quæ cœtera pharmaca afferunt.

lenus

lenus iam vltro admittit), verum etiam, vel ex æquo tutum, immo (liceat mihi dicere) tutius: quandoquidem multo plura ſunt illa, quę ſanguinis detractionem contraindicant, de quibus infra, quæ nullum purgationi per puluerem impedimentũ afferũt. Iam vero exiſtimamus nos purgationem per puluerem noſtrum (ſi ſeruẽtur ea, quæ in quinto capite ſeruanda proponemus) eſſe tale præſidium, quod quæritur. Et prima ratio non officit, neque pulueris noſtri purgationem impedire poteſt, quemadmodum in primo ſcopo, ſeu animaduerſione capite quinto oſtendetur. Et Galenus [q] ipſe ibi demonſtrat, quomodo effugere poſſimus ijs verbis.

q 2. acut. 11.

Purgantis medicamẽti quãtum exhibẽdũ.

„ *Quibus igitur dare quadrabit, his medicamenti tantum propina, quantum in plurimis mediocriter vacuari tum nouiſti, tum ſis expertus.* Altera ratio nullam habet in puluere noſtro partem; quòd (vt in diſputationibus circularibus probare conati ſumus, & inferius demõſtrabimus) non eſt poteſtate calidus; & tantum abeſt, vt febres putridas au-

Puluis iſte non eſt calidi temperamenti, ſed frigidi & ſicci.

geat, quod potius illas (veluti vſu, & ratione inferius indicabimus) ſuffocet, cum frigidi, & ſicci ſit temperamenti, eſt enim veluti cinis [r] quidã, à quo vi ignis fomes omnis igneus ablatus eſt. [s] putredo vero in calido, & humido conſiſtit. Omitto quod per Galenum [t] *medicamenta purgantia, non quia calida, vel frigida ſint, purgant, ſed quia per experientiam huius naturæ exiſtere inuenta ſint*. At quiſpiam poſſet hoc in loco Galenum reprehẽdere, quòd ſibi non conſtet: quãdoquidem modo purgationem [u] à venæ ſectione ſuperari ſtatuit; modo vero è contra venæ ſectionem à [x] purgatione. At repugnantia tollitur, ſi dicamus, Galenum quando venæ ſectionem extollit; tunc pericula, quæ purgationem ſequi ſolent, reſpicere: quod ſi vice verſa quãdoque purgationem magis laudare videatur, id eſſe intelligendum, dummodo pericula, quæ à purgatione impendent, vitentur.

Rationibus huc vſque allatis poſſumus & aliam [y] ex Galeni officina depromptam ſubiungere. Concedit ipſe cũ Hip-

Febres nõ auget, ſed finit.

Purgantia cur purgent.

Obiectio.

Purgatione an venę ſectio ſit præſtãtius auxilium. Solutio.

Quarta ratio.

Purganda quãdo ſint cruda.

r 4. ſimpl. 3. 8. ſimplic. de cinere.

s Ariſt. 4. Meteoror.

t 2. acut. 11. in de ſimplic. medicamentorũ facult.

u 2. aphor. 19

x 2. acut. xi.

y de totius morbi temporib. c. 2. in fine.

ᵃ Hippocrate cruda esse purganda in principio, quando turgent; id quod vno etiam ore fatentur omnes: at addit insuper Galenus esse quoque illa eadem cruda purganda, non modo quando turgent, verumetiam quando vrgent, inquit enim (*interim si res vrgeat, etiam purgare* (supple tu)oportet à principio. Quærunt interpretes, quando res vrgeat, quid scilicet sit Vrgentia? Genitor meus cum doctissimis Capiuaccio, Mercuriali, & alijs respondet, Vrgẽtiam, seu materiam vrgentem esse illam, quippe quæ maius portendit periculum, quá materia turgens, seu furiosa, vel stimulans ab alijs vocata; & quæ proinde purgationem magis exigit, quam illa: Et, si quis quærat, quæ nam sit speciatim, & in particulari, ac præcise ista materia vrgens, quæ purgationem magis, quam materia turgens, indicet; respondent, & bene, esse

ᵃ 1. *aphor.* 22. 24.

Vrgentia quid sit.

Quotuplex.

Mate-rias,&

- Venenatas
  - Hæ profecto celerrime corrumpere, & ho posſunt; ac proinde ſtatim à principio, lice gandæ ſunt; nam ſi coctionem expectaren interponeretur: propterea quòd concoqui alterantibus cedunt.
- Ruẽtes actu, & euidenter ad partem.
  - Princípẽ.
    - Hæ ſimiliter magis vrgent, quam materia ipſa t eſt periculum, ne impetum faciat in partem pri ter in partem principem ruunt, non minantur, ſe Quamobrẽ, ſi in illa procraſtinatio eſt periculoſa nemo eſt, qui ſtatim pilullas, & illas eadem valid mittit, & purgat, vbi ſuſpitio eſt de aqua magna bere non poſſent; & facta iam inflammatione, collecta, & impacta non cedit medicamento pur
  - Principi conſen-tientẽ.
    - Expedit etiam materiã ad partẽ talẽ ruẽtem ſtatim purgare, quemadmodum facit.
      - (c) Hippo-crates.
        - Q dolore in p one vtitur.
      - (d) Ga-lenus.
        - Qui nerui punc ta ctione; nam trahetur *in con* ſanguinis ſputo ex (e) Galenus exhibe coctionem; quia n quod eſt vitium ne
- Quæ coctionem admittere non poſſunt, vt
  - lapis, vermis, aqua in aſcite, materia venenata, & huiuſmodi.
    - Hæc enim cum præter (f) amplius recipere valeant, e Et quamuis pilulis in lapide ſam euacuat accedentem habet in verm, & in aſcite
- Quando ſunt multæ.
  - In præſenti caſu præcipit (h) Galenus vacuation
  - „ ſit materia; quia cum coctio fiat (h maxime in
  - „ me fatigata, ægre coquere poteſt.] hur nos con
  - „ lius eſſe, vt in principijs vacuemus, cum minorem
  - „ ſit concoquere.] Huc accedit, quod natura onere
  - qua ex parte leuaretur, procul dubio opprimeretur

mpere, & homines interficere principio, licet sint crudæ, pur- expectaremus, mors interim od concoqui non possunt, neq; 〈Hinc est quod (a) Galenus in pestilentia superstites remansisse dicit, qui per (a) vomitum, vel alui fluxum purgati (a) fuerunt.〉 materia ipsa turgens; quia de hac imminet dumtaxat, nõ actu partem principem. At materiæ, quæ actu iam, & euiden- minantur, sed iam actu afferunt periculum, nisi purgentur. est periculosa, in his erit periculosissima. Vnde in Apoplexia quidem validas non exhibeat. Et Galenus (b) & sanguinem aliqua magna inflãmatione; nam præparantia illam proni- mmatione, non amplius tutum est purgare; quòd materia licamento purganti.

qui dolore in pleuritide vergente ad hypochondria, purga- tione vtitur.

in nerui punctura vitiosam purgat materiam, nõ expecta- coctione; nam prius quam absolueretur coctio, cerebrum heretur in consensum, & mors sequeretur. Ita pariter in guinis sputo ex catarrho salso pillulas vehementissimas idem Galenus exhibet à principio materia existente cruda, & ante ctionem; quia nisi illa vacuaretur, sanguinis sputũ excitaret, od est vitium necessario mortale.

m præter (f) naturam sint, neque à natura (g) gratiam ere valeant, euacuare (g) quamprimum tentandum est. uluis in lapide locũ non habeat; nisi eatenus, quatenus cau- antecedentem, materiam nimirum ex qua lapis cõficitur; ne, & in ascite, & in materia venenata, vt in febre pestilẽti. , vt vacuationem adhibeamus à principio, etiam si cruda maxime in statu, [& in statu facultas animalis sit maxi- gitur nos consulit, [ad hoc vt crises citius eueniant, me- quo minorem iam factam materiam, facilius natura pos- natura onere Aethna grauiori grauata, nisi à farcina ali- opprimeretur.

a 1. *de diff. feb. cap.* 4. 8. *meth.*

b *de curandi ratione per sang. c.* 8.

c 2. *acut.* 11.

d 6. *meth.* 2.

e 5. *meth.* 14

f *de differ. morb.* 6. 3. *de causis sym.* 1. 4.

g 4. *de valet. tu.* 4.

h 2. *aphor.* 29.

Neque valet [i] Hippocratem nullam de huiusmodi Vrgentia mentionem fecisse; propterea quod, neque de Virtute [K] vllum verbum facit; quæ tamẽ in qualibet vacuatione consideranda est; quia, si debilis [k] fuerit, nullam feret [k] vacuationem. Si igitur non meminit Vrgentiæ; non meminit; quia communiter in administratione cuiuslibet vacuationis, hæc simul cum virtute consideranda est.

Vrgentiæ, & Virtutis, cur nõ meminerit Hippocrates, quę tamen in purgatione sunt cõsiderandæ.

i 1. aphor. 22. 24.

K ix. meth. x.

Quinta ratio.

Rationibus iam allatis hanc pro coronide addimus, quamue à [l] Galeno accepimus, & est; quod *quando maiorem expectamus ex noxiorum humorum euacuatione fieri vtilitatem, quam id quod necessario consequitur expurgantibus medicamentis detrimentum (est autem vtilitas maior, si absque molestia omnis humor noxius, & infestans sit euacuatus), tunc adhibendam esse purgationem*. At vero per puluerem nostrum, pluries (si opus fuerit) exhibitum, & seruatis seruandis, absque molestia (quemadmodum innumerata iã experimenta nos docuerunt) omnis humor noxius, & infestãs euacuatur. Vtcunque igitur à noxijs, & vitiosis humoribus corpus humanum infe-

Purgatio adhibẽda quãdo maior expectatur vtilitas quam noxa.

l 1. aphor. 24.

Pulueris exhibitionem quæ contraindicent, & quę minus

infestetur, dummodo (vt dictum supra ex Galeno est) [m] desperatus nō sit casus, & vires [n] non omnino prostratæ; ad purgationem cum puluere nostro, tanquam ad sacram quandam anchorā [n] cōfugere licebit; pręsertim cum (vt retro diximus) insuauitate, qua cœtera medicamenta sunt prędita, careat; neque (vt illa) corpus stipticum, vel debilitatum, vel excalfactum reddat · & contraindicationes, quæ alia medicamentorum genera præpediunt, huic pulueri nihil officiunt, veluti in quinti capitis calce copiose ostenditur.

m 1.aph.8
2.apho. 29.
xi.meth. ix
ix. meth x.
de opt. secta.22.

Febres

Febres putridas pulueris istius beneficio speciatim tolli, non solum non experimentis, verum etiam, nec rationi, nec Galeni, nec aliorum Veterum placitis repugnare, demonstratur. Cap. IIII.

QVoniam vero inter medendũ quotidie passim videmus, ex conuenienti huius pulueris vsu, non aliter ac ignis ex superinfusa extinguitur aqua, sic febres ipsas putridas finiri: eapropter magnum operęprętium me facturum existimaui, si demonstrauero, non modo non experiẽtiæ (hoc enim sensu iam patet), verum nec rationi, nec Galeni, nec aliorum Veterum placitis id repugnare; immo potius ijs per quam maxime consentaneum existere. Vtque reliqua prætermittam; accipio, tam resolutiuam, quam compositiuam curandi febres omnes putridas methodum [n] à Galeno diligenter, & caute excogitatam, & posteris obsignatam in libro XI. suæ methodi med. Docet ibi longo progressu [o] Galenus, debere

A Puluere febres vt ignis ab aqua extinguitur.

Febriũ putridarũ cu ratio iuxta Galeni methodũ.

n XI. meth.

o XI. meth. c. 2. 8. 9. 10. 13. 15.

bere

bere eũ, qui febres putridas radicitus euellere in animo habet

- Auferre
  - Multitudinem. — 11. meth. cap. 13.
  - Crassitudinem. — ibidem.
  - Tenacitatem, seu viscositatem. — ibid. cap. 2.
  - Obstructionem. — ibid. cap. 13. In qua est.
    - Faciendum, vel id, quod futurum est. — 11. meth. 2. 10. 14.
    - factum. — 11. meth. 10.
  - Prohibitam transpirationem. — ibid. cap. 8. 10. In qua inhibita transpiratione est
    - retinendum.
    - retentum.
    - — 11. meth. cap. 10.
  - Putredinem, in qua est
    - fiens
    - factum
    - — 11. meth. 8.

Hæ namque sunt ex toto caussæ, quæ ad febrem putridã excitandam concurrunt, partim mediate, partim immediate, partim remote, partim proxime, & partim sunt antecedentes, partim continentes, seu coniunctæ.

Febriũ putridarum caussæ omnes.

Postea igitur quam hæ omnes caussæ rescindendæ, & auferendæ sunt (auferũtur autem per sua contraria); ergo à multitudine indicatur paucitas; à crassitudine attenuatio; à tenacitate detersio; ab obstructione apertio; à prohibita transpiratione inhibitio ne retineatur; à putredine inhibitio ne fiat, & vt facta vacuetur.

Scopi, seu Intẽtiones per indicationem elicitæ ad tollẽdas febr. putrid. caussas.

Hi ergo sunt scopi, hæ sunt intentiones,

Multitudo quibus instrumentis tollatur.

hæc denique sunt opera præstanda per [p] indicationem à caussa febris putridæ à Galeno locis allegatis elicita. Nunc eodem [p] præcipiente, materias, seu instrumenta reperire debemus, quæ iam dicta opera præstare valeant. Pro paucitate igitur præstanda; proponit [q] Galenus (& optime sane quidem) cui omnes Arabes, & Latini assentiuntur

p 2. meth. vij.
p de marcore. vi.
vi. de valet. tuend. 8

q xi. meth. 13. 15.
2. aphor. 17
22. 29.
4. aphor. 2
1. aphor. 22
14. meth. 7.

Hæc

Hæc præsidia
- Sanguinis missionem { 11. meth[...] 2. aphori[...]
- Medicamenta subductoria, qualia sunt [...]
- Inediam 2. aphorism. 17. 27. 4. aphor[...] Exercitationem, frictiones, & balnea[...]

Crassitudo quibus — Pro crassitudine, attenuationem, & dissectionem [...] xi. meth. 13.

Tenacitas quibus. — Pro tenacitate, vel viscositate, incisionem, ac de[...] medicamenta incidentia. xi. meth. 2.

obstructio quibus tollatur. — Pro obstructione penes id quod
- Faciendum, vel futurum est { Inhibitionem ne [...] humorum obstr[...] medicamenta, & [...]
- Factum { Apertionem, vel reclusionem per[...] dine. 11. meth. 10.

Prohibita Transpiratio quibus — Pro prohibita transpiratione penes id Quod est
- Retinendum { Inhibitionem, ne retineatur 11. meth. 10. quod præstabitur amota
  - Obstructione, vt dictum[...]
  - Stipatione facta à cutis { astrictio[...] / densitat[...]
- Retentum { Vacuationem tum per
  - Venæ sectionem
  - Medicamenta ducentia per[...]

Putredo quibus. — Pro putredine, in qua est
- Fiens, idest, quod putrescit. 11. meth. 8. à quo indicatur inhibitio, ne putrescat p[...] { Confirm[...] / Spiritum [...] / Ventilati[...]
- Factum, idest; quod iam putruit. 11. meth. 8. à quo, cum sit omnino alienũ, indicat. vac. per { Sa[...] / m[...] / q[...]

{ 11. meth. 13. 15. & 14. eiusdem 7. / 2. aphorism. 22. & 4. aphorism. 2. }

...toria, qualia sunt { lenientia, seu minorantia 2. aphor. 29. / soluentia 1. aphorism. 22. / clysteres. 2. aphoris. 29. }

...m. 17. 17. 4. aphorism. 2. 14. meth. 7.

...tiones, & balnea relaxantia. { locis nuper citatis.

..., & dissectionem per alimenta, & medicamenta.

...cisionem, ac detersionem, per alimenta similiter, &
...eth. 1.

{ Inhibitionem ne fiat. (11. meth. 1. & 10.) nimirum, si compescatur affluxus humorum obstruentium per vacuationem adhibitam per venæ sectionem, medicamenta, & inediam. 11. meth. 14. }

...el recisionem per incidentia non valde calida vsurpanda dempta prius multitu-
...th. 10.

...ctione, vt dictum est { vacuatione. / attenuatione. / incisione. }

...ione fa-...cutis { astrictione { indicatur relaxatio per balneum aquæ dulcis calidæ, & moram in ambiente calidiore. } / densitate { ab hac indicatur rarefactio per relaxantia, vt sunt frictiones ex ol. cam. & balneum aquæ dulcis- } } { non est vtendum fundentibus, nec relaxantibus ante totius corporis vacuationẽ 11. meth. cap. 8. }

...fectionem ...amenta ducentia per { Deiectiones, / vrinas, / sudores, / & insensibilem transpirationem } 11. meth. 8. 9. 10. 11.

..., meth. 8. ...rtica; { Confirmationem, & refectionem virium. 11. meth. cap. 10. / Spiritum refrigerantem per { pulsum, & / respirationem } 11. meth. cap. 13. / Ventilationem per { Deiectiones, / vacuationes per { vrinas, & / aliter } / Pulsum & respirationem. } 11. meth. 8. 9. 13. }

...it. 11. meth. 8. ..., indica... per { Sanguinis missionem / medicamenta nõ valde calida ducentia, / quo natura vergit per loca conferentia. / Vergit autem natura per { vomitum / deiectiones / vrinas / sudores. } } 11. meth. 8. 9.

Hæc ſunt ex toto præſidia à Galeno, & cœteris Medicis hucuſque excogitata pro reſcindendis ſingillatim cauſſis excitantibus febrem putridam. Modo ad lancem, ac trutinam quæſo pedetentim ipſa cũ puluere noſtro examinare incipiamus; ad hoc, vt perſpicere valeamus, vtrum puluis iſte hæc eadẽ præſtet nec ne, & an efficacius. Igitur quod ad venæ ſectionem pertinet. Negare non poſſumus, quod tale præſidium non ſit exquiſite [s] vacuatiuum, & ſtatim etiam. Verum ex altera parte, quot habet contraindicationes illius vſum impedientes? Illas nunc omitto, quòd proprio loco afferentur. Præterea quando ſanguinem euacuamus ſecta vena ad librã vnam vſque, vel minus permittimus exire. quæro ego cum iſta ſanguinis extracti libra, quot vnciæ vitiatorum humorum detrahuntur? certe quinque, vel ſex, vel ſeptem; nam reliquæ ſunt ſanguinis boni. Ad hæc, ſanguinis miſſio per [t] Galenum ipſum non euacuat abſolute id, quod putrefactũ eſt, neque etiam obſtructionem [t] cu-

Puluis vtrum ſuperet, vel ſuperetur à medicamẽtis febris putridæ cauſas tollentibus. Vtrum ſuperet quæ multitudinẽ tollunt. Venæ ſectio exquiſite, ac ſtatim euacuat.

A puluere tamẽ multis nominibus ſuperatur.

s 2. *aph.* 17 22 4. *aphor.* 2. 14. *meth.* 7

t 11. *meth.* 14.

rat; non refrigerat nisi per [u] accidẽs, vacuando scilicet succos excalfactos. At vero si ad puluerem propositum animum, & oculos conijciamus; proculdubio perspiciemus illas contraindicationes (quemadmodum suo loco demonstratur) pulueri nihil officere. Præterea (si iusta dosi exhibeatur) nõ vnciæ, sed libræ prauorum educũtur humorum. Ad hæc puluis absolute vacuat, quod putrefactum est. Obstructionem insuper, & iam factam (quia beneficio Tartari, quod aperit, & recludit sua incisione) tollit; & faciendam (quia vacuando humores illorum affluxum compescit) inhibet, & refrigerat per se, cum sit cinis quidam, ex quo fomites ignei ex toto ablati sunt, quemadmodum suo loco, ac tempore ostenditur. Quod vero ad medicamenta subductoria pertinet. Vltro concedimus cum [u] Galeno conuenire, sed habent & ipsa suas contraindicationes, sunt ingrata, insuauia; & si de soluentibus sit sermo, sunt calida eodem [x] Galeno authore; nõ possunt quotidie exhiberi; aluum adstrictam

u 11.meth.

Puluis medicamenta subductoria in purganda febr. putr. causa superat.

u 2.aph.29 1.aph.22.

x 1. aph. 24

ctam relinquūt, magnam corpori molestiā inferunt, ex quo debile admodū reddunt; ita, vt antequam pristinas recuperet vires, lōgum tempus requiratur. Contra vero puluis ab illis contraindicationibus est immunis, quemadmodū suo loco demonstratur; non est ingratus, non insuauis, non est calidus, potest pluries (si necesse sit) assumi, aluum adstrictā non relinquit; corpus non debilitat; ita, vt vires cito reassumat. Quod vero ad inediam spectat; hæc per [y] Galenum; cui omnes assentiuntur, euacuat per accidēs, hic autem puluis per se: iam vero efficacius, & præstantius esse agens, quod aliquem producit effectum per se, & primo, quam id quod per accidens, & secundario, nemo est qui nesciat. Mitto exercitationes: non enim cum puluere isto comparandæ sunt, propterea quod sua excalefactione maius afferunt febricitantibus nocumentū, quam sua vacuatione iuuamentum: ac proinde authores omnes vno ore fatentur, febre putrida laborantes in lecto decumbere debere, contra vero

Superat & inediam. Inedia vacuat per acc. Puluis per se.

y 2.aph.17 22.4.aph. 2.14.meth. 7.

Puluis superat exercitationes in curādis feb. putr.

eua-

euacuationem in ea omnes (vt supra dictum est) extollunt. Quod vero ad balnea, & frictiones attinet; iã [z] Galenus, & alij præcipiunt, & iure quidem optimo, ante totius corporis vacuationem non esse adhibendas; puluis autem statim ab initio vsurpandus est.

Superat & bal. & frictiones.

z 11. meth. 9.

Ecce igitur, quod iam patet, puluerem in paucitate (quæ erat primus scopus) præstanda, non solum æquare, verum etiam non parum alia superare præsidia huc vsq; administrari solita: vt minime mirandum sit, si (¶) Galenus (vt alias diximus) purgationem venæ sectioni præposuerit. Hactenus de multitudine demenda, quæ remotissima erat febris putridæ caussa.

¶ 2. acut. 11

Accedamus ad alteram nimirũ ad crassitudinem. Ad hanc remouendam [A] Galenus proponit attenuationem per ea, quæ dissecant, tum alimenta, tum medicamenta: & optime sane quidem: at puluerem nostrum maximam habere & dissecandi, & attenuandi vim, tam certum est, vt demõstratione haudquaquam indigeat.

Puluis vtrũsuperet quæ crassitudinem auferunt.

A 11. meth. 13.

Quod

Quod ſpectat ad tertiam febris putridæ cauſſam, quæ erat tenacitas, ſeu viſcoſitas. Pro hac tollenda inciſionem, atq; deterſionem laudabat [a] Galenus per alimenta, & medicamenta. Hanc Galeni cogitationem non poſſumus & nos non libenter amplecti; & ob id Tartari vſum recipimus, vt pote quod mirifice detergat, quemadmodum non ſolum qui de eo pertractant, verum etiam Fullones, ac Mulieres nos certiſſimos reddunt.

Puluis viſciditatem perbelle tollit.

[a] 11. meth. 13.

Poſt viſcoſitatem ſequitur obſtructio; in qua (veluti ſupra diximus) [b] Galenus conſiderabat, & faciẽdum, & factum. Pro remotione illius faciendi, [c] commendabat (& ſumma quidem cum ratione) inhibitionem, ne fieret, id quod proprie ad [d] prophilacticẽ, ideſt prouiſionem pertinet. Inhibetur autem [e] inquit iſtud faciendum, ſi humorum obſtruentium affluxus compeſcatur: compeſcitur autem per euacuationem [e] adhibitam per ſanguinis miſſionem, [e] medicamenta, & inediã. Iam vero puluerem noſtrum in vacuatione præſtanda primas obtinere, ſupra

Puluis in obſtructione tollenda quantũ valeat.

Inhibitio ad prophilacticen ſpectat.

[b] 11. meth. 10.

[c] 11. meth. 2. 10.

[d] 11. meth. 2

[e] 11. meth. 14

ſupra demonſtrauimus. Pro illius vero facti ablatione [f] Galenus apertionem, & merito, proponit, vel reclusionem per incidentia, non valde calida vſurpanda, multitudine prius dempta. Verum puluis iſte ratione Tartari, & Antimonij incidit, ac detergit, & ex conſequenti aperit; idque (vt ſæpius inculcatum eſt) ſine calore, & ſimul quoque multitudinem demit.

f 11. meth. 10

Poſt obſtructionem, eſt [f] prohibita tranſpiratio, in qua dicit [f] Galenus adeſſe & retinendum, & retentum. A retinendo [f] inhibitionem inquit indicari, ne retineatur; id quod præſtatur obſtructione amota per vacuationem, attenuationẽ, & apertionẽ: quæ quidem omnia pulueris auxilio perbelle ſimul præſtatur. Remedia hucuſque in vſu poſita, non nulla ſolam moliuntur vacuationem, vt venæ ſectio, medicamenta ſubductoria, clyſteres, inedia, & ſimilia; alia ſolam attenuationem, cuiuſmodi ſunt diſſecantia; quædam apertionem, vt incidentia. A retento autem, indicari dicit

Puluis opt. facit in auferenda prohibita tranſpirat.

dicit Galenus[f] vacuationem per iam dicta instrumenta, quæ ab euacuatione per puluerem nostrum facta, lóge superari demonstratum est.

Post prohibitam denique transpirationem, sequitur putredo, quæ quidem vltima existit, & immediata, & re vera continens ipsius febris putridæ caussa; quamuis à[g] Galeno antecedens nominetur. Sed vtcunque sit, in putredine dicebat idem[h] Galenus adesse & fiens, idest, quod putrescit; & factum, idest, quod iam putruit. Ab eo quod putrescit, indicari monet[i] inhibitionem ne putrescat

Putredo qualis nã sit febr. putrid. caus. Quid indicet, & indicata à putredine à pul. præstari ostenditur.

g 11. meth. 9.
h 11. meth. 8.
i 11. meth. 10

Per hæc tria nimirum per

Confirmationem, & refectionem viriũ, (i) vt ipsæ superãtes putredinem succos concoquant.

Pro his duobus scopis obtinendis, faciunt, pro primo quidem alimenta boni succi; pro altero vero mora in aere frigidiore, siue sit talis natura, siue arte. Puluis autem iste, quoniam frigidus existit, refrigerare profecto & ipse poterit; cumq; rursus sit etiam siccus, putredinem absumere, & prohibere, non aliter ac sal, carnes, & pisces à putredine, per multum tempus preseruat. Quo fit, vt multoties videamus puluerem, hunc absq; vlla vacuatione sensibili febres sustulisse putridas. Id quod nulla alia ratione factum putamus, nisi quod sua siccitate putredinem, vel absumpserit, vel succos à putredine immunes reddiderit.

Puluis veluti sal carnes, & pisces, ita succos à putred. tuetur.

Per spiritum (h) refrigerantem, per pulsum, & respirationẽ.

(K) Ventilationem.

Hanc præstant inquit (k) Galenus; frictiones mediocres rarefacientes; ita ol. camam. aneth. vel amygd. relaxantia. Confert quoq; vinum album, & cætera per vrinas, aut aliter vacuantia; sic pulsus, & respiratio. Quamobrem cum puluis etiam vacuandi, & refrigerandi simul vim obtineat, ventilationem quoque satis abunde afferre valebit.

k 11. *meth.* 8. & 13

Puluerem vacuare q iã putruit.

Postremo ab eo, quod iam putruit, cum sit omnino [l] alienum; indicatur ex [m] Galeno vacuatio, & per venæ sectionem, & per deiectiones, & per [n] vomitum, & per [n] vrinas, & per [n] sudores. Nos autem supra indicauimus, quãtum vacuatio per hunc puluerem dictas superet vacuationes, hac tamen consideratione habita, quòd (si eo modo paretur, quo à principio diximus) sudores, & vrinas eliciendi vim

l 4. *de val. tucn.* 4. 2. *aph.* 17.
m 11. *meth.* 8.
n 11. *meth.* 8. 9.

pro-

proprie non obtineat. Quare si forte natura per has vias critice semetipsam exonerare tentet, à pulueris exhibitione desistendum erit, [o] Hippocrate præsertim præcipiente, *quod quæ iudicantur, & iudicata sunt integre, &c.* At si sudoris, vel vrinę beneficio succi duntaxat tenues, ac serosi educerentur, crassi vero, ac viscidi intus remanerent, qui vel morbum præsentē producere, vel alium excitare, vel recidiuā efficere possent; his omnibus malis puluis iste sua vacuatione occurret.

o 1.aph.40

Animaduersiones pro recto pulueris vsu. Cap. V.

Qvemadmodum instrumenta, vel [p] materiæ, [q] quibus Medici vtuntur ad quamcúque ægritudinem, siue leniendam, siue depellendam; si in [r] tempore, & veluti [p] decet [q] vsurpē tur; [s] dicuntur [r] auxilia, [p] præsidia, [s] remedia, & caussæ [q] salubres; si vero [q] malè, vocantur caussę insalubres: ita pari ratione, si puluis propositus, veluti decet, & seruatis, vt dicitur, seruā-

Instrumenta Medici bene, vel male vsurpata quomodo dicantur.

p 11.meth. 1.5.de sanit.tu.x. de marc.6. q de art. medicin. c. 95 r 5.6.epidem...de medic.art. const.c.14. 11.meth.c. 14 s 2.meth.1.

dis exhibeatur, auxilium, præsidium, remedium, & caussa salubris vere dici poterit; & illa procul ab omni metu præstabit, quæ in proxime præcedentibus capitibus indicauimus, atque innuimus. Has igitur obseruationes, seu animaduersiones, quas [t] Galenus tum scopos, tum capita vocat, reperire, ac perscrutari breuiter, & quãtum res, de qua agitur, expostulat, est operæpretiũ. Et quamuis authores multa proponant, videlicet, An agẽdum, Quid, Quale, Quantum, Vbi, Quomodo, Qua materia, Quo ordine, & similia; nos tamen in præsenti cõtenti erimus his

Animaduersiones seu scopi quales.

t 11. meth. 14

& Quot.

Quinque
- In quibus ægritudinibus conueniat puluis, de quo est sermo.
- Quo tempore tum ægritudinis, tum anni, & qua diei vel noctis hora.
- Qua quantitate, & quoties
- Quomodo, & qua ratione; &
- An aliquid ex ijs, quæ contraindicare solent aliorum medicamentorum, tam chirurgicorum, quam pharmaceuticorum vsum; quo minus ipse accipiatur, sit impedimento.

Animaduersio Prima scilicet, in quibus affectibus conueniat.

Quantum pertinet ad primum. Diximus supra, idem quoque nunc repetimus, verisimile esse, puluerem hũc,

quia corpora humana ab humoribus copia,vel qualitate peccantibus,tanquam à fæce purgandi facultatem habet, tuto, & cum certa (quantum tamen res humanæ patiuntur) ſpe vſurpandum

Et in
- Intemperiebus omnibus, dummodo cum materia illæ ſint, ſiue
  - Simplices exiſtant, ſiue compoſitæ; æquales, vel inæquales. Vnde non mirum,ſi efficaciſſimum quotidie experiamur in omnibus febribus humoralibus vocatis finiendis; quemadmodum in præcedenti capite demonſtrabimus.
- Morbis in mala compoſitione penes
  - Conformationem.
    - meatuũ, ſeu canalium, & cauitatũ
      - repletarum, vel obſtructarũ ab humoribus
        - tã cũ flatu,& vermibus, quã ſine.
      - In inanitione vero, vel coaleſcentia, & ſimilibus puluis non valet.
  - Magnitudinẽ,non quidẽ imminutã,ſed adauctam, vt in tumoribus præter naturam
    - cum inflãmatione,vt ſunt calidi tumores.
      - vel per ſe, vt
        - inflammatio,
        - eryſipelas.
      - vel per accidens, ſcilicet ratione putredinis, vt
        - ſcirrhus phlegmonodes.
        - Oedema phlegmonodes, & ſimilia.
    - vel ſine, vt
      - ſcirrhus,
      - oedema,
      - cancer,
      - hydrops, & ſimiles.
  - Numerum, & ſitum
    - In his puluis partem non habet.
- Solutione continui, tam à cauſa externa, quam interna; Quæ ſolutio eſt
  - Senſibilis, vt eſt vulnus in corpore plethorico,vel cacochimo, & vlcus, non quidem cuiuſcumque ſortis, ſed quod fluxione tentatur.
  - Inſenſibilis, vt quando partes
    - grauantur,
    - tenduntur,
    - denſantur
    - rareſiunt
      - Ex humorum,tam ſimplicium, quam compoſitorum fluxione.

Ad ſummã in omnibus ijs humani corporis morbis,in quibus humores peccant, vel ſimplices,vel compoſiti, calidi, vel frigidi, tenues, vel craſſi, vel ſoli, vel cum flatibus,ac vermibus, vel

cum

cum tumoribus præter naturam, vel ſine; hũc puluerem vtilem eſſe, quotidie ſæpius videmus. Quoniam vero quemadmodum corpora ſine[a] vmbris reperiri non poſſunt; ita nec morbi ſine ſymptomatis: ea propter non erit à ratione alienum exiſtimare, quod ablatis pulueris huius ope, & auxilio morbis, ſymptomata quoque ab ipſis nata finiri debere, ſiue talia ſymptomata pertineant ad[b] actiones læſas, ſiue ad[b] excreta mutata, ſiue ad affectus, ſeu qualitates corporis mutatas. Illud tamen haudquaquam ſilentio prætereundum eſt, qđ cum ex intemperiebus, quæ cum humoribus coniunctæ ſunt, aliæ ab illis ex toto pendeant, & foueantur; aliæ vero è contra non ab humoribus, ſed potius, vt humores generẽtur in cauſſa ſunt, cumque ex humoribus, qui morbos excitãt, alij ſint[u] firmati, alij in[u] fluxu, hoc eſt, alij ſe habeant vt cauſſa antecedens, alij vero vt cauſſa continens, & coniuncta; puluis hic noſter intemperies quidem illas tollet, quæ ab humoribus pẽdent, quod abla-

Symptom. ſequuntur morbos, velut vmbræ corpora.

Symptom. tres ſunt differẽtiæ.

Intẽperies cũ humoribus ſunt duorũ generum.

Humores morbos excitãtes sũt duorũ generum.

Puluis quas intẽperies, &

a de differ. ſympt. ca. 1

b de differ. ſympt. ca. 2. 1. de cauſis ſympt. ca. 1 12. met. c. 1

u 4. acut. 76. 1. aph. 24

quos humores respiciat.

ablata [x] causa sępenumero & affectus ab illa genitus aufertur; reliquas vero minime, nisi forte humida foret intemperies, hanc enim siccitatis beneficio puluis remouere posset.

[x] 2.aph.22 & in libris de loc. aff.

Quod si has quoque cordatus, & diligẽs Medicus auferre in animo habeat ex [y] Galeni pręcepto, humoribus primo pulueris auxilio eductis; contrarijs postmodum alimentis, & medicamẽtis tum extrinsecus, tum intrinsecus adhibitis, aduersus intemperiem pugnabit. Ita pariter de affectibus, qui ab humoribus nascuntur vsu venire credendum est. Puluis hic noster, non quidem firmatos, neque eos, qui se habent vt caussa continens, & coniuncta, sed qui sunt in fluxu, seu in motu, quiue se habent vt caussa antecedens potissimum purgat. Quoniã vero sæpe, ac sæpius fit, vt humores firmati, & qui so habent tanquam caussa continens, & coniuncta, foueãtur, & conseruentur ab ijs, qui sunt in fluxu, & qui sunt veluti caussa antecedens, istis igitur pulueris vi extractis; ij, qui in parte relinquuntur, vel à na-

[y] 2. aph.22 de art. medicin.c.89.

Hum. firmati, qui sunt veluti causa coniuncta fouentur ab ijs, qui sũt in fluxu, veluti à causa ante cedente.

tura

tura, sarcina iam leuata, vincuntur; vel arte per retrocessum, vel [z] reprimendo, vel auertendo, ac deriuando, & per extractionem consumuntur. Et hæc de primo scopo, seu animaduersione.

z 13. meth. 9. 21. de art. medic. 95. 3. 3. epid. 76.

2. de Tempore.

Quod spectat ad alterum de tempore. Istud varie considerari potest; vel penes anni tempus, & vniuersale, scilicet, an Vere, vel Aestate, vel Autumno, vel Hyeme: & particulare, nempe qua diei, vel noctis, vel Lunæ motus hora: vel penes ægritudinis tempora Vniuersalia pariter, & particularia. Igitur si de vniuersali anni tempore sermo sit; quemadmodum Veris [A] tempus ad alia medicamenta exhibenda accommodatissimum existit propter rationes, quas [A] Galenus, & alij prestantissimi Hippocratis interpretes excogitarunt, quasue nunc memorare non est necesse, ita & ad hunc puluerem. Vnde, si præseruationis gratia exhibendus est, eo prę cipuè tempore dandus: Sin pręseruationis, & curationis ratione; æstiuo etiam tempore eo vti licebit: etenim

A 6. aphor. 47. 7. aph. 13. 1. aph. 15

præterquam quod humores ſatis fluxiles tunc exiſtunt, viæ ſunt adapertæ; ac proinde ſuo munere fungi perbelle poterit. Neque obſtat, & quod vires æſtiuo tempore cæteris paribus ſint debiles, & quod in aphor. [a] Hippocrates ſcriptum reliquit; *Sub Cane, & ante Canem difficiles ſunt medicationes*; propterea quod medicamētum iſtud non eſt ex ijs, quæ vires proſternunt; quandoquidem & lactentes, & mulieres grauidas abſque noxa pluries eo vti vidimus; neque caliditate præditus eſt, quòd odore, [b] ac fere ſapore careat, quemadmodum alibi demóſtrauimus. Autumnali, & Hyberno etiam tēpore exhiberi poteſt, non aliter ac alia medicamenta, vbi neceſſitas vrgeat. De tempore particulari certa regula aſſignari non poteſt; cum tamē certum, ratum, ac firmum ſit apud omnes, humores [c] facilius, ac promptius educi, quādo ſunt in motu, quam quando ſunt firmati; cumque qualibet diei, vel noctis hora ſui motus principium habere poſſint; hac de cauſſa qualibet diei, vel noctis

Obiectio

Solutio

Humores facilius educuntur quādo sūt in motu.

a 4. aph. 5.

b 4. ſimpl. c 1. aph. 22 de totius morb. tempor. 2. 1. de criſ 9. 8. catatop. 3

Qua diei, vel noctis hora puluis exhibendus. Humores sunt in motu in fluxionum, & accessionũ initijs.

hora poterit assumi, ea scilicet ipsa hora, qua humores moueri incipiũt; veluti fit in [d] fluxionum, & [e] accessionum ipsarum febrium initijs: cæteris autem paribus hora matutina seligẽda, tum quia ventriculus à cibo vacuus est, tum quia longe etiam distat à noua cibi oblatione, & habemus Hippocratẽ [f] monentem, *vel protinus ab accepto pharmaco sorbendum, non in media purgatione; at vbi purgatio desierit, tũc sorbitio detur*. Propter eandem quoque rationem fit, vt facilius munus suum puluis absoluat, si in plenilunijs, vel nouilunijs, vel quartis porrigatur, quam si in interlunijs; quia in istis humores potius quiescunt, in illis cõtra potius cientur. Idem quoque sentiendum esse videtur de ægritudinis tempore, tam vniuersali, quam particulari; melius enim est circa initia puluere vti, quam aliter, Hippocrate præsertim authore [g] 2.aphoris. vbi Galenus in commentarijs pulcherrime digrediens hæc habet: *Circa initia morborum in quibus speramus ægrotum conualiturum, tentandum est maiora afferre remedia*

Pharmaco assumpto quãdo sorbitio dãda

In Pulueris vsu quomodo Luna sit spectanda.

Puluis quo morbi tempore dandus.

d de tumor. præt. natur. c. 2. 10. meth. c. 6. 13. meth. 1. 2. 3. 4. 14 meth. 2. de inæquali int. 6. de art. medic. 90

e 2. aph. 1. 2. de differ. febr. 11.

f 2. acut. 12 13

g 2. aphor. 29. & 30.

Remedia maiora sunt venæ sectio, & purgatio. Hæc, cur non in vigore, sed in princip. exhibēda.

„ *media, sunt autem hæc, maxime vero venæ*
„ *sectio, non nunquam vero & purgatio, quorū*
„ *neutrum oportet in vigoribus adhibere, coctio-*
„ *nes enim morborum tunc maxime fiunt. Vt*
„ *igitur hæc citius eueniant, melius est in prin-*
„ *cipijs euacuare, quo minorem iam factam ma*
„ *teriam, facilius natura possit concoquere.*

Quæ si vera sunt, quemadmodum verissima, tunc erit ad puluerem dādum tempus opportunissimum, quādo morbus humoralis incipit, principij nomine accepto, non solum de principio vniuersali, verum etiam particulari.

Neque obstant aphoristicæ Hippocratis sententiæ, quibus præcipitur, ([a] *In accessionibus abstinere oportet*. Non obstant inquam huiusmodi sententiæ, propterea quod (vt in explicādo quarti argumenti exitu inferius fusè latèque demonstrabimus) de alimento, non autem de pharmaco enuntiatæ sunt. Accedit, quod si quando materia turget, vel vrget, tunc est (quemadmodum [b] supra ostendimus) purganda. Iam verò in febrium accessionibus id fit. Eo igitur potissimum tempore puluerem exhibere debebimus.

In accessionibus abstinere oportet à cibo.

[a] 1. aph. 11. & 19.

[b] pag. 52. & 53.

mus. Quod autem in accessionum principijs materia turgeat, & vrgeat, vel se habeat ad modum turgẽtis, vel vrgentis, illinc facile quis colligere poterit, quod (vt mox [c] dictum est) materia tunc mouetur; & in isto motu periculum imminet, ne in partem aliquam principem, vel principi cõsentientẽ, ruat; immò non raro ruit; vt quando vel in cerebrum rapitur, ex quo deliriũ, cataphora, vel aliquid simile gignitur: vel in cor, vnde prauæ pulsuum differentiæ, animi defectus, & similia: vel ad pectus, vnde aliqua spirandi difficultas, tussis: vel ad ventriculum, vnde cardialgia, singultus, sitis, inappetentia, vomitus, & id genus: vel ad intestina, vnde tormina, & aliquis prauus alui fluxus: Quod si accessiones istę fuerint febrium intermittentium, pręter turgentiam, & vrgentiam, aderit & altera conditio ex ijs, quę purgationem statim exigere supra [b] suo loco demonstrauimus, nimirum *materia, quæ concoqui nequit.*) Etenim cum in talibus febribus putrescant humores in toto corporis

In accessionibus materia turget, & vrget.

In febribus intermittentibus humores non cõcoquũtur, sed expelluntur.

poris habitu, & carnibus, ibi concoqui non possunt, sed vacuantur vel per sudorem, vel per vomitum, vel per deiectiones, vel per vrinas id, quod præter Galeni testimonia, Parés meus luculenter sanè definiuit in Tabulis de febribus iam prælo commissis, & ob publicam vtilitatem in lucem editis; & vsus etiam, & experientia quotidiana demõstrant. Mitto, quod materia, quæ facit accessiones, est etiam multa; quo in casu habemus Galeni præceptum superius etiam insinuatum, vacuationem in principio, cruda quantùmuis existẽte materia, esse adhibendam. Quam ob rem si salutis humanæ studiosi è certo sensu, & vero, non maleuolentia, & liuore impediti, his de rebus rectum ferre voluerint iudicium; certo scio ipsos pro rato habituros, puluerem eo potissimum tempore ægrotãtibus porrigendum esse. Rationes autem propter quas vacuatio, nõ per alia medicamenta, quibus ad aluum subducendam passim vtimur, eo tempore molienda sit, sed tali duntaxat pul-

Tab. 31.

In accessionibus materia est multa.

2. aph. 29

Puluis in accessionibus dãdus

puluere inferius ſuis locis afferuntur in principio capitis nimirum ſexti, vbi tuto, cito, & iucunde puluerem hũc ſuo munere fungi, declarabitur; nec non in cap. 7. quando quartum argumentũ etiã, atq; etiã præmetur.

3. de quantitate, & quoties.

De quantitate, in qua puluis exhibẽdus eſt, & quoties (quibus de rebus tertio loco diſputãdum ab initio propoſuimus) illud in primis animaduerſione dignum exiſtimamus, quod Galenus quoque [h] & Hippocrates adnotarunt, nimirum *ſingulorum præſidiorum quantitatem artificioſa egere coniectura: artificioſe autem conÿcere Viri eſſe, qui vires omnium, quæ in arte ſunt, didicerit memoriæ mãdauerit, atq; diligentia omni adhibita ſeſe in operibus artis exercuerit: paucos tamen tales exiſtere inquiunt*. Vnde non mirum, ſi religioſi admodum ſint Medici in præſcribenda potiſſimum medicamentorum purgantium quantitate; & ratio eſt, *quia vacuatio humorum peccantium, neq; vltra, neque; infra modum facienda eſt; quia ſi vltra modum fiat periculoſa eſt, cum omnis immodica vacuatio non minus immoderata repletione ſit periculoſa: ſi infra, agitantur magis, magiſque humores, & ma-*

Doſis præſidiorũ artificioſa indiget coniectura. & qualis hæc ſit.

h 2. acut. 37

In Purgantium doſi, cur Medici ſint religioſi.

Humores peccantes qua menſura vacuandi.

i 1. aph. 3

" *& magnæ in* [h] *morbis præsertim acutis nascũtur offensæ*. Quamobrẽ præcipit Galenus, *vt respiciamus humorem superabundatem, & naturam, hoc est, & vires hominis, qui debet euacuari; & rursus an sit homo ex ijs, qui difficulter purgantur, an ex* [h] *ijs, qui modico sumpto medicamento purgantur copiose, Denique vt quam minimum errare contingat, consuluit,* [h] *vt quibus medicamẽtum dare quadrabit, ijs tantum propinetur, quantum in plurimis mediocriter tum vacuari nouimus, tum experti simus*. Vnde vt ad puluerem nostra se referat oratio; nouimus, & experti sumus Scammonij modo, quo dictum est, parati, & quod tenues, calidosq; humores educere diximus, dosim esse à granis sex ad sexdecim vsque vel decẽ, & octo, & viginti in ijs, qui difficulter purgãtur. Antimonij vero similiter, vt dictum est, parati, à granis quatuor ad duodecim vsque vel quatuordecim, & sexdecim in ijs, qui difficulter purgantur. Vbi vero ex æquo vterque abundet humor, tunc dimidia dicti Scammonij dosis, scilicet grana octo, vel decem, & dimidia pariter Antimonij, scilicet grana sex, vel octo simul

In Purgat. molienda, quæ sint spectanda.

Scãmonij Dosis.

Antimonij Dosis.

h 2. acut. 11

mul accipienda eſt. Tandem vbi alter alterum ſuperat humorem, tunc pro ratione humoris ſuperabundantis, medicaméti quoque ipſum reſpicientis quantitas augenda eſt; vt exẽpli gratia. Si bilis pituitam, vel ſuccum melancholicum ſuperet; dentur Scammonij grana duodecim, Antimonij vero grana quatuor, vel quinque. Illud tamen quod vnus anni ſpatio iam obſeruauimus, haudquaquam ſilentio inuoluemus; & eſt; poſſe nos, ac debere præſcriptam Antimonij, & Scammonij doſim ad tria vſque grana excedere; vt verbi gratia exhibere ipſius Antimonij ad grana vſque viginti; Scammonij vero ad grana vſque viginti duo: id quod ea ratione fortaſſe factũ eſt; quòd Pharmacopolæ maiori cum diligentia, & magis exactè nunc, quam prius puluerem hunc, parent. Quod vero ad Tartari doſim pertinet; hæc proportione reſpondere debet iam dictis, ſcilicet, à granis duobus, ad quatuor, vel quinque, vel ſex. Quoniam vero lactentibus etiam dari poteſt, qua doſi

Tartari Doſis.

ipſis

Lactētibus qua Dosi Puluis dā-dus.

ipsis iste puluis exhibendus sit, referre non grauabor. Illustrissimus Comes puerulis trium mensium febre acuta correptis, Scammonij grana tria, & Antimonij duo simul dedit.

Grandioribus.

Nos vero grandioribus, qui annum iam accesserunt, Scammonij grana quatuor, Antimonij tria, ac Tartari duo exhibuimus, & purgatio optime cessit.

Puluis quoties dandus.

Erat alterum circa quantitatem explicā dum; Quoties vsurpari puluis possit, an vna vice tantum, vel pluribus. Sed breuiter diximus, si affectus (sit verbi gratia febris aliqua ex humoralibus) sumpto semel puluere non cesset, quando iterum affectus repetet, & nos rursus puluerem secūdo dabimus: si tertio adhuc affectus reuertatur, & quarto, & quinto; puluerem exhibebimus pariter, tertio, quarto, & quinto, dosim semper singula qua que vice minuendo: propterea quod in primis diebus humores beneficio pulueris mouentur, & agitantur, quo fit, vt à qualibet postea vel exigua eiusdem pulueris quantitate facile fo-

ras trahantur. Quod si forte puluis prima vice exhibitus parum, vel nihil effatu dignum eduxerit, quando puluerem secundo exhibebimus, dosim tantum augere debemus, quantum necessarium sit ad aluum soluendam. Verum enim vero licet (si casus expostulet) toties tuto repeti possit; nos tamen ex eo tempore, quo puluere vti cæpimus, nunquam contigit, vt vltra tertiam exhibitionem ad quartam, vel quintam deuenire coacti fuerimus; nam plurimi semel tantum accepto puluere, alij bis, perpauci tertio, conualuerunt.

4. de Modo.

Quo ad modum. Si vera sunt, quemadmodum verissima, quæ Magnus Hippocrates in aphorismo scripsit; *corpora nimirum, cum quispiam purgare voluerit, oportet fluida facere*; & quæ Galenus in penultimo comment. primi aphorism. *quod quando purgantibus medicamentis vsuri sumus, occasionem arripiamus parandi humores ad fluxum; & aperire foramina, per quæ debet purgatio fieri*; & quis est, qui non videat vtile fore ante pulueris exhibitionem, hæc omnia

l 2. aph. 9.

Præparat. ante Pulueris exhibitionem.

nia

nia respicere? & sumpto vna vice puluere, si affectus adhuc perseuerauerit, interquiescere expedit, & interim humores maiori studio, ac diligentia præparare, & victus ratione, & medicamentis appropriatis, syrupis nimirum (dummodo nauseam non afferāt), vel aquis, seu decoctis, apozematis, iuribus alteratis vocatis, & antidotis. Quibus pro occasione peractis ad pulueris exhibitionem tali forma deueniendum est; puerulis trium mensium cum lacte propinetur, ijs, qui pane in aqua decocto vtuntur, in primo panatellæ, vt dicunt, cochleari; adultis cum iure; febricitātibus in accessione quidem cum aquæ ordeaceæ modico, extra accessionem vero cum ptisana (quemadmodum [m] Veteres helleborum, epichymium, polypodium, & similia exhibebāt); sunt qui cum aquis affectui destinatis, alij cum vino; ijs, qui conseruis vocatis delectantur, dari poterit cum conserua ex acido citri, vel violarum; ijs, qui aliquo laborant alui fluxu cum sacc. ros. ijs, quibus à ca-

Pulueris exhibendi varij modi.

m 13. met. 15 Hipp. li. de alimento.

pite vel artubus trahere in animo eſt, cum pill. affectui deſtinatis media portione, & dimidia iſtius pulueris; ijs denique, quibus à renibus, iecore, vtero, cum caſſiæ pulpa; alijs, aliter vtcunque. Qua in re cætera omnia pharmaca ſuperare videtur, quæ vſque adeo inſuauia ſunt, vt nec pueri, nec grandiores, præſertim qui delicati ſunt, ea nedum deglutire, verum neque cernere poſſint, neque recordari patiantur: contra vero puluerem noſtrum abſque vlla difficultate ſorbent.

Puluis iſte ſupat omnia alia medicamenta.

Poſt pulueris aſſumptionem quid agendum.

Pharmaco autem aſſumpto per horam quieſcendum, in qua ſi ſomnus obrepat dormiendum, inde vigilandum: & ſi quis optet medicamentum facilius, & fælicius munere ſuo fungi, corpus iuxta [n] Hippocratis decreta moueat. Cibum vero non niſi celebrata purgatione capiat; quod eodem [o] authore ab aſſumpto pharmaco, vt ſupra monuimus, & in media etiã purgatione, neque potandum, neq; ſorbendum. Quod ſi puluis non eam excrementorum copiã eduxerit, quæ opus

n 4. aph. 14 15

o 2. acut. 12. 13.

5 .de cõtraindicatio .

Vires proſtratæ tantum ſunt quæ cõtraindicant pulueris vſum .

Salute deſper. nil agendum.

Contraindic. aliorum remed. vacuantium vſum, pulu .nõ eſſe impedimento.

opus eſſet, altera die clyſter aliquis inijci [...] dicinis, vel iterum puluis accipi in maior[...]
De contraindicationibus, quæ pulueris noſt[...] præter virium proſtrationem, mihi ſeſe o[...] ſte, cui omnes conſentiunt, neutram fert v[...] quandoquidem quibus vires deperditæ ſu[...] ſalus q; deſperata eſt, agendum non eſt, n[...] multis fuerunt, & futura ſunt ſaluti. Cæ[...] diorum vacuantium, tum cheirurgicorun[...] prohibent vſum, huic pulueri haudquaqu[...]

Contraind. remedior. vacuantium vſum quæ ſint; eaque non impedire pulu. exhibitio. demonſtr.

Nã

(r) Aetas, quæ non admittit
- Sanguinis miſſionem á 14. anno infra neq; vltra ſeptuageſimum.
- Nec (ſ) medicamenta ſoluentia dum lac (ſ) ſugitur.
  - Pulue[...] Hipp. [...] tithym[...] validiſ[...]

Anni tempus, quod prohibet
- Sanguinis (t. u. x.) miſſionem tum æſtiuum, tum (u) hyemale
- Et pharmaci (y) aſſumptionem
  - Pulueren[...] ſe aperit, [...] iam eſt, [...]

(z. A.) Grauiditas, quæ non fert
- (z) ſanguinis miſſionem
- neque (A) pharmacum

Alui (u) fluxu[s], & [v]omitus in febribus vtranque vacuatio[n]em prohibent
- Puluis hic noſter vacuans [...] tes, vtrunque affectum ſu[...] tus (x) vomitum, & flux[...] rhabarbarum toſtum, & a[...]

Cruditas, (a) quæ vtranq; vacuationem reſpuit, non puluerem ob A[...] citer educit?

Morbus (b) frigidus, qui neutram pariter ferre poteſt vacuationem
- Puluis autem noſter ex[...] lis morbus ab humorib[...]

Vitiati (c) humores in primis vijs venæ ſectioni repugnant. At co[...]

Timiditas, (d) quæ non raro eſt in cauſſa, quo minus vena tundatu[r...]

Purgatio an venæ ſectioné ſupe-

Quibus quidem hunc in modum ſe habenti[...] purgationem per medicamentum ſangu[...]

aliquis inijci poterit, veluti fit de alijs me-
cipiin maiori dosi.

pulueris nostri vsum remorantur, nulla alia
m, mihi sese offert; hæc enim [p] Galeno te-
neutram fert vacuationem. Nec mirum;
s deperditæ sunt, iam desperati sunt; & vbi
m non est, ne infamentur præsidia, quæ
et saluti. Cætera vero, quæ aliorum reme-
eirurgicorum, quam pharmaceuticorum
en haudquaquam repugnant;

...anno ...ngelium. ...ntia ...r.	Pulueri nostro locum dat. Neque obstat locus Hipp. (s) & Gal. quia loquuntur de elaterio, (s) tithymallo, (s) Scammonio Veterum, quæ sunt validissima; puluis autem noster mitis.
...ssionem, ...) hyeme ...mptum	Puluerem admittit; quia non excalfacit, & vias ex se aperit, quemadmodum ex parte demonstratum iam est, & etiam demonstrabitur.
...missionem ...(A) ...macum	Puluerem vero primis mensibus facile tolerare vidimus

Puluis noster vacuans humores, vomitum, & fluxum concitan-
...que affectum supprimit: nec mirum, postea quam vomi-
...omitum, & fluxus (x) fluxum curat, quemadmodum
...um tostum, & aquæ thermales salsæ.
...n puluerem ob Antimonium, quod humores crudos fæli-

...autem noster ex Antimonio cum Tartaro (dummodo ta-
...ous ab humoribus pendeat) ipsum profligat.
...ugnant. At commode per puluerem educuntur.
...s vena tundatur, pulueris assumptionem non formidat.

...: habentibus, non mirum si [e] Galenus
...m sanguinis missioni comparãs, illam
dixerit

p 9. meth. 10. de opt secta. 22.
q 11. method. 9. 1. aphorism. 8. 2. aphorism. 29.
r 11. meth. 14. 15 de curãd. ration. per sãg. 13. 4. de val. tu. 4. 2. catatop. 1. pag. 136. lit. D. Auic. l. 1. t. 4. c. 20.
s 5. 6. epid. 35.
t 4. acut. 19.
u 1. ad Glauc. 14
x 1. aphoris. 15. 6. aphor. 47.
y 6. aphoris. 47. 4. aph. 5.
z 5. aph. 31.
A 4. aph. 1.
a de curand. ration. per san. miss. 12. meth. 1. aph. 22. 29.
b 3. de loc. aff. c. 4
c 4. de val. tu. 5 de cur. ration. per sanguinis miss.
d 4. de val. tu. 4
e 2. acut. 11.

ret˙. cõclu. Pulu. esse medica. max. vtile, tutum, nec insuaue.

dixerit maiorem certe vtilitatem afferre, hanc vero securiorem esse. & rursus si loco sanguinis missionis substituerit largam alui subductionem. Quamobrem si pericula, quæ à pharmaci sumptione impendent, auferãtur, quæ auferuntur, si puluis paretur eo modo, quo dictum est, & si seruatis seruandis exhibeatur, medicamentum per quam maxime vtile, tutum, nec insuaue in manibus habebimus.

Quibus argumentis nonnulli ad pulueris vsum improbandum vtantur. Cap. VI.

QVanquam non solum experimẽtis, verum etiam rationibus satis superque (nisi me fallit animus) demonstrauerimus superiori capite secundo, tertio, & quarto puluerem hunc nostrum omnes humani corporis humorales ægritudines profligare; tuto, quia nullam vel per quam maxime exiguam infert molestiam, neque debilitat, neque

Puluis, cur tuto, cito & iucunde suo munere fungi dicatur.

aluum

aluum ſtipticam reddit, ſi ſeruanda ſeruentur; cito, quia ſi non vnica vice aſſumptus, ſaltim ſecunda, vel tertia, vel quarta, ad ſummum quinta voti compotes nos reddit; iucunde, quia non deformis colore, non fœtidus odore, non inſuauis ſapore exiſtit: ac proinde inter præſidia ſaluberrima, præſtantiſſima, & efficaciſſima, quæue [f] Pæoniorum, ac manuum [g] Dei nomen iure, & illo quidem optimo, ſibi vendicare poſſit: nihilo tamen minus non defuerunt; non deſunt, neque deerunt (non me latet) ingenia, quæ puluerẽ hunc parui facere, contemnere, irridere, damnare, & non modo (vt ita dicam) ſibilis; ſed etiam conuicio è medicina explodere nunquam deſinent. Et equidem (vt libere fatear) horum cogitationes non accuſo, ſed libenti animo excuſo; quod in hac fouea, in quam iſti inciderunt, incidunt, & inciſuri ſunt, ego quoque obrutus eo vſque iacui, quouſque experientia, & vſu quotidiano certior ſum factus, puluerem hunc, ea, quæ dicta ſunt,

Puluis eſt medicamẽtum verè Pæoniũ, & (vt dicũt) man⁹ Dei.

Detractorum excuſatio.

f 1. de ſemine 11. 9. catatop. 2.
g 6. catatop. 3.

extra

extra ludum, & iocum vere præstare. Sed, quod illis vitio dandum crediderim, est, quod postea quam nullus præterit dies, in quo varios, & diuersos ægrotantes à varijs, & diuersis ægritudinibus, humoralibus tamen, pulueris istius auxilio amissam valetudinem recuperare vident, litigiosiores tamen ipsa lite, & pertinaciores ipsa pertinacia, nullo pacto adduci possunt, vt assentiri velint, & experimẽtis, & rationibus iam supra allatis: quinimmo tenebras, & caliginem rebus clarissimis omni ope, & studio obducere nituntur, vt eos etiam, qui in hac re operam consumunt, quasi inutilia tentantes, reprehendant. Sed age ipsos iam loquentes audiamus.

Accusatio

Dicunt nõnulli, se puluerem exhibuisse, nec tamen vidisse profligatos morbos. Alij dicunt, in nonnullis ægrotantibus iuuamentum quidem attulisse, in alijs vero tormina excitasse. Alij morbos hoc ânno suapte natura salubres fuisse, & qui sua sponte, quolibet etiã minimo auxilio soluti fuissent.

Detractorum obiectiones.

ſent. Alij ſe hucuſque ſine puluere medicinam feciſſe, ſic etiam in poſte rum facturos. Alij pulueris vſu veterum præcepta, & vniuerſam medicinam huc vſque rite, legitime, & ſancte vſurpatam funditus euerti; vt mirandum non ſit, ſi in Xenodochio Florentino, in quo ex Sereniſſimi Magni DVCIS mandato pulueris vſus intromiſſus fuerat, nunc dimiſſus iam ſit. Ad hoc autem, vt demõſtrent puluerem hunc medicinã deſtruere, pluribus vtuntur argumentis; longum eſſet ſingula perſequi: quare nos, quæ maioris momenti eſſe videbuntur, vel ſaltim ad quæ cætera quoquo pacto reduci poſſe uidẽtur, duntaxat afferemus.

Eorumdẽ Argum.

Pri-

Primum Arg.

Primum igitur argumentum, quod ab ipsis pro Achille habetur, vt in sequenti tabella pingitur, formari potest.

Purgatio ĩ quib⁹ morbis, & quã do conueniat.

- Morbi vel sunt
  - Acuti, q vel sunt
    - sine inflãmatione: In istorũ (h) principijs non esse purgatione (h) vtendũ (nisi materia (h) turgeat, raro autẽ turget) quia materia (h) est cruda, quo tẽpore aliquid benè (i) euacuare est (i) impossibile probant & Hipp. (i) & Gal. vt vniuersus fere Medicorum chorus: si quidem oportet (i) coctionem præire, subsequi (i) vero discretionem, & postea (i) euacuationem, vt bona (i) fit crisis.
    - cum inflãmatione
      - (k) Viscerum generatim: In his etiam haudquaquam (k) à principio purgationem esse adhibendã aperte docent Hippocrates, (k) & Galenus, & vniuersa Medicorum schola, tũ propter rationes, quas (k) Hippocrates in littera adduxit; tum vel maxime, quia materia collectã, & impacta in inflammatione non cedit medicamento.
      - Iecoris speciatim: In hac etiã (l) Gal. & alij omnes Græci, Arabes, & Latini monent in principio nullo pacto pharmacum exhibendum, tum propter iam dictas rationes; tum, quia magis, magisque irritaretur inflammatio.
  - Longi: In his vero coctione semper expectandam esse, (m) Galenus expresse præcepit.

h 1. *aphor.* 22. 24. 4. *aphor*. 10. 1. *de crisibus* 6. *de totius morbi temp*. 2. 2. *in pri. preti.* 37. 2. *acut.* 11. 4. *acut.* 21. 22. 38.
i 4. *aph.* 22
k 4. *acut.* 21. 22.
l 13. *meth.* 11.
m 1. *aph.* 24.

Quæ quidem omnia, si vera sunt, prout verissima esse nemo inficias ire potest, quando & rationibus, & authoritatibus confirmata sunt. Ergo necessario fatendum erit, in morborum principijs nunquam puluerem hunc habere posse locum, nisi quando materia turgeat, quod raro admodum fit.

2. Argum. Alterum argumentum est. Si purgatio

M per.

per talem puluerē in omnibus morbis humoralibus adhibenda esset: ergo nunquam Hippocratis [h] & Galeni sententię locus in medicina exercenda dabitur, quandoquidem in dictis morbis fere semper materia vel turget, vel vrget, & consequenter receptissimum illud oraculum vanum, & superfluum erit.

3. Argum. Medicus est Naturę minister, æmulus, imitat.

Tertium argumentum. Medicus est naturæ [n] minister, & [n] æmulus, ipsamq; bene [o] operantem semper imitari debet. At vero per [p] Galenum, *quo in tempore à caußis quidem morbum facientibus natura grauatur, adest autem cruditas humorum; tunc aliquid bene euacuare est impoßibile: si quidem oportet coctionem præire, subsequi vero discretionem, & postea euacuationem, vt bona sit crisis.* Ergo neque Medicus, dum non est cocta materia, nec discreta quicquam moliri debet, quia non habet naturam adminiculantem, febres adaugeret, ægrotantis vires magis magisque debilitatas redderet, aliaque praua symptomata induceret.

Natura quando vtiliter vacuet.

n 2.1.*epid.* 45.51. *in præception.* 28. *de art. medici.* 87.
o 1.*aph.*21
p 4.*aph.*22.

Quartum argumentum est; *In acceßionibus*

In accessionibus est abstinēdū.

bus abstinere oportet, Hippocrate [q] Galeno, & alijs authoribus consentientibus; At per vos, puluis iste in accessionibus exhibendus est; Ergo receptissimum illud præceptũ haudquaquam seruabitur.

q 1.aphor. 11.& 19.

Quintum arg. Plethoræ, & febrium putridarũ remedium saluberrimum.

Quintum. Præsidium respiciens è directo primo, & per se plethorã est sanguinis missio per [r] Galenum sexcentis in locis: immo XI. meth. [s] dixit;
» *Saluberrimum est in febribus venam incidere, non continentibus modo, verum etiam alijs omnibus, quas putrescens humor concitat.*
Addo etiam eũdem [t] Galenum comparando (quemadmodum retrodictũ est) sanguinis missionem cum purgatione per pharmacum; illam extulisse tanquam securius præsidiũ; hanc vero depressisse, tanquam minus tutum. Igitur purgatio dimittenda, & eius loco venæ sectio substituẽda.

r 2.aph. 8. 6.aph. 31 & 47

s cap. 15.

t 2.acut. XI.

Purgatione, an venæ sectio sit præstantior.

Sextum arg. Lactentibus, & prægnantibus purgationem non cõuenire.

Sextum. Quia purgationem per huiusmodi puluerem diximus conuenire etiam pueris lactentibus. Contra est [u] Hippocrates; quippe qui expressissimis verbis elaterium interdicit pueris: & Galenus in commentario non

u v. in 6. epid. text. 35

solum elaterium, verum etiam scammonium, tithymallum, & helleborum. Quamobrem infantulis non erit vllo pacto iste puluis exhibēdus. Huc accedit, quod ijdem [x] Authores prohibent, vtero gerētibus purgationem per pharmacum infra quartum mensem, & vltra septimum: &, si eam admittunt, id faciunt duntaxat, si materia turgeat: nos autem diximus indiscriminatim, & indifferenter quolibet grauiditatis mense puluerē posse tuto exhiberi.

x 4. aph. 1. 5. aph. 29. 3 in 1. epid. 30

Septimum arg. Purgantia sũt calida Puluis calidus.

Septimum non nulli addunt. Medicamenta omnia purgantia esse calida, id, quod Galenus apertissimis verbis indicauit, vt vel alibi, ita vel potissimum primo [y] aphorismorum, & etiā acria. Quapropter si puluis iste purgandi vi præditus sit, calidus vt sit necesse est. Et, si calidus, quà fronte in morbis acutis vsurpandus, qui calidi sunt, & à quibus febres [z] inseparabiles existunt, quæ similiter quatenus [A] febres, & sui ratione non calefacientibus, neque exiccantibus, sed maxime contrarijs, hoc est humectan-

y Commētario 24 y 2. de alimen. fac. x1

Febres à morbis acutis inseparabiles.

z 1. aph. 7. 7. aph. 19. v. aph. 30. A 1. aph. 24

ctantibus, & refrigerantibus egent?

Octauum arg.

Ad octaui argumenti constructionem, nonnullis ansa data est ex eo, qđ viderint nos deiectum erigere animum eorum; qui puluerem nostrum formidantes, tanquam medicamentum nimis igneum, ipsis demonstrando puluerem hunc, ne dum calidum, sed potius frigidum esse his rationibus; etenim si calida sunt illa per [a] Galenum, quippe quæ, vel valde odorata sunt, vel dulcia, vel salsa, vel amara, vel acria. Profecto cum puluis iste & odore careat, neque sit dulcis, non salsus, non amarus, non acer; ex necessitate sequitur, non calidum, sed frigidum esse. Huc accedit, quòd puluis iste nihil aliud est, quam cinis quidam ex vstione Antimonij, Scammonij, & fœcis vini. Iam vero cineres omnes Galeno authore [b] *(dummodo*
„ *ab eis, aliquid veluti fomes quidam igneus,*
„ *ἐμπύρευμα Greci vocant, per exiguas partes*
„ *dispersum, auferatur) terreni sunt, ac fri-*
„ *gidi.*

Puluerem frigidum esse demōstratur.

a 4. *de simplic. medicamentorū facult.*

Pulueris descriptio

Cinis calidus ne, an frigidus existat.

b 4. *simpl.* 3. 8. *simpl. cap. de cinere* 9. *simplic.* 1.

Docens postmodum Galenus, quomodo fomes ille auferatur, dicit, *si cineres*

aqua

Lixiuium qūo fiat.

„ *aqua macerentur, si enim aqua per quadam*
„ *corpora modice rara coletur, fit vt calidæ, a-*
„ *cresque partes vna auferantur, reliquumque*
„ *quod est non amplius calidum sit, nempe*
„ *quod igneas suas particulas in aquam (lixi-*
„ *vium postea dicitur) deposuerit.* At vero

Acrimonia qūo à medicamētis auferatur.

præter hunc modum auferendi ex cineribus calidas, acresque partes Chymici suis amolitionibus & alium machinati sunt, nimirum per vstionem cum sale nitro, vel fumo sulphuris. Etenim quando à medicamento aliquo acrimoniam demere in animo habent, modo, quo dictum est eo vsque ipsum igne comburunt, quo vsq; acrimoniam deponat. Voti autem compotes reddi docet rerū magistra experientia: si quidem gustu percipiunt medicamentum ex toto acrimoniam perdidisse: quod si acrimoniam adhuc retinuerit, signum est, medicamentum non recte paratum esse. Vnde (quod obiter dictum sit) Gerardus Tanius Florētinus Serenissimi nostri pharmacopola, qui de illius mādato iudicium ferre debebat, vtrum pharmacopolæ, qui puluerem parauerant, bene an male id præstitissent,

ſent, præter guſtum ad hanc rem determinandam nulla alia regula vſus eſt; in quo enim puluere acrimoniã percipiebat ipſum reijciendum; in quo vero nullam retinendum. Hæc tamen nihil officere, nihil obſtare dicunt Aduerſarij, qui puluerem calidum eſſe putant. Vtuntur autem ad hoc demonſtrandum his Galeni [c] verbis; *ſane combuſtorum omnium nullum plane eſt frigidum: relinquitur enim in illis veluti* ἐμπύρευμα *hoc eſt, ignitio quædam, nã ita vocabat Ariſtoteles*, hæc Galenus.

Puluerem calidum eſſe, quid oſtendere videatur.

c 9. ſimp. 1

Sed poſſent hoc idem confirmare ex ſententia Ariſtotelis; quippe [d] ſecundo de part. anim. ita ſcriptum reliquit. Aduſta fere omnia aliquid habent caliditatis, vt calx, cinis, ſedimenta animalium, &c.

d cap. 2. in fine.

Nonum. Sunt etiam nonnulli, qui puluerem hunc contemnunt, ac deſpiciunt, hac ducti ratione. Syluam inquiunt habemus medicamentorum, tam flauam, quam atram bilem, & pituitam, tam tenues, quam craſſos, tã calidos, quam frigidos humores electiue ducentium. Igitur ſi iſtis Tar-

Nonum arg.

Pulueres alij vtrum effingi poſſint.

tarum

tarum quoque insuper addamus, siue pro correctiuo (vt dicunt), siue pro adiuuatiuo, non deerunt medicamēta, quibus passim vti poterimus ad ægritudines humorales pariter tollēdas, non aliter ac fit de puluere proposito: etenim si senæ verbi gratia, vel epithimo Tartarū coniungamus, nonne medicamentum in manibus habebimus ad humorem melancholicum educendum? ita si rhabarbaro, vel agarico idem Tartarum addamus, non ne medicamentum effingemus ad bilem, & pituitam contrahendam?

Decimum arg.

His nouem argumentis ego decimum adnecto, quod ex pulcherrimo Aristotelis[d] loco, quasi thesauro deprompsi. Disputans longo progressu summus ille Philosophus (quem tāquam naturam ipsam loquētem admirari, & audire tenemur) de medicamentorum purgantium natura, & facultate; summa cum ratione demōstrat, ad hoc, vt medicamentum aliquod purgare dicatur, duas in ipso, vt simul conspirent, conditiones operæ-

d 1. sect. Probl. 43.

Purgantiū natura ex Aris.

prætium

prætium esse: altera est, vt illud à calore nostro nulla ex parte concoquatur; altera vero, vt facile diffundi, ac dispergi per venas possit: ea enim, quæ nullo pacto à calore natiuo vinci possunt, vbi à ventribus effunduntur, & per venas, & per semitas easdem ferūtur; quibus permeat cibus; mox vero (inquit Aristoteles) cum nihilo cōcoqui potuerint, sed victrice perstiterint potentia; relabuntur, & quæ sibi obsistunt (oh pulcherrimum dictum, & tanto Philosopho dignum), secum detrahunt: quæ res Purgatio vocitatur. Hoc posito infert Philosophus, *æs vero, & argentum,* „ *& cætera generis eiusdem,* hoc est (ex communi omnium sententia) metallica omnia medicamenta, quale est, nemine refragante, nostrum Antimoniū, „ *& si concoqui a calore animalium non pos-* „ *sint, & consequenter altera ex duabus condi-* „ *tionibus prædita sint: tamen quòd resolui à* „ *ventribus, & venas permeare nequeant* (& erat altera in chatarcticis necessario „ requisita conditio) *purgandi vim non obtinent.* Cum itaque Antimonium

Metallica vtrum purgādi vi prędita sint

noſtrum in metallicorũ medicamentorum cenſum irrepſerit de Ariſtotelis ſententia forti ratione firmata, è purgantium numero merito erit funditus delendum.

Vndecimũ arg.

Poſtremo, antequam propoſitorum argumentorum exitũ explicare aggrediamur; ſcrupulum quendam tenuiſſimum, qui adhuc reſidere videtur, nullo pacto occultandum eſſe decreuimus; dicere enim aliquis poſſet. Si puluis iſte (quemadmodum retro demonſtrauimus) eſt quidam cinis: ergo ſiccandi vi non poterit non eſſe præditus. Iam vero ſi talem habet naturam, qua nam ratione in febribus locum habere poterit, in quibus humida eſſe exhibenda [e] Hippocrates palam præcepit? Et rurſus qui fieri poterit, vt corporis noſtri vires non euertat, ac depopuletur, ſi caloris natiui [f] pabulum, quod eſt humidum radicale vocatum, abſumit; calidum autem innatum ex Hippocratis, [g] & Galeni ſententia dicitur natiuus ſpiritus: quin potius per [h] eoſdem natura, & anima nihil aliud eſt, quã calidum

Puluis vtrũ ſiccandi vi præditus ſit.

Vtrum in febribus locũ habere poſſit.

Vtrũ vires proſternat.

e 1.aph.16

f 4.aph.37

g 1.aph.15 4.aph.37

h v.in 6. epidem.5

calidum innatum, vel calor innatus, qui ab initio [i] animal informat, postea auget, atque ad mortem vsque nutrit.

i aph.15.

Hæc ſunt, vel ſaltim ad hæc reduci poſſunt argumenta potiora, quæ pulueris vſum calcitrare, ac reſpuere vidétur, quæue nonnullos cogunt, vt ipſum pro nihilo habeant. Sed quam vana, commentitia, futiliaque ſint, in ſequenti poſtremo capite (Deo fauente Maximo) demonſtrabitur.

APPENDIX AD CAPVT SEXTVM ANTECEDENS:

In qua noua proponuntur argumenta, quibus nonnulli huius pulueris vſum refellere conantur.

Noua Aduerſariorum argumenta.

PRęter argumenta, & rationes iam propoſitas, doctiſſimi quidam viri multas excogitarunt, quæ (vt ipſi arbitrantur) non modo probabili argumentatione, ſed etiam neceſſaria Mathematicorum ratione concludere videntur, puluerem hūc, ne dum retinendum, ſed dimittendum, & in vltimas terras emandandum.

Primū argumētum.

Primum quidem; quod effectus mirandos, quos ex blanda pulueris huius

Vtrum medicaméta subductoria vsitata eosdem effect⁹, quos hic puluis præstent.

purgatione partim viderunt, partim audierunt, dicunt medicamenta quoque, siue lenientia, siue soluentia, quibus passim vtimur, præstare etiam posse.

Secundum arg. Vtrum hic puluis aliquid de Medicinæ præstantia deroget.

Deinde vero; quod pulueris istius vsus experientia non ratione adinuentus, Medicinæ dignitatem; atque existimationem, quæ ratione, ac methodo parta est, offendit, violat, ac perdit, vnde Ars sordida, ac sine honore nũc reditur.

Tertium arg.

In Medicamétis vtrũ fermentatio sit necessaria.

Tertio; quod constat apud omnes, medicamenta composita in vsum non esse accipienda, nisi facta fermentatione: vnde cum Galeno fatentur omnes Theriaca non esse vtendum, nisi vbi exacte cocta, ac perfecta fuerit. At puluis iste componitur (vt primo statim capite dictum est) ex tribus, vel saltem ex duobus. Igitur ad hoc vt rite, & legitime tali medicamẽto vti valeamus, fermentationem, vt prius recipiat, expectare debemus.

Pulueres fermentationẽ recipere non possunt.

Iam vero pulueres aridi, ac sicci fermentationi subijci posse, intelligentiæ

tiæ noſtrę vim, ac notionem omnino fugit.

Quartum arg.

Quarto; quod puluis iſte componitur ex diuerſis, immo contraria facultate prædictis medicamentis, quorum alterum alterius vires impedit, ac destruit.

Medicamēta ex contrarijs cōpoſita vtrū ſe inagēdo impediāt.

Quintum arg.

Quinto; quod experimento cōſtet; eos, qui pro expurgādo corpore Antimonio vtuntur; temporis progreſſu affatim ſyncopa interceptos maximo cruciatu vitam perdidiſſe.

Antimonio qui vtūtur ſyncopa vitā finire.

Sextum arg.

Sexto. quidam viri celebres, & clari ſic ſyllogizantur. Quod eſt omnium medicamentorum purgantium maxime iners, & inefficax ad agendum, non purgat, aut curat cæteris iucundius, citius, tutius. Sed eiuſmodi eſt puluis propoſitus, Ergo &c.

Vtrū alia medicamēta purgantia citius, tutius, & iucundius quam puluis agant.

Propoſitio ex ſe conſtat. Aſſumptio probatur.

Quodlibet aliud medicamentum purgans eſt calidum ex [a] Galeno. Puluis vero eſt frigidus, & ſiccus. Ergo quodlibet aliud eſt actiuius & efficacius; cum calidum, & frigidū ita ſint quali-

Inter quatuor qualitates quæ ſint magis actiuæ.

[a] 1. aph. 24. 2. de alim. fac. cap. x1.

lita-

litates actiuæ, vt calidum ſit actiuius, quam frigidum; & quatenus humidum, ac ſiccum agunt,licet ſint qualitates paſſiuæ,humidum eſt actiuius quam ſiccum. Ergo omni ex parte puluis eſt medicamentum maxime iners, & inefficax ad agendum.

Septimum arg. Ad idem probandũ.

Septimo ſic arguunt; quod curat,& purgat tutius, citius, & iucundius fluere facit humores plus cæteris. Sed hoc non præſtat puluis. Ergo &c.

Purgantia exigunt humores fluxiles, & meatus apertos.

Propoſitio probatur, propter hoc enim ante exhibitionem purgatiui medicamenti conamur fluidos humores reddere; vt medicamenta citius,iucũdius, ac tutius purgent, & curent. Aſſumptio probatur; quia fluere facit humores, quod & vias aperit quibus pelluntur, & humores ipſos fluidiores reddit. Puluis autem,vt pote frigidus, & ſiccus, ſua frigiditate, & ſiccitate contrahit meatus,& obſtruit,& humores ipſos conſtipat, & denſiores reddit; & ideo ineptos ad fluxum.

Puluis vtrum vtrũque impediat.

Octauum arg.

Poſtremo dicunt Scammonium præparatum modo propoſito,non eſt cinis. Ergo falſo ſupponitur frigidũ & ſic-

cum,

Vtrum Scã moniũ no ſtro modo præparatũ ſit cinis.

cum, vt cinis. Antecedens probatur, cinis fit combuſtione ignis. At Scammonium ſic præparatum non igne, ſed fumo præparatur.

Fumus quid.

Nec dicas fumum talis naturę (ideſt ſulphuris) comburere; tum, quia fumus etiam ſulphuris eſt euaporatio aquea, quæ excepta operculo abit in aquæ guttas, & rorem; vnde non poteſt torrere, vel comburere, ſed ad ſummũ elixare; & per elixationem non fit cinis. Tum, quia cinis calefactus non colliquatur; non vnitur in maſſam igni ſuperpoſitus, non euaporat fumum: vtrumque vero pręſtat Scammonium dicto modo paratum, vt qui ſic ſyllogizari dignati ſunt periculum fecerunt.

Cinis quo modo fiat.

Eius proprietates.

Quem

Quem finem, & exitum habeant argumenta proposita. Cap. VII.

RAtiones, & argumenta, quibus nonnulli ad pulueris nostri vsum improbandum vtuntur, vel vti possent, iam in proximo præcedenti capite adducta fuerunt. Reliquum nũc est, vt illorum exitus (quo ad per nos fieri poterit) efficacius explicetur, ad hoc, vt non modo salutis humanę studiosi, verum etiam & Auditores nostri, & ij, quorum authoritate, ac nutu hæc qualiacunque sint scriptis obsignare coactus fui, agnoscant iure ne, & vere, an iniuria in medicina locum habere possit. Eo autem ordine argumẽtorum solutio explicabitur, quo ipsa proposita fuerunt. Verum antequam id præstemus, illud prius supponendum, & statuendum est, quod viam apertam, & directam nobis monstrabit, & satis iter tutum ad difficultates omnes superandas præbebit: nimirum, vt, si pulueris huius beneficia percipere

Occasio scribendi.

velimus, necesse est, vt ea lege sit paratus, qua supra diximus; vtque in illius exhibitione illa seruentur, quæ seruanda monuimus: alioquin, si eas vtilitates, quas expectamus, non afferet, minime Mirandum esset.

Obiectionibus detractorum satisfit.

Quibus quidem hunc in modum constitutis ad argumēta dissoluenda me conuerto. Ijs, qui dicunt, se puluerem exhibuisse, non tamen vidisse profligatos morbos, & rursus in nonnullis ægrotantibus iuuamentum attulisse, in alijs vero tormina excitasse. Respondeo. Si voti compotes isti facti non sunt, id non medicamēti vitio dandum est; sed, vel, quia male paratum fuerit, vel quia ęger ad purgationem non bene dispositus; vel quia non iusta dosi exhibitum; vel non toties quoties necessariū erat. Ijs vero, qui asserunt; morbos hoc anno fuisse leues; nil aliud dicam, nisi quod aliqui nihilo minus periere, & postea quam perierunt, pro certo habendum est, eorum morbos nō fuisse leues, vt ipsi fingunt; immo (si dicere fas est) adhuc fortasse superstites

essent,

essent, si nostro puluere eis occursum ante fuisset, quemadmodum ijs contigit, qui eo, veluti decet, vsi fuerunt. Alij, quibus placet vti medicamentis hucusque vsitatis; velim vt recordentur Galenum pręter Hippocratis medicamenta multa alia, & à se ipso, & ab alijs post Hippocratem excogitata, fœliciter vsurpasse: Arabes rursus multo plura addidisse: & Latinos nõ paucis pręsidiorum generibus medicinam ditasse; Medici autem cordati tantum abest, vt illa negligant, quin potius ea passim adhibeant. Ijs, qui putant pulueris nostri vsum medicinam euertere, sic respondendum est. Demonstrent quęso nobis, vnum qui puluerem acceperit ea lege, qua accipiendus erat, qui perierit. Demonstrare non possunt; qui ergo medicinam destruit? Quod si in Xenodochio non amplius exhibetur; id fit, non quia illius vsus pernitiosus visus fuerit, minime vero; sed quia cum ad Serenissimi aures peruenissent innumera illa, ac propemodum infinita pulueris experimenta capite secun

do iam propoſita, vt illa magis certa, comprehenſa, percepta, rata, atque firma fore cognoſceret, mandatum illud dedit: Vbi vero coram per Illuſtri, ac Reuerendiſſimo Domino Petro Strozzæ S. D. N. à Secret. epiſt. Viro Ampliſſimo, & alijs primarijs aulicis ſibi renunciatum fuit experimenta illa eſſe conſtantia, ac veriſſima, hoc Sereniſſimæ Clemētiſſimæque altitudini ſatis fuit: ſtatimq; pręcepit, vt in Senenſem oram marittimam magna pulueris ita parati quantitas mitteretur; adhoc, vt illius plagæ incolę tuto, cito, & iucūde ab humoralibus ægritudinibus ſanari poſſent. Nunc ipſorum argumenta, deguſtare incipiamus.

Primi arg. Reſolutio.

Ad primum. Validiſſimum eſt certe, negari non poteſt huiuſmodi argumentum, ſi ſecundum corticem dūtaxat cōſideretur, vtpote quod authoritatibus, & rationibus fultum ſit: verum, ſi eius medullas penetrare voluerimus, quemadmodum ratio expoſtulare videtur, proculdubio luce clarius patebit, allatas authoritates, &

ratio-

rationes, ne tantillum quidem detrahere ſalubritati, præſtantiæ, & efficaciæ noſtri pulueris. Nam præter turgentiam, quam Aduerſarij admittũt exigere purgationem à principio, licet materia ſit cruda, adeſt etiam vrgentia, quam nos ex Galeno[k] cum alijs præſtãtiſſimis Viris collegimus, quæue maiorem purgationis celeritatem expoſtulat, quam turgentia, quemadmodum ſupra in tertij capitis calce demonſtrauimus, neque eſt, quod inutiliter nunc repetatur. Quæ quidem omnia ſi coegerunt Hippocratem, & Galenum ad purgationem in principijs morborum adhibendã, cruda exiſtente materia; cogere quoque & nos debent ad purgationem, maxime vero per puluerem hũc noſtrum, quippe qui non eſt adeo vehemens medicamentum, veluti erãt illa, quæ ab Hippocrate, & Galeno paſſim vſurpabantur.

Vrgentia quam Turgentia magis expoſtulat purgationem.

k de totius morb. temporib. 2.

Verum hic forte obſtabit aliquis dicens ex Galeno[l] *in longis morbis expectandam eſſe coctionem*. Itaque neque purgatio per noſtrum puluerem, neque per pillulas

Obiectio Vtrum in morbis, lõgis conueniat purg. à princ.

l 1.aph.24.

lulas Galeni[m] in alopecia laborantibus erit adhibenda à principio, quia sunt morbi longi. Est quidem profecto magna hæc dubitatio, & quæ iā diu multos torsit, torquetque. Cui tamen hac distinctione satisfieri posse arbitramur; nimirum ratione humorum firmatorum coctionem expectandam esse; at non firmatorum ratione, minime. Quæ res melius percipietur, si firmati humores caussa continens, vel coniuncta, & non firmati caussa antecedens nominentur. Nam in morbis longis ratione caussæ coniunctæ (sic enim eam appellant) concoctio est expectanda; sed ratione caussæ antecedentis (ita enim dicitur) nequaquam expectandam esse credimus. Et propterea Galenus in morbo longo pillulas, & illas quidem validas ad purgandum adhibet: Et nos illius exemplo puluerem nostrum, quia scilicet ad caussā antecedentem respicimus.

Solutio

Coctio in quibus humorib⁹ sit expectāda Causa antecedēs, & coniuncta quæ.

m 1. catato. 2. lib. de remed. paratu facil. 6.

2. arg. sol. Pro alterius argumenti solutione dicimus aphoristica illa præcepta locum habere extra turgentiam, & vrgentiā,

Concocta medicáda qũo sit intelligendũ Veter.medic.qualia. eorum noxæ.

vt in humoribus [n] firmatis. Præterea vera esse de illis medicamentis, quibus passim Veteres illi vtebãtur, quæ erant [o] helleborus, [p] elateriũ, euphorbium, [q] peplium, [p] scammonium (sed non arte nostra paratum) tithymallum [p], & huiusmodi; quæ quidem omnia valde [r] calida existunt, & sicca, & insuper venenata, *quæue vẽtrem, præsertimque os ipsius, quod maxime tum neruosum, tum sensile existat, affligant, lædantque*. Hæc autem omnia à puluere nostro procul absunt, vt pote qui frigidus sit, neque naturæ nostræ admodum inimicus, quandoquidem cum exigua molestia munere suo fungitur, quemadmodum quotidie videmus.

n 4.acu.76
o 2.acut.11 4.apho.13. 14. 15. 5. aph.1
p 5.6.epid. 35
q 2.acu.11 Auic.l. 3.f. 13.tr. 1.ca. 36
r 1.aph.24 2.de alim. fac.x1.

Tertij arg. Solutio. Naturam quando est à magno morbo oppressa non ordinate procedere. Probatur exéplis ex historijs.

Ad tertium. Respondeo, sicut alij quoque prestantissimi Interpretes respõdent. Natura, quando est à maximo morbo oppressa, ita vt non possit ordinate procedere, tunc non præcedẽte coctione ad expulsionem insurgit, vt in epilepsia, & apoplexia passim fieri videmus, & veluti in Metone, [s] in muliere [t] trimestri, & in Pericle [u] contigisse

s 3.1.epid. 24
t 3.1 epid. 30
u 3.3 epid. 77

Epidemicis.
Crisis aliquando visa sine signis coctionis, morbo existente crudo.
Obiectio.
Solutio.
Crisis vel est perfecta, vel imperfecta.

tigisse monet Galenus; qui omnes morbo existente crudo sine signis coctionis iudicati fuerunt. Oh quid ad Galenum [x] in quarto illo aphorismorum? Dicunt nonnulli Galeni sententiam esse veram, vt plurimum. At (parcant nobis) talis responsio non placet. Quare dicendum, Galeni sententiam esse intelligendam de perfecta vacuatione, & de perfecta crisi, quæ fieri non potest, nisi præcesserit naturæ victoria. Quod si illi Hippocratis ęgroti iudicati fuerunt, morbo existente crudo, crisis tamẽ in eis (si recte animum, & oculos conijciamus) non fuit perfecta; ac proinde eorum, quæ remanserunt maturatione, & expulsione indiguerunt. Verum, si hęc responsio non arridet; dicendum, Galenum in quarto illo [x] aphorismorum loqui de crisi, quam natura ex se molitur. Iam vero si Medicus naturæ auxiliator esse debet, quemadmodum debet; ad hoc, vt fœlicius, & celerius natura criticum suũ opus perficere valeat, à principio manus suas auxiliares apponere debet,

Crisis à Natura, & à Medico.

Medicus naturę auxiliator.

x Comm. 22

x commentario 22.

pul-

Minoratio materiæ cur à principio conueniat.

puluerem nostrum, vel aliquod aliud (veluti alij cordati Medici faciunt) blandum medicamentum exhibens, materiam minorare iuxta illud Galeni; [y] *ut crises citius eueniant, melius est in principio vacuare, quo minorem factam materiam facilius natura possit concoquere.*

y 2. aph. 29

Quarti arg. Solutio.

Ad quartum, in quo non paucis magna vis videtur esse, ad pulueris vsum improbandum, accedo. Equidem (ingenue fateor) quot quot Hippocratis codices, quot quot eiusdem Interpretes habere potui (habui autem complures, & Græcos, & Latinos) omnes cum verbis, tum sententijs consentiẽtes, conspirantesque inueni; in illis [z] aphorismis Sapientissimum Senem duntaxat de alimento verba facere non de medicamento purgante; sonant enim verba, (*nam cibum dare nocuum est,*) non dicit medicamentum: Quare quod Hippocrates hic loquatur de medicamento purgante, istorum est purum, integrum, liquidumque nullo referente, commentum.

In accessionibus, vtrũ non solum à cibo, verum etiam à medicamento sit abstinẽdũ.

z 1. aph. 11. & 19.

Obiectio.

Oh dicunt ipsi; si in accessionibus ab alimento abstinendum est; ergo mul

to magis à medicamento purgante. Negatur ſimilitudo, & conſequtio:& ratio negationis inde petitur; quod, ſi videamus rationes,propter quas cũ [A] Galeno cœteri omnes ex Hippocrate præcipiunt,in acceſſionibus à cibo eſſe abſtinendum, proculdubio,ſi cæci nõ erimus, luce meridiana clarius perſpiciemus, eſſe quidem à cibi oblatione tunc deſiſtendum,at nõ à pulueris exhibitione. Dicit igitur,& bene Galenus cum cęteris illius loci Interpretibus, in acceſſionibus naturã ab humoribus grauari, ac pene ſuffocari: vnde ſi cibum offeramus, magis magiſque illam grauabimus, ac ſuffocabimus. Addunt etiam (& merito quidem) nonnulli; per cibi oblationem in acceſſione cauſſam morbificam augeri. Accedit quod [a] Galenus expreſſe monet, naturam haudquaquam impediendam, dũ propria obit munera, ſed iuuandam. At in acceſſione, eodem [b] Galeno authore, natura eſt in pugna, & varijs afficitur perturbationibus,totaq; in coquendo morbo, & cauſſa particularis acceſſionis

In acceſſionibus cur à cibo ſit abſtinẽdũ.

A In cõmẽtarijs illorũ aphoriſ.

a De venæ ſectione aduerſus Eraſiſtr. 4.

b 1.*aphor.* 7.8.

nis proxima expellenda innititur. Iure igitur (& illo quidem optimo) concludere potest [b] Galenus, non esse (quemadmodum sapientissime præcipit Hippocrates) tunc distrahendã per cibi oblationem.

Modo videamus quæso, vtrum pulueris nostri exhibitio in accessionibus huiusmodi mala, & incommoda, immo etiam (vt dicunt Aduersarij) multo maiora afferat nec ne. Si in accessionibus natura grauatur, ac pene suffocatur; & blanda per nostram puluerem purgatio tunc administrata, naturam à sarcina, & à suffocationis periculo vindicat, relaxat, & liberat: quinimmo humores foras educendo est in caussa, ne ferantur, vel ad partes principes, vel principibus consentiẽtes: ex quo paroxismi fit abbreuiatio, nec non totius etiã febris (quemadmodum sexcentis iam experimentis factum vidimus), vel ablatio, vel saltim non exigua lenitio. Præterea, si in accessione ex cibi oblatione materia morbifica augetur: contra ex purgatione per nostrum puluerẽ mi-

Pulueris exhibitio in accessionib' quot & quæ beneficia afferat.

nuitur. Tandem, si natura non est impedienda à suo munere, sed iuuãda; & purgatio per hunc puluerem non modo impedimentum naturæ non affert, immo potius iuuamentũ: & ratio est, quia si in accessione tota in caussa particularis accessionis proxima expellenda innititur, quemadmodum innititur, postea quam in [c] accessionibus iudicationes fiunt; & puluis noster tunc datus hanc naturę expulsionem iuuat. Oh ergo id etiã præstare poterunt cœtera medicamẽta subductoria, quæ vsque ad hanc diem vsurpata fuerunt. Non valet similitudo; propterea quod medicamẽta dicta, vel sunt lenientia, & hæc in accessione locum non habent, quoniam cum ex parte quadam constét, quæ in alimentum posset conuerti, illas noxas in accessione afferrẽt, quas & alimentum parere supra diximus. Si vero soluentia, quæ apud Veteres erant in vsu; quia nimis [d] calida [d] existunt, simulque [d] acria, & magnam inferunt [d] naturæ [d] molestiam; ideo in accessione nullo pacto conueniũt.

Quam

Obiectio. Medicamẽta alia subductoria vtrum conueniãt in accessionibus. Solutio.

Medicamẽta subductoria sunt duorũ generum.

c 1.de diebus decret. cap.7

d 2.de aliment.fac. cap.xi. 1.aph.24 d 2.acut. xi

Quam quoque dictorum medicamẽtorum caliditatem, & molestiam respiciens fortasse Princeps eruditissimus [d] Auicennas mirãdum non est, si prohibuerit à motione per huius generis medicamenta in die paroxismi, seu periodi: tametsi, quando necessitas adsit, permittat, vt moueamus.

d Auic. l. 4. f. 1. tr. 2. cap. 7. bis. & cap. 38

At audio sciolum aliquem dicentem, medicamẽtorum subductorium exhibere in accessione refragari doctrinæ [e] Galeni ratione confirmatæ. Verum demonstret quæso talem [e] Galeni doctrinam sua ratione fulcitam. Respondet esse [e] in libello, *Quos purgare conueniat, quibus, & cæt.* vbi hæc verba leguntur; *nam dum accessio infestabit, à superioribus educes; vbi vero desliterit, quod intermissionem dicimus, ab inferioribus trahes.* Subdens postmodum rationem, inquit; *multis enim per accessiones vomitus excitatur, & sanguis è naribus erumpit, non paucis intermissione facta lotium, & aluus fluit.*

Dubitatio. Vtrum pulueris exhibitio in accessione sit contra Galeni doctrinam.

e lib. Quos, Quãdo purgare oportet fol. 88. literis F. G

Solutio.

Verum amabo ad meliorem mentem, voluntatemque iste se conuertat. Nã mitto libellum illum, (quemadmo-

dum

Liber Quos, Quā do, & cæt. vtrū sit Galeni part⁹.

dum apud omnes eſt in confeſſo) nō à Galeno, ſed ab Oribaſio fuiſſe conſcriptum; ad quod credendum; illud nos adducere poteſt, quod neque in ordine ſuorum librorum, neque in catalogo de libris proprijs talis libelli mentio habetur: neque in libris, qui vere germani ipſius Galeni exiſtimā tur, vllibi talem ſententiam notatam, ni fallor, inueniemus: Sed rationem conſidero. Hæc de illis, duntaxat, acceſſionibus præciſe tenere videtur, in quibus vomitus excitatur, & ſanguis è naribus erumpit; non enim eſt vniuerſalis, neque extenditur ad alias omnes. Iam vero aliæ quam plures reperiuntur acceſſiones, in quibus neque vomitus apparet, neq; ſanguis erumpit. Quare ſaltem in his pulueri noſtro dabitur locus. Verum, neque ſi in illis etiam exhiberetur; in quibus vomitus adeſt, nocumentum adferret, minime vero, propterea (quod veluti pluribus experimentis obſeruatum eſt) puluis iſte datus, quā do natura ſui exonerationem per ſuperiora tentat, eiuſdem naturæ conatum,

Puluis datus in acceſſionibus, in quibus adeſt vomit⁹ iuuamētum affert.

tum, vomitum eliciendo, iuuat, & cō sequenter non modo non incommodum, sed potius non mediocre adiumentum illi affert. Et quod ad accessiones, in quibus sanguis è naribus erumpit, spectat, dicimus; talem sanguinis fluxū, vel esse omnino criticum, & ægrotantem integre liberare, id quod in febrium declinatione, coctionis signis præcedentibus, cum conferentia, & tollerantia, passim & fieri videmus, & Veteres obseruatum reliquerunt; vel symptomatice in principio erumpere absq; vlla ægrotantis conferentia, vel tollerantia. Si primo modo excernatur; nemo est, qui non videat, & ab euacuatione per hunc puluerem, & per aliud quoduis ingenium abstinēdum esse; *quæ enim* (vt sæpe inculcauimus de sententia [f] Hippocratis) *iudicantur, & iudicata sunt integre, nec mouere, & cæt.* Quod si altero modo fiat; tūc, & quis est, qui non videat, esse ipsius multitudinem (pro quo quidem munere obeundo, non infimum, ne dicam primum locum euacuationem

Sanguinis fluxus è naribus, vel est criticus, vel symptomaticus

Puluis in quo sāguinis fluxu è naribus dādus sit.

f 1. aphor. 20

per

per hunc puluerem ſibi vendicare iã demonſtratum eſt) demendam; [g] *le-*
„ *uata namque, quæ corpus noſtrum regit, na-*
„ *tura, exonerataque eo, quo, velut ſarcina*
„ *præmitur, haud ægre quod reliquũ eſt, vincit.*
At huius difficultatis, de qua pulueris detractores tantopere baccantur; & acerrime furiunt; hic finis eſto.

g *x1. meth. xv*

Quinti arg. Solutio Plethora duplex.

Ad quintum reſpondeo, diſtinguendo de plethora; altera enim eſt à ſanguine non putreſcente, altera vero à putreſcente. In illa non negamus (tranſeat, licet in hac quoq; puluis locum habere poſſit ſua vacuatione, aſſerente [h] Galeno 4. de valet. tuen. vbi venæ ſectionis adſunt impedimenta, deijciendam largius aluũ eſſe, & rurſus, quia [H] eodẽ authore fieri nequaquam poteſt, vt ſanguis ſincerus vnquam reperiatur in venis (veluti ſupra capite tertio dictum eſt) magis conuenire ſanguinis miſſionem; at in altera aſſerimus magis purgationẽ per puluerem: & ratio eſt, quia per Galenum [i] vbi ſanguis putreſcit, vel ſupra modum aſſatur, ſecundum quidem partem ſubtiliorem omnino in fla-

h *4. de valet. tu. 4.*

Puluis in qua plethora magis, & in qua minus locum habeat.

H *lib. de plenit. x.*

Sãguisquã do putreſcit ĩ quos humores cõuertatur

i *2. de differ. febr. 2 & 9. 2. de criſib. 6. & 12*

flauam conuertitur bilem, ſecundum vero craſſiorem in atram. Iam vero iſte puluis ratione Scammonij flauã bilem euacuat, ratione vero Antimonij atram. Huc accedit, quod eodem [K] Galeno authore, res, quæ putreſcũt, vel vruntur, mutantur ſecundũ ſubſtantiam. Ergo, ſi ſanguis putrefactus naturam ſuam mutauit, & aliam adeptus eſt, non amplius eo indiget præſidio, quod prior illius natura exigebat, ſed alio, eo nimirum, quod expoſtulat altera natura, in quam ſanguis conuerſus eſt.

Sãguis putrefactus, quibus egeat præſidijs.

K v. ſimpl. xv. 3. de temperam.

Ad ſextum. Diſtinguo de medicamẽtis ſubductorijs.

Sexti arg. Solutio.

Medicamenta subduct. sunt duorum generum.

Calidissima, & in quibus, vt dicebant Arabes, est venenositas, cuiusmodi erant illa, quibus Hippocrates, (l) & Galenus, vt supra diximus, vtebantur: talia autem sunt
- (l) Helleborus,
- (l) Elaterium,
- (l) Peplium,
- (l) Euphorbium,
- (l) Scammonium, sed aliter, quam à nobis paratum.

l 2. acut. 11. 4. aph. 13. 14. 15. 6. aph. 1. 5. 6. epid. 35.

Alia enim sunt Minus calida, vel saltẽ mitiora, et in quibus nihil est veneni, vt
- cassia, manna, myrobalani, tamarindi, sena Epithy. rhabarbarum, agaricus, & id genus. — Quæ sunt simplicia.
- diaprunis, diacathol. diasena. mel. ros sol. vel cum sacc. vel sine. syr. viol. sol. & huiusmodi. — Quæ sunt composita.

Huiusmodi medicamẽta partim ab Arabibus, partim à Latinis excogitata fuerunt. De quibus censuram faciens eruditiss. (m) Mercatus dicit mannam, senam epithy. cum cassia, & syr. ros. sol. esse imbecillia: sed rhabarbarum, agaricum, diacatholiconem, & cæt. esse mediæ efficaciæ.

m in lib. de morb. Mulier.

Lactentib. & Grauidis, quę pharmaca exhiberi possint.

Qua distinctione stante, ad argumentũ respondemus. Medicamenta, quibus Hippocrates, & Galenus ad corpora expurganda vtebantur, nec puerulis lactentibus, nec grauidis esse exhibẽda propter rationes, quas in commẽtarijs Galenus ipse affert, & eas nunc repetere non est necesse. Concedo. At ea, quæ ab Arabibus, & à Latinis proponuntur, & quorum vsum securissimum esse experti sunt, & nos etiã

quo-

quotidie experimur; tuto exhiberi possunt. Quamobrem cum Hippocratis, & Galeni venia & grauidis, & lactentibus medicamenta illa mitiora dare possumus. Ergo tanto magis puluerem nostrum; quippe qui (veluti ab initio diximus) non nauseam inducit, quum odore, & sapore careat; neque magnam etiam molestiam, quia neque calidus est, nec venenatus, neque vehementer corpus exagitat, vel debilitat, neque vllum aliud incommodum affert.

Puluis & lactētibus & grauidis exhiberi tuto potest.

7. Arg. sol. Ad septimum respondemus. Vidit, & gustauit difficultatem hāc oculatissimus [n] Galenus; modumque ad eam superandam nobis aperuit, dū inquit; " *non ob igneam febris caliditatem* (addere etiam possumus nos, non ob acutorū " morborum feruorem) *purgationem suis* " *medicamentis* Galenum, & nos per pul" uerem nostrum adhibere, *sed propter hu*" *mores illam igneam febris*, & acutorū mor" borum *caliditatem efficientes. Quare ma*" *iorem oportet ex noxiorum humorum vacua*" *tione fieri vtilitatem, quam id, quod necessa*" *rio consequitur ex purgantibus medicamentis*

[n] 1. aph. 24

Purgantia quare adhibeantur in febrib⁹, & alijs morbis acutis.

" *detrimentum. eſt autem vtilitas maior, ſi abſ*
" *que moleſtia omnis humor noxius, & infeſtãs*
" *ſit euacuatus.* Præterea pulueris Detra-
ctores animaduertant, puluerẽ hunc haudquaquam calidum eſſe, quemadmodum ſæpe diximus, & in octaui argumenti conſtructione demonſtrauimus. Quod ſi [n] Galenus dixit medicamẽta omnia purgandi vi prędita eſſe calida; vltro id concedimus de illis, quibus ipſe vtebatur: at puluerem hunc alterius eſſe naturæ iam demonſtratum eſt.

Prgã. oĩa veterũ eſſe calida, pulnis noſter frigidus.

8. Arg. ſol. Ad octauum afferre poſſem pro reſponſione receptam quãdam à nonnullis de medicamentis calidis diſtinctionem, videlicet; quædam reperiri medicamenta calida, quippe quę caliditate volatili (ſic enim eam appellant) ſunt prædita, quamuè, vbi primùm à calore noſtro tractari incipiunt, ſtatim amittũt, neque corpus noſtrum recalfacere, apta nata ſunt. Eſſe rurſus alia medicamenta calida, quæ caliditate fixa (ita nuncupatur ab ipſis) donata ſunt; à qua nunquam denudantur, & vbi à calore noſtro tractã-

Medicamenta calida ſunt duorum generum.

tur

tur eorum consopita, fixa caliditas in actu emigrat, atque adeo exit, vt nos abundè satis excalfaciant. Iam vero puluis, de quo est disputatio, non in istorum medicamentorum censu est habendus, quæ cum caliditate fixa prædita sint, nunquam ea spoliãtur, ac proinde vere excalfaciunt: sed ex eorum numero existit, quorum caliditas volatilis fugiens euolat, neque excalfacere potest. Verum, si cui hæc responsio non placeat, dicimus, vltima illa Galeni verba ne tantillũ quidem caliditatis pulueri nostro frigido afferre; propterea quod mitto° Galenum ipsum fateri reperiri nonnulla, quę tantum abest, vt per vstionem caliditatem adipiscantur, quin potius caliditatem, quam prius habebant, aliqua ex parte amittunt, cuiusmodi esse dicit æruginẽ, misy, & calcitim, cuius etiam census piper existit, ex quo sal chymice extractus multo tẽperatior pipere ipso existit; Sed consideremus, quæso, sales omnes artificiales, qui beneficio ignis conficiuntur, quos frigidos esse comperie-

Vsta nonnulla caliditatem amittũt; alia sũt quę illam adipiscuntur. Sales artificiales frigidi.

o 3. meth. 3 9. simplic. de calcitide.

periemus, vt ſal ex omphacio, margaritis, corallis, & ſimiles. Et quod ſpectat ad Galeni locũ quinto ſimp. Dicimus ibi loqui de vna duntaxat, eaque ſimplici vſtione: nos vero de multiplici, & eiuſdem rei, & permixtæ cum alijs rebus: ſi quidẽ Antimonium & ſemel, & bis, & tertio igne examinamus, & ferro inſuper, ſeu carbone ignito illius puluerem quaque verſus, dum vritur, indeſinenter verſamus; ad hoc, vt ipſius ignis vis intus, & incute fomites illos igneos, ſeu particulas illas calidas per cineres diſperſas penitus, & omnino detrahat, eripiat, auferat, diſſipet; ignis enim (vt bene inquit [p] M. Tullius) quocunque inuaſit, cuncta diſturbat, ac diſſipat. Et inſuper Antimonium, quod arte noſtra paratur, non per ſe ſolum, ſed vna cum ſale nitro vritur.

Antim. ꝙ noſtrũ puluerem ingred. quãta diligentia parandum ſit.

Neq; calid. acquirit.

Ignis vis cuncta diſſipat.

p 2. de nat. Deorũ 57.

Huc accedit Antimonium ipſum ſuapte (omnium conſentiente authoritate) frigidi eſſe temperamẽti: at vero talia per vſtionem Galeno authore nono [q] ſimp. caliditatem acquirunt. Quare ſi forte fortuna Antimonium

Antimonij temperamẽtum.

q cap. 1

monium in primis duabus combustionibus caliditatem aliquam adeptum fuerit, in postrema totam amittet; postea quam, quæ calida iam sunt, igne tractata, caliditatem deponunt.

Neque obstant ea, quæ ex [x] Aristotele adducta fuerunt, propterea quod nō loquitur Philosophus vniuersaliter de omnibus adustis, verum de aliquibus tantum; nam non dixit (omnia) simpliciter, sed (fere omnia). Præterea non dixit, Adusta esse penitus, & absolute calida, sed quod (habēt aliquid caliditatis.)

x cap. 2. in fine.

Obiectio. At illi rursus instant dicētes; illud, quod primo, & per se, & immediate aliquid prestare natum est, semper illud efficiet. Si ergo ignis primo, & per se, & immediate calorem afferre natus est; semper ipsum generabit, & semel, & bis, & ter, & quater.

Solutio. Respondeo ego. Si patiens eodem modo semper se haberet in secunda, & in tertia vstione, quemadmodum in prima, illud, quod inducitur, in nuper allata obiectione, sequeretur. At

vero

vero patiens non semper in casu nostro eodem modo se habet, Antimonium enim in secunda, vel saltem in tertia vstione non est amplius paratum ad recipiendam nouam caliditatem, quandoquidẽ [r] receptio quælibet à recipiente recipitur per modum recipientis, & per consequens Antimonium in secunda, & tertia vstione nouam caliditatem non adipiscitur.

Recipiens recipit per modum recipientis.

[r] 2. de Anima tex. 26

Noni arg. Solutio

Ad nonum respondeo. Nos haudquaquam negare, quin alia insuper medicamẽta ægritudines humorales tollendas accomodata reperiri non possint; minime vero, quotidie enim noua emergũt ingenia, quæ quidem & iam vsitatis remedijs rite, ac legitime vti, & noua quoque, si opus fuerit, excogitare valebunt. Interim vero ex ijs, quæ hucusque inuenta, & iam sunt in vsu, nullum est, quod mirificam pulueris nostri vim assequatur, & exæquet. Nam insuauitatem, & fastidium ab alijs medicamẽtis inseparabile mittamus; consideremus caliditatẽ, hæc profecto Galeno [s] nõ infi-

medicamẽta noua quotidie reperiri possunt.

Puluis noster cur cętera superet.

[s] 1. aph. 24

inficias eunte cunctis alijs pharmacis est adnexa, & à puluere abesse demó- stratum est. Respiciamus contraindicationes innumeras, quæ aliorum medicamentorum vsum præpediũt; hæc certe puluerí nihil sunt impedimento, quemadmodũ supra † innuimus. Ad hæc alijs medicamentis subductorijs non possumus serie continuata, & bis, ter, quater, & quinquies, & sexies vti, quemadmodum hoc pul uere. Oh dicent forsan Aduersarij; etiam nos ex nostris pharmacis bene ficio ignis, & fumi ex sulphure calidi tatem auferemus; atque ita æqualia illa reddemus pulueri. At, non ne vident, quod si his ingenijs sua medicamenta tractent, quod soluendę alui vim ab eis simul cum caliditate prorsus auferent? Proinde donec nouum aliquod non effinxerint pharmacũ, quod insuauitate, caliditate, contraindicationibus, & cœteris noxis careat; puluere nostro læta fronte interim vtantur, vel vt nos illo vtamur; veniam dent.

Obiectio. Vtrum vi ignis, & fumi sulphuris ex alijs pharmacis caliditas auferri possit.

Solutio

† cap. 5. versus finẽ

Decimi arg. Solutio

Ad decimum. Optime ſane quidem concludit Philoſophus, & re vera, ſi Antimonium integrum, intactum, rude, & infractum, quemadmodum ex ſua extrahitur minera, puluerem noſtrum ingrederetur; proculdubio non ſolum, vt Ariſtoteles comprobauerat, non purgaret; ſed ſuo etiam veneno necaret. Iam vero; quia tali arte paratum iſtius pulueris compoſitionem ingreditur, vt & venenum amiſerit, & ſuperari quidem à calore noſtro non poſſit, ſed bene per venas diffundi; hinc eſt, quod purgationẽ efficere valeat.

Antimonium non præparatum eſt venenum.

vltimi arg. Solutio

Ad vltimum reſpondeo, (& reſponſionẽ elijcio ex ijs, quæ [u] Galenus ſcripta reliquit primo aphoriſmorum) puluerem hunc in febribus locum habere non quidẽ ſiccitatis ratione; ſed quia humores, qui eas & producunt, & fouent, euacuat. Et etiam propter alias rationes, quas capite quarto in mediũ adduximus. Prӕterea vires haudquaquam debilitat; propterea quod veluti Aurum (vt ab initio diximus) abſ-

[u] Comm. 24

Puluis iſte quare in febribus cõueniat. Vires non debilitat.

absque propriæ substantiæ diminutione, Antimonij auxilio, à recremẽtis omnibus depuratur; ita corpus humanum ab humoribus præter naturam ipsum infestantibus. Neque humidum tangit radicale; quandoquidem si cũ humido excrementitio antipathiam, ergo cum radicali Sympathiam habet: id quod salem præstare innuere videtur Galenus XI. simplicium versus finem. Quod si forte fortuna aliqua resideat inductæ siccitatis suspicio, ad hoc, vt eam minuere, expurgare, & ex toto extinguere valeamus, ius insulsum (quod celebrata purgatione post aliorum pharmacorum assumptionem propinare solemus) ijs, qui puluerem deuorarunt, exhibere poterimus.

Puluis habet sympathiam cũ humido radicali, & antipathiã cum excrementitio.

Siccitatẽ à pharmaco relictã, ius insulsum tollit.

APPENDIX
AD CAPVT SEPTIMVM;
IN QVA NOVIS ARGVMENTIS SATISFIT,

Quibus nonnulli ad pulueris vſum refellendum mouebantur.

AD primum dicimus. Et quis eſt qui neget aliorum pharmacorum tam leniẽtium, quam ſoluentium vſum, ſeu vim? Medicinam enim hucuſque remedijs, ac prę ſidijs affluentius opulẽtam, ditatamque repente auaram, mendicam, & pauperrimam reddere nunquam in mentem nobis venit. Verum quia talis

Primum arg. noui. Reſolutio

Medicina ſemper eſt ditanda.

Puluis, cur cętera trita pharmaca superet

talis puluis tutius, citius, & iucundius (quemadmodum in sexti cap. principio diximus) quam reliqua vsitata, ac trita pharmaca munere suo fungitur; & rursus, quia (vt in quinti cap. fine ostendimus) quæ aliorum medicamentorum vsum prohibēt, vt hoc pulueris pręsidium adhibeamus, permittunt: propter has omnes caussas excellentius, ac præstantius hoc, quā cœtera, auxilium esse prædicere meritò non desistimus.

2. Solutio

Quod vero ad alteram difficultatē pertinet, quam Viri nonnulli doctissimi tam multis verbis, ac tantopere nobis opponunt. Equidem ab his desiderarē, non, vt viderent (viderunt enim millies), sed vt ad memoriam reuocarent Galeni ¶ doctrinam, qua præcipit in Medicina non omnia sola ratione reperiri posse, neque omnia sola experientia, at partim ratione, partim experientia. Quæro ego, quænam sint illa, quæ sola experientia comperiantur? mitto cœtera, & solū accipio ipsius purgationis opus. Quanam arte inueniuntur purgantia? experien-

In Medicina, nec oīa sola experiētia, nec oīa sola ratione reperiuntur.

¶ 1. *meth.* & 3. *meth.* 2. *de curandi ratione per sang. miss. cap.* 3 & *alibi.*

Purgantia sola experientia reperiuntur.

perientia ne, an ratione? Audiamus [a] Galenum hanc litem dirimentem secundo acutorum. *Quod medicamen-*
" *ta purgantia per experientiam inueniantur,*
" *& quem nam expurgent humorem, & si om-*
" *nino purgent, in libris de simplicium medica-*
" *mentorũ facultate didicisti*: & paullo post
" circa finem eiusdem commentarij in
" quit. *Quibus igitur dare quadrabit, his me-*
" *dicamenti tantum propina, quantum in plu-*
" *rimis mediocriter vacuari* audiamus quęso, non enim dixit, ratio docuit, sed *tum nouisti, tum sis expertus*. Illam igitur Medicinæ partem, quæ ad medicamenta purgantia spectat, esse empiricam, de Medicinæ præstantia, vel honestate nihil derogat. Verum, si cuncta, quæ in Medicina habẽtur, empirice inueniri quis assereret; oh id proculdubio malum esset, turpe, inhonestum, indecorum, prauum. At vero nos id ne somniauimus quidem.

a 2. acut. x1. in lib. de simplic. medicam. fac.

Medicinã quo ad purgantia esse Empiricam, non est inhonestum.

Ad tertium respondeo, & responsionem quoq; video placuisse alijs viris sapiẽtissimis; fermentationem esse quidẽ necessariam in medicamẽtis compositis, quæ vel melle, vel ex aliquo alio liquore excipiuntur, cuiusmodi sunt

3. Arg. solutio. Fermentatio in quibus medicamentis sit necessaria.

syru-

ſyrupi, conſeruæ, antidoti, electuaria, confectiones opiatæ, & nõ opiatæ; pilulæ, trochiſci, & alia id genus. Verum medicamenta, quæ ex tempore parari poſſunt, veluti ſunt ſpecies appellatæ, ac pulueres, nulla indigent fermentatione. Ex quo ſpeciebus epithematum extrinſecus abhibẽdis, & item pulueribus innumeris tã purgatiuis, vt ſunt ſpecies hieræ, puluis ex hermodactilis Valerij Cordi, pulueres multi ex ſena laxatiui à varijs authoribus propoſiti, & cum Diagrydio & ſine, pulueres alij ex Turbith, puluis laxatiuus magiſtralis, quem inter cœtera ingrediuntur Turbith, diagrydium, ſena, quam non purgatiuis, quemadmodum ſunt pulueres aduerſus lumbricos, aduerſus flatus, aduerſus peſtem, pro ſcabie; cardiaci, diamargaritonis, & alij ſexcenti; quibus nemo eſt, qui paſſim non vtatur, nullam in eis deſiderans fermentationẽ; quam pariter in puluere, de quo agimus, non eſt quod expectemus.

Pulnerum & purgatiuorum, & non purgatiuorũ genera multa.

Ad quartum dicimus; in Medicina non modo nõ eſſe inauditum, verum ne-

4. Arg. Solutio

que

medicamẽta ex contrarijs cõponi possunt.

que nouum, neque inusitatum componi medicamenta varijs, & etiam (si vsus postulet) contrarijs prædita facultatibus pro varietate, ac diuersitate ægritudinum, humorum, & partum affectarum: *Naturæ enim* (vt magnus [b] ait Hippocrates) *morborum medicatrices: Natura est, quæ* (vt idem scriptum [c] reliquit) *abunde omnia omnibus præstat:* Natura est, quę vtitur medicamentis calidis aduersus morbos frigidos & è contra frigidis aduersus calidos: Natura est, quæ medicamentis cholagogìs ad flauam bilem educendam, & phlegmagogis ad pituitam vtitur. Quin etiam, si cum [d] Galeno tot debent esse indicata, quot indicãtia. Ergo si plures, & contrarij affectus indicantes, indicatum quoque medicamentum parandũ erit ex pluribus, & contrarijs viribus præditum. Neque sequitur alterum ab altero impediri: quandoquidem Natura est, quæ (vt dicunt) actiua passiuis applicat.

Neque sibi sunt impedimento.

Naturæ morborũ medicatrices.

Et abunde omnia omnibus præstant.

Indicata tot esse debent, quot indicantia

Natura est, quæ intrinsecùs actiua passiuis applicat.

[b] v. 6. epi. 1

[c] Lib. de Alim.

[d] 4. meth. cap. 7. pag. 29. C.

6. Arg. Solutio

Antimonij alitèr parati noxæ.

Ad quintum. Quod qui Antimonio alijs modis hucusq; parato, eoque so-

lo

lo vtuntur, & in ſyncopam,& in cordis palpitationem, & in alia grauia, insanabilia, & mortifera ſymptomata incidere poſſint, equidem id vltro admitto: imo iam inde [d] à principio quando artem,qua parandum eſt pro puluere noſtro Antimonium, docuimus; ſalutem eorum, qui tale medicamentum aliter accomodatū ac per ſe aſſumunt, in maximum vitę diſcrimen adduci, monuimus.Nec mirum ſiquidem, tametſi multum laboris, ac diligentiæ in illius præparatione adhibeant; nihilo tamen minus non omne quod in eo eſt ſulphuris, vel auripigmenti, ſeu arſenici, vel alterius mortiferi,aufertur. id quod vehemētia illa ſymptomata ſatis demōſtrant, quæ viri iſti doctiſſimi dicūt (& ſumma quidem cum ratione) accidiſſe ijs,qui eo vſi ſunt. Verum,ſi ea arte, quam à principio innuimus,paretur; nihil tale tredecim ab hinc mēſibus, ex quo ipſum quotidie paſſim ter, & quater, & ad duodecim vſque vices adhibemus, vidimus afferre. Quinimmo Illuſtriſſimus Comes, cū Vxo-

[d] cap. 1

Antimoniū noſtræ præparationis per quadriennium nocumētum nō attulit.

re, liberis & vniuersa familia, cum iam per quadriennium hoc medicamentum vsurpet, & quotidie Florentiæ multis illud exhibeat; attamen nihil tale vnquam accidisse obseruatum est.

Obiectio

At audio illos adhuc instare, fabulas, & nugas esse, Antimonium ea arte, qua nos diximus paratum, à periculis iam dictis vindicatum, ac liberum reddi. Primum: quia per talem preparationem, Antimonium re vera non vritur, neque calcinatur: ea enim quæ vere comburuntur, & calcinantur, & secundum molem, & secundum pondus minuuntur; Antimonium vero in proposita præparatione, & eamdẽ molem, & eandem grauitatẽ seruat. Accedit quod quando Antimonium vritur (Dioscoride[e] authore) in plũbum, & in Hydargyrum vertitur. Præterea subiungunt; non omnia, quæ vruntur mutari (parcat, inquiũt, nobis Galenus[f] secundum substantiam; ferrum enim etiam si diu in fornacibus detineatur, vbi extrahitur ac refrigescit, adhuc ferrum existit.

Antimonium vtrũ vratur, & calcinetur

Et vtrum per vstionẽ conuertatur in Plumbũ, & Hydargyrum.

Vtrũ quæ vrũtur mutentur secundũ substantiam.

e l.v.c.58.

f 5. simpl. xv. 3. de tẽperam.

Quod

Ferrũ dũ vritur vtrũ ſubſtantiã mutet.

Quod ſi iſtis aliquis ex noſtris obijciat; ſi noſtra Antimonij parandi ars per triplicem combuſtionem, & continuam ferri, vel carbonis igniti veſſationem ipſius perniciem non coercet, neque refrẹnat; cur eſt, quod in ijs, qui noſtrum puluerem aſſumunt, magnas, & miras illas ruinas, & pericula non conſpicimus, quæ Antimonium aliter paratum edere ſolet? Nobis reſpondent; non videri, quod Antimonium cum Tartari cremore mixtum exhibetis: iam vero cremoris iſtius beneficio fit, vt è corpore medicamentum ita celeriter educatur, vt maximas illas noxas, quas diu in corpore manens inferret, producere non valeat.

Solutio.

Porrò; quod ad inſtãtias propoſitas pertinet (vt ingenue fatear) nõ inficior, me niſi tot, tantoſque (quos ab initio propoſui) vidiſſem effectus, & in dies viderem, propter nuper allata argumenta rationibus confirmata, forſan ipſis aſſenſurum. Verum, quia vſus, & experientia, (quibus in purgatione obeunda Hippocrates,[g] & Gale-

g 1. aph. 2. & 23. 4 aph. 2.

In purgatione experientiæ stãdum.

h 2.acut. x1.in lib. de simplic. medicam. facult.

nus[h] standum esse præcipiunt) contrarium singula quaq; die pluries omnino mihi ostendunt; hinc adducor, vt credam prædictas rationes probabiles quidem videri, necessario tamẽ haud concludere. Quamobrem, quando primum asserere non verentur, Antimonium non vri, neque calcinari falluntur: siquidem (quemadmodum [c] Dioscorides ab ipsis allegatus loco iã citato, & Matthiolus in Commẽtario, [e] & alij omnes, qui hac de re pertractant, vno ore fatentur) re vera vritur. Ad rationem autem quando inquiunt Antimonium secũdum molem, & secundum grauitatẽ dum igne tractatur non mutari. Parcant nobis, minuitur enim secũdum vtrumque; propterea quod omne id, quod in eo sulphuris, Auripigmenti, ac tetri reperitur, sensim ignis vi dissoluitur, euanescit, eripiturque: ac proinde quod reliquum est Antimonij, vt & secundum molem extenuetur, vtque non adeo ponderet necesse est; id quod sensus etiam demõstrat. Quod pariter talis Antimonij cum

Antimonium verè vritnr, & calcinatur

sale

ſale nitro præparatio,calcinatio ſit,& appelletur ab ijs, qui hiſce ſtudijs delectantur,hic locus nihil habet dubitationis, qui hoc ſibi perſuadere nolunt eorum commentarios petat.

Quare ad alteram rationem ex Dioſcoridis officina depromptam ora, & oculos conuertentes, dicimus Dioſcoridem fateri quidem quãdo Antimonium comburitur,verti in plumbum (concedo): at quod in Hydargyrũ conuerti dicat, hoc eſt quod iſti de ſuo addunt. At (inquiunt fortaſſe): ſat eſt Dioſcoridem dixiſſe Antimonium (dum vritur) verti in plumbũ. Bene quidem. Verum animaduertant Dioſcoridem intelligere (quemadmodum Matthiolus optime notat) Antimonium in plumbum conuerti, niſi continue, & indeſinenter verſetur: at in noſtra Antimonij præparatione ſemper, & perpetuo tempore miſceri debet, & agitari, ſic enim fit quo minus in plumbum cõuertatur. Accedit, quod Dioſcorides intelligit de Antimonio; quod ex ſe tantum comburitur, non autem de Antimonio,

Antimonium quãdo in vſtione fiat & non fiat plumbum.

nio, ſimul cum alia re permixto, nimirum cum ſale nitro, veluti nos facimus, prohibētes pariter iſtam Antimonij in plumbum verſionem. Sed quid plura? omne id, quod ex triplici noſtra ipſius Antimonij vſtione reſtat; oculi apertiſſime vident non eſſe plumbum, ſed materiam quamdam ſubalbam, vel ſubflauam, quæ facili negotio in puluerem, & cinerē redigitur, ac diſſoluitur.

Quod vero ſpectat de illam Galeni pro poſitionem, qua ea, quæ vruntur ſecundum ſubſtātiam mutari, firmiter aſſerit. Equidem mihi facile perſuadeo oculatiſſimos noſtros Aduerſarios optime noſſe, prædictam propoſitionem non ſolum apud Medicos, verum etiam apud Philoſophos eſſe receptiſſimam: ratio autem eſt; quia in ijs, quæ vruntur, quemadmodum, & in ijs quæ putreſcunt, extinguitur calor natiuus ab externo, in illis quidem cōſumptis humidis partibus, in his vero extractis. Vnde differt vſtio à putredine per ebullitionem, & vaporationem. Neque (quantum ego

Vſta ſecundum ſubſtantiam mutari, & cur.

Vſtionis, & Putredinis differētia.

quidem

quidem existimo) adductũ ferri experimentum, quod per ipsos, quando comburitur non mutatur secundum substantiam; huic propositioni quicquam officit; propterea quod (veluti ex Aristotele[i] quarto Meteor. colligere possumus) ferrum ad hoc vt elaborari possit, soluitur, (at nõ nisi à maximo igne, nam licet idem [i] Philosophus inferius dixerit ferrum non solui, hoc est intelligendum non solui à paruo igne) vt liquidum fiat: verum in ista ferri solutione subsidet fęx, & ipsum fit purum. Quod si sæpe id fiat magis magisque depuratur ferrũ, fitq; stomoma, quod non est simplex nec proprie ferrum, sed diuersæ naturæ, quemadmodum [c] Matthiolus pluribus rationibus, & Galeni authoritatibus demonstrat. Insuper ferrum facilè flectitur absque eo, quod disrũpatur, stomoma vero disrumpitur. Sed (vt ad ferrum, & ad Aristotelem nostra reuertatur oratio), si adhuc ferrum eodem igne tractaretur multum ipsius substantiæ inquit [c] Arist. periret) ecce quod ore proprio Philo-

sophus

i cap.3.

Eodem capite.

Ferrum ab igne vtrũ soluatur.

Igne depuratur.

Fit Stomoma.

Stomoma diuersæ naturæ à ferro.

vtrũ ferrũ ab igne minuatur, & mutetur in substantia.

sophus fatetur ferrum per cõbustionem penes substantiã mutari) & põdus minueretur. Ita, vt, si ad finem vsque igne vehementi tractaretur, tota ipsius substantia tãdem periret, solaque fęx remaneret (quam scoriam vocant), & squamulæ. Id quod fabri prudẽtes cum optime (subiungit Aristoteles) teneant, ad illud vltimũ non perueniunt.

At de iam dicta Galeni propositione, nec non ferri experimento, hæc sint satis. Restat, vt Antimonium nostrũ à postrema vindicemus Aduersariorum obiectione, asserentium, nõ videri ex illius vsu magna detrimenta, atque damna; quæ procul dubio produceret, nisi Tartari cremor, quẽ vna cum ipso exhibemus, illud e corpore cito educeret. Verum cõmentum istud, quod ipsi confingunt, & cõminiscuntur, facile nos delemus: quãdoquidem Antimonium nostrũ dabimus (si ipsis placet) etiam sine tali cremore, & certi sumus, ea tamen certa cognitione, quam scilicet Medicina admittit, nihil incommodi alla-

latu-

Tartari cremor cur cũ Antimonio noſtro permiſceam⁹.

laturum. Neque exigua illa talis cremoris portiuncula, quam cum Antimonio noſtro permiſcemus, in eum finem, quem ipſi cogitãt huic Medicamento à nobis additur, ſed propter rationes, quas in primi capitis calce attulimus. Et quamquam duplicem cremori huic vim tribuant, qui de eo pertractant, nimirum incidendi humores craſſos, ac Tartareos, meatuſque obſtructos aperiendi: & inſuper alui benigne ſubducendæ: hæc tamẽ præſtat diuerſa, prout varia doſi exhibetur: etenim ſi parua quantitate, nimirum ad ſeptem vſque, vel octo grana porrigatur, vt nos facimus humores duntaxat, & vias parat: ſi vero in magna ad dracmam ſcilicet vſque, & ſemis, etiam aluum placide mouebit. At, quando puluerem noſtrum exhibemus, non plenã hanc ipſius doſim præſcribimus; ſed illam minorem. Et de hoc ſatis. Nunc reſtat, vt ad refellenda tria poſtrema argumenta ab eruditiſſimis Viris pariter, & amiciſſimis mihi propoſita, accedamus; quibus quidẽ ego vtinam cumulatè poſ-

Cremoris Tartari vis duplex

T ſem,

ſem, voluntate certe reſpondebo. Quod igitur.

VI. Arg. Solutio

Ad ſextum ſpectat; conſidero primum maiorem iſtius argumēti propoſitionem. Fateor equidem medicamēta purgantia, ad hanc vſque diem vſurpata, inertia, & inefficacia non purgare, neque curare citius, quam validiora, & efficaciora; at, quod hæc vehementia purgent, & curent tutius, & iucundius; hoc eſt, quod vt admittā ratio non patitur: propterea quod purgantia valida & efficacia, habent ſine vlla controuerſia neſcio quid [K] veneni, & præterea guſtui admodum ingrata, & inſuauia exiſtunt: quo fit, vt minus tute, & minus iucunde ſuo munere fungantur, quam inertia, & minus efficacia. Et quamuis negare non poſſimus, quin citius id, quod optamus, moliantur: tamen, cū non ſemper id præſtare videamus; multaque ſæpe occurrant, quæ illorū vſum contraindicent; neque poſſint ſine metu quotidie, ſi affectus perſeueret, exhiberi duplicatis, triplicatis, quadruplicatis, & (ſi etiam opus ſit) quintupli-

Purgantia quę citius, tutius, & iucundius purgent, & curent.

K *Meſues lib. 2.*

tuplicatis vicibus, quemadmodum de nostro puluere facimus; hinc est, quod non raro vsu venit, vt puluis noster, quamuis placate, & clemēter munus suum absoluat, iners, & inefficax, alicui videri possit; voti tamen nos satis cito compotes reddit cum securitate, & iucunditate. Vtrunque tamen sit, hoc posito, ad assumptionis, siue minoris propositionis probationem descendo. Quod medicamenta purgantia Galeni tempore vsurpata essent calida, verissimum est, & ab ipso scriptis obsignatū, & à nobis supra insinuatum, non nouit illa ætas, quemadmodum hæc nostra, medicamentum purgans frigidum quamuis [1] Aristoteles id admittere videatur. Quod insuper puluis hic noster frigidus sit, ac siccus, vltro concedimus. At quando concludunt. Ergo quodlibet aliud medicamentum purgans erit hoc puluere proposito actiuius, & efficacius. Nego esse actuosius, & efficacius ratione securitatis, & ratione iucunditatis. Oh erit saltem ratione celeritatis. Respondeo non

Purgantia Galeni calida.

Aristoteles cognouit etiam frigida.

In 7. arg. solutione, & constructione.

[1] *1. sect. probl. probl. 43.*

Puluis noster frigidus, & siccus.

Purgationis per puluerem cū cęteris purgantibus cōparatio.

ſemper, ſed raro admodum, ſcilicet quando continget, vt vnica vice vniuerſam è corpore materiam morbificam eduxerit cum conferentia, ac tollerãtia: at multo ſæpius fieri, videmus id non ex toto, ſed ex parte præſtare. Quod vbi fit; non poſſumus quotidie continuata quadam ſerie pluries tale medicamentum repetere omnium acclamatione ſunt enim huiuſmodi medicamenta nõ ſolùm calida vehementèr, & acria, verum etiam naturæ noſtræ inimica vt retrò diximus. Accedit etiam quod licet reperiatur in corpore ægrotantis aliquid vſum iſtius medicamenti purgantis indicans; complura tamen ſunt, quæ illius vſum prohibent, vt in quinti capitis fine. Ex altera vero parte puluis noſter vel vnica duntaxat vice perſæpe purgat, & curat, ac proinde tunc tantum eſt efficax, quantum ſufficit; vel, ſi id non faciat, poſſumus ipſum vnoquoque die tuto iterare; neque (vt paullo ante diximus) quæ alterius medicamenti vſum præpediunt, puluerem non admittunt. Igitur

tur iure, & illo quidem optimo possumus nos & ratione securitatis, & ratione iucunditatis absolute asserere pulverem nostrum cętera purgantia, quæcunque illa sint, in actiuitate superare: & quo ad celeritatem, si non semper, saltem vt plurimum, & maiori ex parte. Oh calida sunt actuosiora frigidis. Respondeo ex [m] Aristotele purgantia purgare, non tãtum quia calidiora, vel frigidiora, vel sicciora, vel humidiora, vel amariora, cęterisque eiusmodi qualitatibus insigniora, sed propter alias rationes, quas ex eodem Philosopho in decimi argumenti cõstructione, ac resolutione adduximus: ita, vt (quantũ est de purgantium medicamentorum prę cise vi, & efficacia) hæc non minus in caliditate, quam in frigiditate consistit. Postremo quando inquiunt, humidum esse sicco actiuius; In Medicina hoc penitus falsum existit: quandoquidem multo plus tribuũt Medici siccitati, quam humiditati; nam sicca, cõtinuum (vt inquit [n] Galenus) soluendo faciunt dolorem; humida vero

Calida vtrum sint actuosiora frigidis.

Purgandi vis in quo consistat.

Humida vtrum sint actuosiora siccis. Sicca soluunt continuum, & alia mala difficilia, & lethalia faciunt, quæ non

m 1. probl. 43

n 3. de loc. aff. IX.

vero (eodem [o] authore) nequaquam. Præterea ſiccitas conuulſionẽ, & ſingultum ex [p] Hippocrate, & [p] Galeno efficere poteſt, & vtrunque affectum inſanabilem: alij etiam affectus pariter ſicci reperiuntur, qui remedijs locum non dant, cuiuſmodi eſt abſoluta ventriculi [q] ſiccitas, [r] maraſmus, & ſimiles: humiditas vero, vel nõ adeo multos, vel non adeo ad curandum difficiles morbos producit.

Humida.

Ex his ergo perſpicuum eſt, argumenti propoſiti, quamuis maximi, & firmiſſimi exitum (Deo fauente) nos explicaſſe. Nunc ad aliud tranſeamus.

VII. Arg. Solutio

Ad ſeptimum Argumentum optime quidem procedit. Sed ne concludat. Negamus minorem propoſitionem. Ad probationẽ, omnia concedimus. Immo ex eiuſmodi probatione, talẽ erigimus rationem, quę ad huius pulueris vires, & efficacitatem patefaciẽdam, & detegendam maximopere facit.

Purgans citius, tutius, & iucundius debet fluxiles reddere humores, & meatus aperire.

Medicamẽtum, quod fluere facit humores, quod & vias aperit, quibus pellũtur, citius, iucũdius, ac tutius purgat, & cu-

o 2. catatop. 1. 2. 3.
p VI. aph. 39
2. aph. 26.
V. aph. 1
7. aph. 18.
2. de loc. affe. cap. 7. circa medium.
3. de loc. aff. VI.
3. in primum proretic. 69.
XI. ſimpl. cap. de caſtorio.
8. catatop. 3
q 7. meth. V.
Auic. l. 3. f. 13. tr. 2.
r X. meth. XI.
De macore. 6.

& curat. Puluis iste quantumuis frigidus, & siccus est talis. Ergo &c. Maior est ipsamet Assumptionis Aduersariorum probatio. Minor probatur. Hic puluis ratione cremoris Tartari, humores crassos, ac tartareos incidendi, meatusque obstructos aperiendi vi præditus est: ratione Antimonij pariter, & incidit, & detergit, quemadmodum supra tum cap. 1. tũ quarto demonstratum est. Cum igitur hic puluis, & fluere faciat humores, & vias insuper aperiat; merito & purgare, & curare tutò, citò, & iucũde satis poterit.

Puluis noster cur illa præstet.

Oh frigidi ac sicci est cõstipare meatus, & humores densare. Respondeo, & responsionem elicio ex [a] Galeno, ea quæ crassos succos extenuandi, & glutinosos detergẽdi, & excretiones promouendi vim habent, sunt in duplici differentia: Quædam enim calefaciendo id præstant, & huiusmodi (inquit [a] Galenus) est mulsa: Quædam vero refrigerando; & huiusmodi est [a] (dicit) ptissanæ cremor. Iam vero puluis noster est ex ijs, quæ prædicta bene-

Frigidi, & sicci effectus.

Extenuantia, Detergentia, & excretionis promouentia sũt duorum generum.

[a] xi. meth. x.

Obiectio. beneficia, non ex calfaciendo, sed potius refrigerando confert, ac tribuit.

Frigidi, vt frigidi effectus. At rursus quis obijciet. Frigidum, vt frigidum semper, & vbique contrahere, constipare, & incrassare aptum est. Si ergo puluis propositus est frigidus, igitur velimus nolimus necessitate coacti fateri debemus, ipsum habere vim & incrassandi humores, & vias claudendi.

Solutio

Respondeo. Frigidum [T] cum partium crassitie, quẽadmodũ est omphaciũ, mespila, sorba, cydonia, concedo, at frigidum [T] cum partium tenuitate, quemadmodum est acetum, succus citri, limonis, aurantij, & granatorum acidorum, nego.

T 4. simpl.

Frigida duorũ generum.

Vlt. Arg. Solutio

Ad postremum. Quando asseruimus (id quod [t] ter ni fallor fecimꝰ in toto hoc opere) puluerem hunc esse cinerem, semper diximus esse cinerem nõ simpliciter, nec absolute, sed esse veluti cinerem, & esse cinerem quemdam, hoc est (significare voluimus) proportionem habere quandam cum cinere. Siquidem, quemadmodum id quod reliquum est rerum, quæ penitus

t cap. 3. in fine tertiæ Rationis. & cap. VI. in constructione 8. arg. et ibidem in XI argumẽto.

Puluis noster vtrũ sit cinis.

Cinis q̃d sit.

tus comburuntur proprie ac vere cinis dicitur; ita illa, quæ aliquo modo ignem perpessa sunt, & ex aliqua parte aliquid propriæ substantiæ & illius quod substantiam consequitur amiserunt, vbi in puluerem postea redacta sunt, cineres analogia quadam dici possunt. Vnde, cum in hoc nostro puluere Antimonium diu, multumque magis igne agitetur quam reliqua ipsum puluerem ingredientia: hinc est, vt ipsius reliquiæ magis quoque cinis dici possint.

Antimonium nostrũ est ꝓpriè magis cinis, quam scãmonium nostrum.

Quod vero ad Scammonium, de quo est omnis lis, pertinet; cum igne admodum remisse, ac leniter tractetur, sed quid dico igni? fumo potius: proinde cineris nomen minus proprie meretur; Sat est tali arte quinque illa nocumenta à Mesue, cęterisque in Scammonio reperta ex eo abstulisse, præcipue vero nimiam eius acrimoniam, & caliditatem. Quamobrem, si Scammonium quod puluerem nostrum ingreditur, & calefactum colliquatur, & igni super positum vnitur in massam, & euapo-

Scammonium nostrum impropriè cinis.

Scammonij quinq; noxæ nostra præparatione tolluntur.

u lib. 2. de simplicib.

Cineris proprietates.

rat fumum, nil mirum, postea quam non est perfecte, & absolute cinis; etenim si ad hunc vsque terminum, scilicet veram cinerem redigeretur, vim vndique amitteret; sed est cinis proportione quadam; quoniam scilic et illius fumi sulphuris beneficio partes omnes noxiæ eripiuntur, & euanescunt.

PERORA-

PERORATIO.

His hanc methodum absoluimus. Si cui hæ nostrę disputationes vltra quam satis est processisse videantur; meminisse oportet, nos valetudinis humanæ amore accēsos, & Auditoribus nostris satisfaciendi ardore flagrantes, nec nō ijs, qui sese in litteris abdiderunt, & omne studium veritatis indagationi dicarunt, & à nobis hęc efflagitarunt, satis quidem grauia, sed maxime vtilia, ac difficilia proposuisse. Iam vero his nulla certe disceptatio longa videri posset, quæ de rebus maximis, & vtilibus & ad cognitionem, curationemq; pulcherrimis habeatur.

Occasio scribendi.

Disceptationes, quę non longæ sint æstimandæ.

Valete ergo Candidissimi Lectores, & CORNACCHINI vestri cogitationes, qualescunque sint, æqui, bonique consulite. Propediem Deo iuuante, & approbante quietatiuas (quas vocant) omnium humani corporis affectionum definitiones habebitis; nec non earum affectionum, quæ in ta-

Opa, quæ Auth. pollicetur propediē in lucem edere.

bulis paternis, iam in lucem editis, desiderantur, Praxim Schematistica Methodo traditam. Interim vero, si quid esset incaute prolatum, quod Catholicæ veritati, aut Christianæ pietati refragaretur, id totum censuræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ libenter subijcio.

FINIS.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
QVAE IN HAC METHODO
CONTINENTVR

Serie alphabetica conscriptus.

A

IN accessionibus abstinere oportet. 75. 90. 91
Et cur 114
An non solum à cibo, verũ etiã à medicamento. 113
In eis materia turget, vrget, & est multa 75. 77
In accessionibus febrium intermittentium humores non concoquuntur, sed expelluntur 76
In eis puluis dandus. 75
Acrimonia quomodo à medicamentis auferatur 94
Aetas quæ non admittit venæ sectionem, nec purgationem per alia medicamenta, seu pharmaca; euacuationem per hunc puluerem admittit 84
Alui fluxus sanguinis missionem, cæterorumque pharmacorum vsum contraindicant, sed non pulueris ibidem
Eius tumorem, ac duritiem hic puluis aufert 21
Animaduersiones, seu scopi, quales, & quot 68
Pro recto pulueris vsu quales. Quomodo vocentur. Quæ sint a pag. 68. inde
Anni tempus, quod prohibet aliorum medicamentorum vacuantium vsum, puluerem admittit 84
Antimonij nomina 1
Quid sit 2
Vsus 2

Nostræ

Nostræ præparationis iam per quadriennium obseruatum est non attulisse nocumentum. 137
Nostra præparatio, eiusque vires 5.6.126
Bene præparatum signa ibidem
Vtrum comburatur, & calcinetur, & vtrum taliter paratum transeat in plumbum, & hydargyrum 138
Vtrum nostrum sit vere cinis 152
Dosis 79
An purget 97.98
Quomodo præparetur pro hoc puluere 5.6.126
Vires, ac temperamentum 126
Quomodo dignoscatur vtrum bene sit præparatum 5.6
Non est calidum 49.126
Alio modo parati vires 7
Qui eo vtuntur syncopa vitam finiunt 102
Non præparatum, venenum 129
Appendices tres, prima, 19. secunda, 100. & tertia 132
Argumenta, quibus vtuntur Aduersarij aduersus puluerem à pagina 88. inde
Soluuntur à pag. 108. vsque in finem libri.
Aristoteles, & Galenus experientia, & ratione vtuntur 11
Arthritici dolores hoc puluere leuantur. 29
Aurum ab Antimonio depuratur sine auri deperditione 6
Authoris intentio in Præf.
Opera ab ipso typis propediem mandanda 156
Cur iterum hanc Methodum in lucem venire permiserit. in Præl.

C

Cachexiam hic puluis sanat 21
In Cachochimia qũo venæ sectio, & qũo purgatio cõueniat 43
Calida vtrum sint actuosiora frigidis 149
Caliditas ex alijs pharmacis vtrum vi ignis, & fumi ex sulphure auferri posit. 129

Capi-

INDEX.

Capita in hac methodo explicanda. in Præf.
Caussæ internæ morborum duæ 40
Antecedens, & coniuncta, quæ 110
Cholera, Cardialgia, & cætera symptomata tali puluere sedantur 24
Cinis calidus ne, an frigidus existat 93
Quomodo fiat 104
Eius proprietates ibid.
Quid sit. 153
Coctio in quibus humoribus sit expectanda 110
Concocta medicanda, vt intelligendum 111
Coctionem in morbis longis esse expectandam, quo sit intelligendũ. ibid.
Coctiones fiunt in vigoribus. 46
Comes quibus rationibus permotus puluerem composuerit in Præf.
Eiusdem pleuritide laborantis historia ibid.
Curatio ibid.
Comitissæ grauidæ symptomata ibid.
Curatio. ibid.
Coniectura artificiosa qualis 78
Contraindicantia aliorum præsidiorum vsum, non impediunt pulueris vsum, & quæ, & quot sint. 84
Contraria contrarijs curantur, & quo ordine Causis, Morbis, & Symptomatis sint adhibenda 39.40
Crassitudo quibus tollatur instrumentis 58
Cremoris, seu salis Tartari vires 8.145
Criteria duo 9
Et quale Epicuri, Empiricorum, Platonis, Methodicorum, Aristotelis, & Galeni 10
Crisis visa est quandoque sine signis coctionis, morbo existente crudo. pag. 112
Et est duplex ibid.
Et est à Natura, & à Medico. ibid.
Cruda quando sint purganda. 50.51.52.53.111.112

Cru-

Cruditas contraindicat cæterorum remediorum vacuantium, non autem pulueris vſum. 84

D

DElirium maniacum, & melancholicum tali puluere, ſedantur. pag. 25.26
Detergentia ſunt duorum generum 151
Detractorum pulueris obiectiones proponuntur 87.88
Soluuntur. 106.107.108
Argumenta à pag. 88. inde.
Soluuntur à pag. 108. vſque ad 154.& finem libri
Excuſatio, & accuſatio eorumdem 86.87
Diſceptationes, quæ longæ, 155
Doſis præſidiorum artificioſa indiget coniectura 78
Qualis hæc ſit ibid.

E

EPicurus, & Empirici ſola experientia nitebantur, rationes negligebant 9
Excretionis promouentia ſunt duorum generum 151
Experientia, & ratio, duo criteria 9
Experimenta particularia eorum, qui pulueris auxilio ſanati ſunt à pag. 10. vſque ad 99
Extenuantia ſunt duorum generum. 151

F

FEbris cum accidentibus curatur hoc puluere 84
Et acuta 29. Quartanæ multæ. à pag. 30. inde
In Febribus intermittentibus humores non concoquuntur, ſed expelluntur 75
Febres à morbis acutis inſeparabiles 92
Earum remedium ſaluberrimum 91
Quibus egeant. 48.55.92.98
In ipſis vtrum puluis conueniat 98.130
Cur ipſis puluis iſte conueniat 55.130

INDEX.

Eius curatio iuxta Galeni methodum à pag. 56. inde
Eius caussæ omnes 57
Scopi ad eas curandas ibid.
Fermentatio in quibus medicamentis sit necessaria 134
Ferrum dum vritur, vtrum substantiam mutet 139
Vtrum igne soluatur. 145
Depuratur, vertitur in Stomoma, Minuitur, & mutatur. ibid.
Filia Comitis à febre curatur in Præf.
Frigidi, & sicci effectus 151
Frigida sunt duorum generum 152
Fumus quid sit. 104

G

GRauidarum symptomata, & curatio 122
Grauidis, quæ pharmaca tuta 122
Ipsis purgatio non conuenit. 91

H

HIstoriæ ægrotantium, qui hoc puluere sanati sunt, cur ab Authore scriptæ fuerint 19
Sunt numero xxvi. à pag. xx. inde.
Sint ipsis opus legi potest 20
Humida vtrum actuosiora sint siccis 149
Et non adeo mala sunt veluti sicca ibid.
Humores facilius educuntur, quando sunt in motu, quam quãdo sunt firmati 73
Sunt autem in motu in fluxionum, & accessionum principijs 74
Firmati, qui sunt veluti caussa coniuncta, fouentur ab ijs, qui sunt in fluxu veluti à caussa antecedenti? 71
Non firmati sunt caussa antecedens. Firmati verò coniuncta 110
Peccantes, qua mensura sint vacuandi 78
Vitiati, contenti in primis vijs, contraindicant venæ sectionem non autem vacuationem per puluerem 84
Vitiati, cum sint alieni, quam primum vacuandi 45

X Morbos

Morbos excitantes ſunt duorum generum 70
Hydropem inchoatam hic puluis tollit 21. 22

I

IGnis omnia diſsipat 126
Vtrum ex alijs medicamentis, vt ex puluere caliditatem auferre poſsit 129
Indicata tot eſſe debent, quot indicantia 136
Inedia vacuat per accidens 61
Ingredientibus puluerem auditis timere non debemus 1
Inhibitio ad prophilactricem ſpectat 63
Inſtrumenta medicinalia quomodo vocentur 67
Intemperies cum humoribus duorum ſunt generum 70
Iſchiadici dolores hoc puluere mitigantur. 28

L

LActentibus qua doſi puluis exhibendus 81
Quæ pharmaca ipſis tuta ſint 122
Purgatio eis uon conuenit 91
Liber quos, quando purgare oportet, vtrum ſit Galeni 118
Lixiuium quomodo fiat 94

M

MEdicamenta ſubductoria ſunt duorum generum 116. 122
Vtrum alia diuerſa à noſtro puluere poſsint exhiberi in acceſſione 116
Vtrum præſtent effectus, quos hic puluis in Præf.
Lactentibus, & grauidis qualia danda 122
Eorum effectus in Præf.
Inſuauitas, & incommoda in Præf.
Cur cum ipſis odorata permiſcenda 8
Cur in principio non in ſtatu conueniant 46
Vtrum in ipſis fermentatio ſit neceſſaria 101
Vtrum quæ ex contrarijs compoſita ſunt, in agendo ſibi ſint impedimento 102. 136

Vtrum cœtera purgantia citius, tutius, & iucundius puluere agant. pag. 102
Quomodo ab eis acrimonia auferatur 94
Noua quotidie reperiuntur 128
Calida ſunt duorum generum 124. 125
Vtrum ſubductoria vſitata eoſdem effectus, quos puluis præſtent. pag. 101
Medicina eſt adiectio, & ablatio 41
In ea nec omnia ſola experientia, nec omnia ſola ratione reperiuntur 133
Eam non reddit inboneſtam, quod purgantia empiricè ſint inuenta. pag. 134
Semper eſt ditanda. 132
Medicus eſt naturæ miniſter, æmulus, & imitator 90
Auxiliator 112
Menſtruorum ſuppreſsionem puluis iſte aufert 21
Metalla, & metallica medicamenta non purgant 97
Methodum hanc cur Author iterum, vt ederetur permiſerit 19
Sine hiſtoriјs legi poteſt 20
Minoratio materiæ cur à principio conueniat 113
Morbi exitiales non ſunt tangendi 46
Humorales quibus curentur in Præf.
Frigidi contraindicant alias vacuationes per alia remedia, non per puluerem 84
In longis, vtrum conueniat purgatio à principio 109. 110
Multitudo quibus inſtrumentis tollatur 58

N

NAturam magno morbo oppreſſam non procedere ordinate in vacuatione, probatur exemplis, & hiſtoriјs epidemicis 111
Quando vtiliter vacuet 90
Eſt morborum medicatrix 136
Abunde omnia omnibus præſtat ibid.

INDEX.

Non est calidus 49.93.126.124.147
Sed frigidus, & siccus ibid.
Vtrum sit siccus 98
Eo assumpto quid postea agendum 84
Pro recto illius vsu quinque sunt scopi à pag. 68. inde
Primus in quibus ægritudinibus conueniat à pag. 68. inde
Secundus, quo tempore anni, diei, vel noctis, vel lunæ, vel morbi à pag. 72. inde
Tertius, de dosi, & quoties à pag. 78. inde
Quartus, de modo à pag. 82. inde
Quintus de contraindicationibus 84
Corporis præparatio ante puluerem 82
Vtrùm de medicinę honore auferat aliquid 101
Vtrum impediat humorum fluxibilitatem, & meatus constipet 103
Vtrum sit cinis 152
Luna quomodo in eius vsu sit spectanda 74
Febres non auget, sed finit 50
In quibus ęgritudinibus conueniat à pag. 68. inde
Quas intemperies, quos humores respiciat 70.71
Lactentibus, & vltra, qua dosi exhibendus 81
Lactentibus exhiberi potest, & grauidis 122.123
Esse medicamentum maxime vtile, non insuaue, vere Pœonium, & manum Dei, & operatur tuto, cito, & iucunde, & cur 85.86
Detractorum eius accusatio, & excusatio 86.87
An dici poßit medicamentum nouum 3
Cur Aüthor eo prius vti voluerit in Pręf.
Quomodo eo vti cœperit ibidem
Vtrum alij pulueres effingi posint 95.96
Cur semel exhibitus non semper suo munere fungatur 16
Et quid in eo casu agendum 17
Euacuat per se 60
Euacuat quod iam putruit 66

Tollit

INDEX.

Tollit visciditatem, obstructionem, & prohibitam transpirationem. pag. 63.64
Pulueres fermentationem recipere non possunt 101
Purgatiui, & non purgatiui multi 135
Purgatio, & venæ sectio maiora sunt artis remedia 75
Venæ sectionis vicem supplere potest 42
Cur periculosa 47
Ad eam, qui sint idonei 48
Tunc adhibenda, quando maior expectatur vtilitas, quam noxa 54
Quæ fit per puluerem comparatur cum ea, quæ fit per cætera purgãtia 147
Bene, an male sit administrata, experientia coniiciendum. pag. 18
In ea, quæ sint spectanda 79
Non conuenit lactentibus, neque prægnantibus 91.92
In quibus morbis, & quando conueniat 89
An venæ sectionem superet 50.91
Purgantia medicamenta per experientiam sunt inuenta 18.133
Cum ipsis, cur alia medicamenta sint permiscenda 8
Vtrum citius, tutius, & iucundius purgent, & curent 102
Eorum conditiones
Cur purgent 50
Sunt calida medicamenta veterum 60.92.124
Et simul acria 60.92
Aristoteles cognouit etiam frigida 147
Eorum natura ex Aristotele 96
Nostra à veteribus discrepare 111.112.123
Qua quantitate exhibenda 49
Cur Medici in ea præscribenda sint religiosi 78
Cur possint exhiberi in febribus, & aliis morbis acutis 123
Exigunt humores fluxiles, & meatus apertos 103
Purganda quando sint cruda 50

Putredo

Putredo quibus egeat 65
Putridæ febris caussa qualis nam sit ibid.
Quid indicet, & indicata à putredine præstari à puluere ibid.

Q

Ex Quattuor primis qualitatibus, quæ nam sint magis actiuæ. pag. 102
Quartanæ multæ tali puluere curatæ 30.31.32.33

R

Ratio, & experientia duo criteria 9
Recipiens recipit per modum recipientis 128
Remedia maiora sunt venæ sectio, & purgatio 47.75
Cur hæc non in vigore, sed in principio exhibenda ibid.

S

Sales artificiales frigidi sunt 125
Sal cum humido excrementitio habet antipathiam, cum radicali sympathiam 131
Salute desperata, nil agendum 84
Sanguis bifariam vitiatur 42
Quomodo curentur ista vitia ibid.
Quando putrescit, in quos humores conuertatur, 44.120
Et in quos, quando assatur 120
Tunc quibus auxilijs egeat 120
In venis nunquam sincerus 42
Sanguinis fluxus è naribus duplex 119
Et in quo puluis conueniat ibid.
Sanguinis mißionis contraindicationes 84
Hæc quomodo conueniat in plethora 43
Quomodo in cachochymia ibid.
Vsque ad animum deliquium in synocho putrido ex communi omniũ sententia, Auerrhoe excepto, conuenit ibid.
Hæc, & purgatio maiora sunt Artis remedia, & cui nam prima laus tribuenda 47

Scam-

Scammonij nomina 1
Quid sit 2
Vsus. Dosis 79
Vtrum nostro modo præparatum sit cinis 104
Ab eo noxæ, quomodo tollantur. 153
Antiqua illius præparatio, & noua, & vires 3.4
Scopi pro febribus putridis tollendis 57
Pro recto pulueris vsu, quales sint, quomodo vocentur 67.68
Siccitatem à pharmaco relictam, ius insulsum emendat 131
In Synochis putridis sanguinis missio conuenit vsque ad animi deliquium 43
Symptomata sequuntur morbos, velut vmbra corpora 70
Eorum tres sunt differentiæ ibid.

T

TArtarum quid sit. Eius vsus 2
Præparatio, ad hoc vt fiat cremor, sea sal 7
Vires 8
Dosis 80
Quare cum puluere misceatur 8.145
Tenacitas quibus instrumentis tollatur 58
Timiditas venæ sectionem impedit, non vacuationem per puluerẽ 84
Tertianæ duæ, & vna hoc puluere tolluntur 22.23
Sic duplex notha 37.38
Transpiratio prohibita quid expostulet 58

V

VAcuandum cur in principio 46
Vacuatio duplex, perfecta, & imperfecta 112
In hac præstanda, quæ sint spectanda 79
Vacuationis superfluæ ob medicamentum curatio 17
Variolas hic puluis leuat 33.34.35.36
Venæ sectio, & purgatio maiora sunt artis remedia 47.75
An hæc illam superet ibid. 75

Exqui-

Exquisite, ac statim euacuat 59
Veritas in rebus tunc inest, quando ratio experimentis consentit 10
Et in tenebris iacet ex Democrito 10
Veterum medicamenta qualia: eorum noxæ 111
Ea exhibebant cum alimentis 83
Vini fœx quid 1.2
Quomodo fiat cremor, seu sal Tartari. 7
Virtus in purgatione consideranda: eius tamen Hippocrates non meminit. 54
Hæc prostrata contraindicat pulueris vsum 84
Vomitus contraindicat sanguinis missionem, & purgationem per alia pharmaca, puluerem tamen admittit ibid.
Vrgentia quid sit 51
Quotuplex ibid. & 52. 53
Venenata materia: Actu ruens ad partem principem, vel principi consentientem: Quæ coctionem non admittit: Quando est multa: omnes istæ dicuntur materiæ vrgentes 52
Vrgentia magis quam turgentia vacuationem exigit 109
Cur Hippocrates nullam ipsius quemadmodũ nec virtuti s fecerit mentionem 54
Vsta secundum substantiam mutantur 6.121
Nonnulla caliditatem, alia frigiditatem adipiscuntur 125
In quo differant à putrefactis. 142

FINIS.

REGI-

REGISTRVM.

A B C D.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X.

Omnes ſunt duerniones, & X addit alterum.

FLORENTIAE

Apud Petrum Cecconcellium. MDCXIX.

SVPERIORVM PERMISSV.